

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

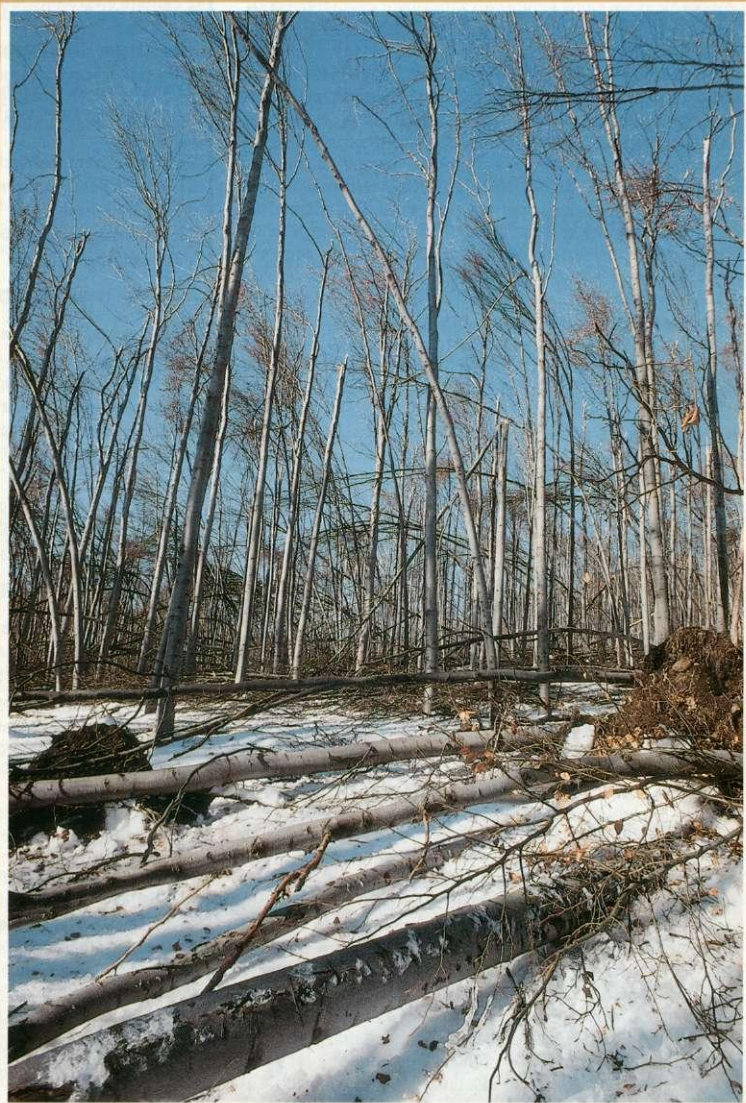
ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1996.
MÁRCIUS

CXXXI. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület

folyóirata

CXXXI. évfolyam 3. szám

(március)

HU ISSN 1215-0398

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán, dr. Göbbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Sántha Antal, Steiner József, dr. Szendrői László, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon: 201-7737

Nyomdai Munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1996. március 1.

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.). Megjelenik havonta.

A címlapon: Hódöntés, jégtörés, erdőkár

Fotó: Teszary Károly

СОДЕРЖАНИЕ

Э. ЛЕХОЦКИ: Влияние антропогенной деятельности на климат	82
Ч. МАТЯШ: Подготовительные шаги к изменению климата	84
И. БАЛАЗ: Качество популяций оленей между 1956-1994 годами	88

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Sopronban az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága	69
Haraszti Gyula: Szakmai törvényalkotásunk finisében	72
Az OEE törvény módosító javaslatai	73
FAGOSZ vélemény	74
OMMI észrevételek	78

130 ÉVES AZ OEE

Dr. Király Pál: Pest, 1866. december 9.	79
---	----

ERDÉSZETI KUTATÁS

Gencsi Zoltán: Változó éghajlat, változó erdők	81
Lehoczky Ervin: Az emberi tevékenység hatása a földi éghajlatra	82
Dr. Mátyás Csaba: Felkészülés az éghajlatváltozásra	84
Dr. Horváth Béla – Spingár Péter: Talajszagató gépek erdészeti alkalmazása	86
Csontos István és szerzőtársai: Gépesítésfejlesztés az alföldi erdőkben	87

VADGAZDÁLKODÁS, VADÁSZAT

Dr. Balázs István: A magyar gímszarvas minősége 1956-1994.	88
Dr. Bán István: „Vad és védelem”	89
Dr. Molnár Sándor – Fehér Sándor: A csülkösvad okozta hántáskár és a faanyag-minőség	90

KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

Szendrői László: Az erdőgazdálkodás legfontosabb környezetvédelmi feladatai	92
Dr. Kárpáthy László: Gazdafórum	94

ERDŐKERÜLŐBEN

Pápai Gábor – Ormos Balázs: Tanulmányút Kanadában (4. rész)	96
Fűri András: Tanulmányút Szlovéniában	98
Pápai Gábor: Hódöntés, jégtörés, erdőkár	99
Dr. Czorny Károly: Rekviem egy akác-erdőért	100
Dr. Marjai Zoltánné: MTE SZ értékeles	101
KÖNYVESPOLC	101
EGYESÜLETI HÍREK	102

INHALT

Lehoczky, E.: Einfluss der menschlicher Tätigkeit an der Klimaveränderung	82
Dr. Mátyás, Cs.: Aufbereitung zur Klimaveränderung	84
Dr. Balázs, I.: Qualität des ungarischen Rotwildes	88

CONTENTS

Lehoczky, E.: Impact of man's activities on climate	82
Mátyás, Cs.: Getting ready for the climate change	84
Balázs, I.: Quality of the domestic red-deer populations during 1956-1994	88

Az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága február 1-én kihelyezett ülést tartott Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetem rektori tárgyalójában. Napirend:

1. Az erdőről és az erdő védelméről szóló T/1686. számú törvényjavaslat – az általános vitát előkészítő ajánlás készítése.

2. A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló T/1662. számú törvényjavaslat – az általános vitát előkészítő ajánlás készítése.

Elnökölt: Orosz Sándor, a bizottság elnöke és Pásztohy András, a bizottság alelnöke.

Dr. Winkler András, az Egyetem rektora köszöntötte a résztvevőket és röviden ismertette az Egyetem múltját és jelenét, majd beszédét így fejezte be:

Tisztelt Mezőgazdasági Bizottság! Tisztelt Vendégek! Megköszönöm, hogy eljöttek ide hozzánk, és az ősi alma materben tartják ezt a fontos ülést. Abban az alma materben, ahol a hallgatók még mindig az erdészek egyenruháját viselik, ahol mindenki mindenkinek köszön a következőképpen: „Jó szerencsét!” A bányászokost és a mai napig megtartottuk, hiszen biztosan vagyunk abban, hogy nemcsak egykor a föld alatt, hanem most, a föld fölött is nagy szükségünk van a jó szerencsére.

Bogárdi Zoltán mintegy napirend előtti felszólalásában kérte az ÁPV Rt. levélének (lásd EL januári száma) megtárgyalását.

A Bizottság egyhangúan úgy döntött, hogy ezt a következő ülésre halasztja.

(Azóta ez a „következő ülés” megtörtént, ahol leszavazták a napirendről. Ezen az ülésen részt vett *Suchman Tamás* privatizációs miniszter is, aki a levélben közölt felhívást jogszerűnek ítélte. A házszabályra hivatkozva *Bogárdi Zoltán* a döntést sértőnek ítélte és kérte *Orosz Sándor* bizottsági elnököt az újbóli napirendre tüzésre.)

Dauner Márton, az FM Erdészeti Hivatala elnökének hozzászólásából:

„A magam részéről külön kiemelném az erdészeti igazgatás fejezetét azzal a céllal is, hogy a benyújtott erdőtervénytervezet számtalan szabályrendszertervezet korszkerüfist, alkot meg, amelyet az említett igazgatásnak kell elvégeznie. Mi is látjuk, hogy ez nagyon bonyolult, összetett feladat. Az erdészeti igazgatás egy jól szabályozott, jól szervezett kialakított működési környezet kereteiben tud működni, és ennek megtartását a szakma részéről a földművelésügyi tárca a kormányon keresztül javasolja. Felhívom a figyelmet, hogy a befesző rendelkezések között fennmaradt az erdőfenntartási járulék, megjelenik az erdőgazdálkodási bírság és az erdővédelmi bírság. Ez azt jelenti, hogy az erdőtervény-szabályozás finanszírozási szempontból megtartja az erdőfenntartás finanszírozási rendszerét, kapcsolódva a költségvetési törvényben egyrészt az agrártámogatás pénzügyi rendszereihez. Az Országos

Erdészeti Alapot egy új szabályozási környezetben tovább működteti, annak érdekében is, hogy a pénzügyi finanszírozás garanciarendszereként maradjon meg az erdőfenntartás kérdéséinél. A magam részéről ennyiben ismertetném az erdő és az erdő védelméről szóló törvényjavaslatot, és kérem a képviselők támogatását.”

Majd **Vajai László,** az FM vadászati főosztályának vezetője indoklásából:

„Véleményünk szerint a Magyarország vadföld biológiájának, etológiájának ismeretében ez kisebb területeken, mint 3000 hektár nem nagy valószínűséggel lenne megvalósítható. Tehát a gazdálkodás lehetősége – hangsúlyozom – egy olyan területnagyságon, ahol az új vadászatra jogosult nyugodtan tudja investálni tőkét és megfelelő megtérülést is remélhet. Jogosak azok felvetései is, akik azt mondják, hogy 300-200 hektáron is lehet vadászni. Teljesen egyetértünk vele, de gazdálkodni nem lehet. Egyetlen egy dolgot hadd említsek meg itt, a magyar vadászok körében sajnos tapasztalható határszindróma, akik vadásznak, tudják, azt jelenti, hogy a határ mellett ül, és ami ki akar menni, azért lövi agyon, ami be akar menni, azért ejti el. Na most, hogyha hozzátesszük azt, hogy a 300 hektáros vadászterületeknél, most nem akarok kombinációs számítást végezni, hányszorosára nő a határvonalak száma, ezzel arányosan azt hiszem, a veszély is nő, higgyék el a képviselő urak, nem a jelenlegi vadászati rendszernek a túlélése a cél ezzel a területnagysággal, hanem a vadfajok védelme az, ami alapvetően erre a javaslatra készített bennünket, hogy ez szerepeljen a törvényjavaslatban. Felvetik azt is teljes joggal, hogy a földtulajdonos fel tud nőni ehhez a feladathoz. Nem vonjuk kétségbe mi ezt, de látjuk, hogy a vadászok nem mindig tudnak felőnni ehhez a feladathoz és ezért született ez a javaslat. A másik nagyon komoly vitát kiváltó téma, a vadnak a tulajdonjoga.”

Ezután a jelenlévő képviselők szölkáltak hozzá, kifejtve véleményüket. Ezekből idézünk néhány gondolatot:

Dr. Medgyaszai László: *Az erdőtervény véleményem szerint egy jó javaslat.* A vadászati törvénnyel kapcsolatban sajnos már kissé más a véleményem. Azt hiszem, hogy nem pártpolitikai kérdés lesz ennek a törvénynek a vitatása, itt nem a pártok között lesz a vita, hanem a vadászlobblyt képviselők és a másfajta érdekeket képviselő, vagy éppen a külön érdekeknek, lobblyknak el nem kötelezett emberek között.

Balsay István: Nagyon sajtósaknak tartjuk azt – én magam személy szerint is –, hogy eredeti elképzelésünktől eltérően az erdő és a vad védelméről és a vadgazdálkodásról szóló törvénnyel nem egy időben került benyújtásra a természet védelméről szóló törvény. Így a természet védelméről szóló törvény eddig ismert változataival maga az erdővel kapcsolatos jogi szabályozás inkoherenciát teremthet, illetve a törvények egymás közötti viszonyát tekintve célszerűbb lett volna, ha ezek egy időben jelentkeznek.

Lényegesnek tartom azt is, hogy az újabb erdő telepítésének lehetőségét is a törvény biztosítsa. Az a véleményem, hogy nagyobb hangsúllyal és ösztönzéssel kell megtárgyalnunk azt a formát, ami lehetővé teszi, hogy a gyenge termelőadottságú mezőgazdasági területek, és az ország környezeti, biológiai állapotának javítása érdekében az erdőterületek növelése belátható időn belül megvalósuljon.

A vadászati törvénnyel kapcsolatban véleményem, hogy ez a törvénytervezet elsősorban a vadászattal, a vad kilövésével és birtoklásával kapcsolatos, valamint a vad által okozott kárt, annak a felelősének és annak az elszennvedője kapcsolatát kívánja rendezni. Azon a véleményem vagyok, hogy elsősorban a magyar vadállomány értékeinek a megőrzése, egyes helyeken annak az állapotnak a javítása érdekében halaszthatatlan a vad védelméről és a vadgazdálkodásról szóló törvénynek a parlament elé kerülése. Ezért mind az erdőtervény, de még inkább a vad védelméről, gazdálkodásáról foglalkozó törvényről rendkívül sok módosító javaslatot fogunk beterjeszteni.

Mészáros Béla: Az erdőtervény-tervezet tárgyalása során óriási felelőssége van a magyar parlamentnek és a törvényhozóknak, mert szinte egyedülálló a világon az, hogy – ha jól emlékszem – 1807-ben II. Lipót már alkotott egy erdőtervényt, és 1879-ben a világon egyedül Magyarországon elsőként született meg az az erdőtervény, amely előírta az üzemterv szerinti erdőgazdálkodást.

A vadászati törvénytervezet. Megmondom őszintén, és azt hiszem, nem csak a saját nevemben beszélhetek, tegnap okosabbak lettünk, de – azt hiszem – a döntési helyzetből legalább olyan távol vagyunk, mint azt megelőzően. Mindannyiunkat rendkívül sok irányból érnek impulzusok, nagyon sokan keresnek meg minket a törvénytervezet tárgyalása kapcsán, én mégis azt hiszem, hogy az igazi vihar a parlamentben fog kitörni.

Szeretném Vajai úr figyelmét felhívni arra, hogy a legutolsó egyeztetés során a törvénytervezetben nem szerepelt a vad állami tulajdonlásának a deklarációja. Nem volt arról szó. Bátran kijelentem, hogy puccs-szerűen került be a törvénytervezetbe a mondat, hogy a vad állami tulajdonban van.

Nacsá János: Úgy látom, hogy az a vita, amely kibontakozott, alkalmas arra, hogy ennek a vitának a folytatása közben érték teremtsődjön, alkalmas arra, hogy ez az érték megjelenítődjön és a gyakorlatban megmutatkozzon.

Gyimóthy Géza: Az első törvényt, az erdőről és az erdő védelméről szóló törvényt általános vitára alkalmasnak tartjuk, tehát megszavazzuk, természetesen a tudósok, szakemberek véleményét igyekezünk a módosító indítványokban hasznosítani.

A második törvényt nem fogjuk megszavazni, mert általános vitára nem tartjuk alkalmasnak a következő megfontolásból. Én Vajai úr figyelmébe ajánlanám, nem volt hatpárti

konzensus. Én több ízben részt vettem hatpárti egyeztetésben, minden alkalommal az ellenkezője jelent meg, mint amit mi képviseltünk. Ha ez így kerül be a parlament elé, hatalmas politikai támadást fog kapni, ti. az a tisztesség is megkérdőjelezhető, hogy amikor a hatpárti egyeztetések voltak, egyértelműen elmondtuk, hogy mi nem tudunk hozzájárulni.

Kertész Zoltán: El kell mondanom olyan rajongással, a természet iránti elkötelezettséggel beszéltek az ott megjelenetek, hogy azt hasznosítani kellene mindenképpen, a módosító javaslatok úgy gondolom, szerencsés lenne egy hatpárti albizottság szintjén mindegyiket átvizsgálni. Ugyanakkor azt is szerencsésebbnek tartottam volna, ha már ilyen sokáig vártunk az erdőtervény tárgyalásával és azt mondhatom, hogy évek óta késésben vagyunk ezzel, pont a tulajdonosi szerkezet átalakítása miatt, hogy kapcsolódni kellett volna tényleg csomagszerűen a természetvédelmi és állatvédelmi törvénnyel is.

Juhász Pál: Az, hogy a vadászatról szóló törvény szerkezetében mégis kell az állami tulajdon, azért van, mert a földterülethez kapcsolódó két különböző hasznóvétel, a gazdálkodással járó hasznóvétel és a vadászati hasznóvétel, külön gazdasági körként fogja föl a két törvény. Ezt meg lehet tenni, és mondhatjuk, hogy bár semmiképp sem Közös Piac-konform, nem áll szemben vele, mert lám, például megteszik ezt a finnek is.

Karakas János: Először az erdőtervényről. Remélem, ez a törvény is több évtizedet meg tud majd élni, persze biztos, hogy kisebb átalakításokra, módosításokra szükség lesz. Ezt talán arra is alapozhatom, hogy a két törvény előzetes vitája során talán ebben volt a legtöbb egyetértés a szakma részéről.

A vadvédelmi kérdés. Tény és való, hogy itt lobbyk feszülnek egymásnak, tehát nem csak szakmai vita ez az egész. Egyrészt van a vadászlobby, az, aki pozícióban van, aki pozícióba akar kerülni. Másrészt van egy másik lobby, akik az állami erdő kezelik. Azoknak is megvan a maguk gazdálkodási érdeke. Itt az állami erdőgazdaságok jelenlegi vezetőiről, erdészeiről beszéltek.

A harmadik ilyen nagyobb lobbyt azok képviselik, akik erdőtulajdon, vagy egyáltalán földtulajdon szerezték; ezen belül különösen azok, akik a háttérben lenyúlva a kárpótlás dolgait, nagyobb erdőtulajdon szerezték abban a reményben is, hogy ne adj' isten, a vadászati hasznosításból jól meg lehetne élni. Csak ezt az átmeneti időszakot kell valamilyen formában szervezni ennek a törvénytervezetnek is, és ezt csak részben oldja meg ez a törvény, de mindenesetre úgy gondo-

lom, hogy kiinduló pontnak jó, éppen ezért általános vitára jómagam is alkalmasnak tartom.

Solymsi József: Óriási változások történtek a tulajdonban, meg a birtokrendszerben, meg a birtokviszonyokban. Itt sem lehet elkerülni, hogy valami ne történjen a vadászat körül. És az sem véletlen, hogy hét miniszter, hét kormány próbálta már betervezni a korábbi időszakban, és mindenki tudta, hogy senki nem merete felvállalni, mert mindenki félt a politikai hatásától.

Itt nem a vadászlobbyról van szó, itt nagyon komoly ügyről van szó, mégpedig a vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról.

Herbály Imre: Abból kiindulva, hogy a Magyar Szocialista Párt a választási programjában rögzítette a földtulajdonhoz kötött vadászati jog igényét, valamint a res nullius elvet, ebből kiindulva odáig is el tudnánk jutni, hogy 300 hektár és res nullius. De kérem, hogyha rosszul sikerül meghatározni a vadak egész kérdéskörét, akkor ebből mi következik? Magyarországon nem lesz vad, Magyarországon a földtulajdonosok nem fognak tudni vadászni, de bevétel sem lesz. Ha lesznek még élő vadak által károsultak, azoknak a kártérítési ügyeiért senki nem fog felelősséget vállalni. Tehát én úgy gondolom, hogy nem a jelszavakat, hanem ezeknek a lehetséges kimenetelét kellene sokkal hasznosabban eldönteni.

Magyarán egy olyan gyakorlati passzus ez az állami vadtulajdonjog, ami mögött nincsen tartalom.

Simon József: Miközben a vadászterületek abszolút határól komoly vita zajlik, felvetődik az a kérdés is, hogy a felső határról vajon miért nem beszélünk? Tudjuk jól, hogy az állami erdők elég jelentős vadászterületet jelentenek és arra gondolok, hogy hány embernek lesz módja vagy nem lesz módja vadászni az előtűnik álló években, évtizedekben, nagyon jelentős az a kérdés is, hogy mekkora lehet a maximális területe egy vadászterületnek.

Szeretném jelezni, hogy én elismerem, hogy a vadászat veszélyes üzem, de ugye nem gondoljuk azt, hogy maga a vad is veszélyes üzem. Ez a probléma a gépkocsi és a vad ütközésének a problémáját – hogy úgy mondjam – egy kicsit homályosan kezeli.

Ezt követően a jelenlévő külső szakemberek kaptak szót.

**Orosz Sándor elnök összefoglalja az elhangzottakat.
Az erdész szakemberek figyelmébe az elnökségre összpontosul.**

Schmotzer András (OEE): Elsősorban azt szeretném elmondani, hogy valamilyen úton-módon végül is mind a két törvényt azonos fajsúllyal kell kezelni. Tehát nem lenne szerencsés, hogy az erdőtervényt szakmai törvénynek tekintjük, a vadászati törvényt meg politikai törvénynek.

Még egy hiányérzetünk van, ami itt többször elhangzott. Itt tartom a kezembem a természetvédelmi törvény X. tervezetét. Ha ez a három törvény nem lesz koherens – egyébként már most tudom, milyen ellentmondásokat takar a természetvédelmi törvény és az erdőtervény –, akkor megint gondokkal és problémákkal fognak szembesülni éppen a képviselő urak vagy éppen a parlament.

Kell-e a törvény vagy nem? Megtérítésünk szerint kell – ezt több képviselő is kifejtette –, lehetőség szerint minél előbb. Az áldatlan állapotokra nem kell utalni, hiszen ez többé-kevésbé valamennyi itt jelenlévő képviselő ismeri, sejtje vagy tudja. Már elhangzott erdőtelepítési, országfásítási program, nyilván csatlakozva az Európai Unió programjához. Azt hiszem, ez egy nagyon fontos, kiemelt kérdés lesz összértáradalmi szempontból.

Ugyanakkor a természetvédelmi törvény és a természetvédő hatóságok kapcsán, helyell-közzel a nemzeti parkokkal és egyebekkel kapcsolatban az IUCN feladta a leckét Magyarországnak. Ezek, amelyeket jelenleg nyilvántartunk, végül is nem felelnek meg minden esetben a nemzetközi követelményeknek. Csak az a probléma, hogy ez a két minisztérium a Duna két oldalán helyezkedik el – elnézést kérek a hasonlatért –, tehát nagyon nehéz ebben valamilyen úton-módon a konszenzust megtalálni. Mert úgy ítélem meg, hogy a következő időszakban egyre szorosabban kell a két minisztériumnak együtt dolgozni bizonyos kérdésekben, akár szakhatósági kérdésekben – hadd ne utaljék a dolgokra –, akár egyéb kérdésekben.

1980-ban is vadászati törvényt véleményeztünk. Tessék nekem elhinni, hogy akkor is legalább ilyen parázs viták voltak. Szeretném azt is hangsúlyozni, hogy ma már nem lehet érdeke senkinek a törvény elhalasztása, mert hovatovább nem a törvénytől lesz a genetikai érték megmenthető. Én nem a vadállományt féltém és óvom, mert kitalálták, hogy Magyarországon mesterséges takarmányozással 34 ezer szarvast lehet eltartani, és tavaly pánik tört ki, hogy 26-ot lőttünk, de előtte mindig 30 fölött lőttünk. Tehát Magyarországon a szarvasnak már csak a holt lelkei járnak, ha igazak a tudományos állítások és a bizonyítások. Diétel Ákos leírja az 1936-os vadászlapban, hogy ne sok vadat, de jó vadat tartunk. A minőség és a mennyiség korrelációjától nem lehet eltekinteni.

Hogy kímélik-e a vadat vagy nem? Van olyan vadászirtásaság, ahol a részvénytársaság adja bérbé jogánál fogva a területet. A bizonytalan helyzetre való tekintettel vizsgáltuk, hogy ki, mikor, mennyi vadat adott le. Tavalyelőtt az a vadászirtásaság, amely az előző évben szeptembertől decemberig 80 vadat adott le, összesen kettőt adott le.

Elhangzott, hogy egyértelműen konfliktushelyzet van a területes vadászok és a bérkilövők között. Ezt a törvénytervezet konzerválni óhajítja. Fel kell vetni a kérdést, hogy a vadászokként 100 hektáryi terület kell-e vagy nem, mert a mai területes vadászok jelentős része vagy nyugdíjas, vagy vak, vagy sánta – elnézést a kifejezésért – tehát nem gyakorolja folyamatosan a vadászati jogát.

Hogyan alakultak ki ezek a határok? Ezek keményebbek, mint a trianoni határok. Emlékszem arra, amikor a MAGOSZ

akkori elnöke az akkori vadászati felügyelővel kiment, és azt kérdezte tőle: „Palikám, jó lesz itt a határ? – Jó lesz.”, és ez azóta is határ.

Abszolút tiltakozom – azt hiszem, valamennyiünk nevében – állampolgári jogon, ezen csodálatos találmány, a vadvédelmi hozzájárulás rendszere ellen. Amikor egyedülállóan, elsőként az országban fölemeltük a bérleti díjakat, és a piacgazdasághoz közeli bérleti díjakat állapítottunk meg, felakart bennünket akasztani. Ez akkor 100-200 forint között volt, amikor 1 hektár üzemi területen 800 forint/hektár nyereséget tudtunk termelni. Engem ebben a szituációban el kellett volna csapni mint vezérigazgatót, mert hűtlenül bántam az állami vagyonnal. Most megint terhet akarunk róni a vadászársaságra akármennyi forinttal azzal, hogy egy 200 fős apparátust tartunk el, amikor a politika, a parlament, a képviselő urak elhatározták, hogy az államháztartási törvény reformját akarják megteremteni. Hogyan szolgálja ez a 200 fős apparátus a magyar vadászatot? Nem azt mondja, hogy nem kell vadászati felügyelet. Igenis kell, nem lehet, hogy ennek a forrása ez legyen, mert ezt enyhén szólva – elnézést a kifejezésért – ízeltelemnek tartom.

Az Országos Erdészeti Egyesület 130 éves lesz. Tudom, hogy a Vadászati Felügyelet ma politikailag stabilabb, miniszterrel, államtitkárral, mással együtt. Nem mondtam el, ahogy Suchmann úr lett a Vadászati Felügyelet elnöke. Ide is egy minisztert kellett volna tenni, akkor lettünk volna jó lobbysták. De mi nem a kesztyűt vesszük fel, hanem a közös, komoly együttműködést képzeljük el, elsősorban szakmai alapon, a magyar erdő, a benne lévő vad és a természetvédelem érdekében, mert ez a szakmai dolgunk, erre tettük le a szent esküt, és ezt akarjuk szolgálni. Köszönöm, hogy meghallgattak.

Gereley Ferenc (ÁPV Rt.): Az államnak nemcsak a hatóság oldaláról van feladata mind az erdő, mind pedig a vad védelmében, hanem igenis a gazdálkodás oldaláról is, hisz' az állami erdőgazdálkodás az ország erdőterületének ma még több mint a felét lefedi.

Felhívom a figyelmet arra, hogy a parlament, tehát az önkökös döntése alapján az erdőgazdasági társaságok 100 százaléig állami tulajdonban vannak, az állami tulajdonú erdő a kincstárhoz került, és meglehetősen korlátozott a forgalom-

képessége. Mindez abból a célból lett így, hogy az állami erdő és az állami erdőgazdálkodó is el tudja látni a közcélú feladatait. Éppen ezért nagyon jó lenne, ha néhány szó csne mind a két törvényben az állami erdőgazdálkodásról, vagy az állami erdő feladatairól.

Az erdőtörvénnyel ez evidens, hisz' ott jó lenne néhány szót ejteni az állami erdőszert szervezetről, annak ellenére, hogy a szektorsemlegességről beszélünk.

A vadászati törvénnyel viszont szeretném föl hívni a figyelmüket arra, hogy az államháztartási törvénnyel elfogadott kincstári vagyoni szabályozás olyan kérdéseket vet föl, hogy ezek az állami erdőgazdálkodó szervezetek hogyan viszonyulnak a vadászati jogosultsághoz.

Le lehet vezetni, de csak magyarázva, hogy az állami erdőgazdálkodó szervek automatikusan mint vagyongazdálkodó jogosultjai a vadászati jognak. Szeretnénk azt elérni, mivel ezen a területen találhatók a legértékesebb vadászterületek, a génrezerváció szempontjából a legértékesebb nemzeti kincseink számító nagyvadállományok, hogy a vadászati törvényben, amikor a vadászati jogosultságról beszélünk, deklarált legyen, hogy a vagyongazdálkodó joghoz hozzátartozik a vadászati joga is. A vadászterületek kijelölésével kapcsolatban szeretnénk azt megemlíteni, hogy a vadászterületek kijelölését állami területen mindenképpen elsősorban az erdő és a vadgazdálkodás egységét tekintve véve a terület funkciójának megfelelően kéne kialakítani. Ez annyit jelent, hogy ne legyenek olyan szabályok, amelyek esetleg állami erdőgazdálkodónak a vadgazdálkodási tevékenységét megműsítia, gondolok itt arra, hogy vegyes tulajdonú vadászterület speciális szabályai esetleg ezt megakadályozzák. Elképzelhető, hogy a parlament által száz százaléig tartós állami tulajdonban kijelölt erdőgazdasági társaság működése lehetetlenné válik, fel kell számolni.

A vitában felszólalt még **Király László (EFE)**, **Czebei Sándor (FAGOSZ)**, **Pechó János** (Magyar Vadászati Védőegylet), **Kovács Aprád** (Magyar Bérklívők és Függelék Vadászársaságok Országos Szövetsége), **Csötönyi József (MOSZ)**, **Mészáros Károly (EFE)**, **Szalóky Tibor (MÉTE)**.

Szakmai törvényalkotásunk finisében

A szakmánkat közvetlenül érintő, három készülő törvény közül kettő – röviden fogalmazva az erdő- és a vadászati törvény – a Kormány által beterjesztett törvényjavaslat formájában várja a parlamenti megemlégetést.

Az erdőtörvény-javaslat – széleskörűen megalapozott előkészítő munka eredményeként – viszonylag kevés társadalmi és bizottsági vitát váltott ki. Nem így „édestestvére”, a vadászati törvényjavaslat, melyet, noha elvben azonos azonos gyökere (FM), értelesen átszó a változásokban nem érdekelt csoportok masszív ráhatása. A továbbiakban ez utóbbi jogszabályról lesz szó.

Az Országos Erdészeti Egyesület menetrend szerint véleményezte a törvénytervezet legkülönbözőbb készületégi fokú változatait. Egyesületünk, szellemisége és erkölcsi normái szerint, minden esetben az erdő, valamint

az erdőgazdálkodás egészének érdekében hallatta hangját, és tett javaslatokat a törvényalkotóknak – szerény eredménnyel. Erdékervényesítő képességünk kemény próbatétele, szemben állni a vadászati lehetőséget hárcoló hatalmi csoportok befolyásával.

A jobbító szándék, melyre a jövőnk meghatározó jogszabályra hatni kívánunk, pillanatnyilag szakmánk egyik legfontosabb törekvése. Alapelveinkkel a vadászársadalom jelentős részét képviselő bérklívő vadászok is azonosulni tudnak, nem is beszélve a földtulajdonosok szervezeteinek támogatásáról!

A törvényjavaslat szükséges reformjára immár csak a közeljövőben induló parlamenti munka során van lehetőség. Egyesületünk minden tisztességes eszközzel – beleértve az egyéni felvilágosítás és meggyőzés módszerét is – arra törekszik, hogy a hosszú távú közérdek érvényesülése irányába befolyasolja a döntéseket. E munkából minden, a témában jártas, tettekre szorgalmas és szimpatizánsunk kivehető a részét! Ki-ki a saját „háza táján”, ismeretségi körében.

Az alábbiakban a legfontosabb gondolatok összefoglalásához kívánunk segítséget adni, közéleti Egyesületünk véleményén túlmenően másik két, mértékadó szakmai és társadalmi szövetség állásfoglalásait. A közzétett anyagok ez év januárjában, az illetékes parlamenti bizottságok felkérésére láttak napvilágot.

Témavezető, hogy ebben a munkafázisban konkrét, paragrafus szintű javaslatokkal is élnünk kellett. Ezekből az ágazatunk leginkább érintő néhányat részletes indoklással közöljük.

A vadászati törvényjavaslat reformjára csak széles körű, egységes szakmai és társadalmi felépítéssel lehet esélyünk. Ehhez kívánunk az OEE nevében valamennyi érintettnék sok erőt és

jó szerencsét!

Haraszi Gyula,
az OEE vadgazdálkodási témafelelőse

Az Országos Erdészeti Egyesület észrevételei és módosító javaslatai a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló (T. 1662. számú) törvényjavaslathoz

Általános észrevételek

Megítélésünk szerint történelmi lehetőség kínálkozik arra, hogy egy a kapcsolódó törvényekkel egyidejűleg megalkotott, azokkal minden tekintetben harmonizáló jogszabály véget vessen a vad- és az élőhelygazdálkodás mesterséges különválasztásában gyökerező, szerteágazóan pusztító hatású, több évtizedes konfliktusrendszernek.

A környezet- és természetvédelemhez, valamint a közjóléthez kapcsolódó érdekekkel összhangban lévő, a modern Európa egységesebb jogrendjébe illő törvényt szeretnénk. Olyat, melynek paragrafusai kivétel nélkül tükrözik azt a kevesek által vitatott alapvetet, mely szerint az **egységes élő rendszerek – pl. az erdei életközösség – egyes elemei, mint a benne élő vadállomány, a rendszerből kiragadottan nem kezelhetők.** Így a velük való gazdálkodás sem elkülönülten, hanem a rendszer keretei között folytandó.

Sajnos, a kérdéses törvénytervezet szellemisége markánsan eltér a fenti gondolatoktól, az ökológiai és a piacgazdaság modern szempontjaitól, ezért számos ponton módosításra szorul.

Természetesen szükséges, hogy a törvény **nüelöb** megszülessék. Egy ilyen szintű jogszabály várhatóan emberöltőkön keresztül meghatározza majd az ágazati gazdálkodás kereteit, ezért a pillanatnyi csoportérdekektől függetlenül, tárgyalásoknak, korrekcióknak, megalapozottnak kell lennie.

A törvénytervezet több sarkalatos kérdésben eltér az európai joggyakorlattól és a hazai jog hagyományaitól is. Nem csupán magát a vadat kívánja állami tulajdonban tartani, a vadászati jogot is csak névleg, formálisan köti a föld tulajdonjogához! A minimális vadászterület-nagyság tervezett, eltűzött mértéke egyedül a kizárólagosan állami tulajdonú vadászterületeken teszi lehetővé a vadászati jog önálló gyakorlását. A társult vadászati jog gyakorlásának többszabályozott feltételrendszere szinte elérhetetlenül nehézé teszi e forma létrejöttét. A földtulajdonosok jelentős részének ilyenén kizárása egy öket megillető, vagyoni értékű jog gyakorlásából, megítélésünk szerint alkotmányellenes.

A tervezet számos pontja kerül szinte példátlan ellentmondásba a modern piacgazdaság alapelveivel. A szakhatóságot megbízza a vadászati jog hasznosításának teljes körű kontrolljával, beleszólási lehetőséggel a haszonbérleti díjak alakulásába. Eközben korunk szellemé a gazdálkodói és hatósági jogviszonyok keveredését összeférhetetlennek ítéli. A haszonbérlet lehetséges körét a jelenlegi állapotot konzerváló szemlélettel szűkíti le, kikapcsolva ezzel a valódi piaci folyamatokat.

A tervezet – hatálybalépése eseti – már rövid távon is negatívan fog hatni a gazdálkodásra. Új, eddig ismeretlen elvonásokat léptet életbe, melyeknek forrásait a gazdálkodásban, végső soron az élőhelyben véli megtalálni! Az ún. „vadvédelmi hozzájárulás” voltaképpen egy adó, melynek évi félmilliórdos nagyságrendű összegét nem a gazdálkodás egyes elemeinek támogatására, fejlesztésére, hanem a szakhatóság indokolatlanul felduzzasztott apparátusának finanszírozására szánja. Jelentős eszközök kerülnek így elvonásra az egyébként hosszú távon támogatásra szoruló, a nagyvadállomány élőhelyével gazdálkodó erdészeti ágazattól is.

Közép-, illetve hosszú távon a tervezet hangsúlyozottan kedvezően gazdasági hatásai egyértelműek. Miután tartósan

konzerválja a földtulajdonos és a vadászatra jogosult az élőhely és a vadállománnyal gazdálkodó mesterséges elkülönültséget, érdekelteit, az ökonómiai értelemben is optimális harmónia lehetősége elvész. Az erdei életközösséget megfosztja a minden elemében gondolkodó, egységes szabályozás lehetőségétől, az erdő szerves részét képező nagyvadállománnyal való gazdálkodás hozamát pedig nem, vagy csak töredékében engedi az erdőbe visszaforgatni. Az erdő felújításában sokhelyütt meghatározó jelentőséggel bír, az erdőgazdálkodók által gyakorlatilag befolyásolhatatlan nagyvadállomány az erdőgazdálkodást szakmailag is ellehetetlenítheti. A kirekesztettség a föld tulajdonosát, avagy az élőhely gazdáját jó esetben közömbössé, általában pedig a vadállomány és a vele való gazdálkodás ellenségévé teszi, ennek kártékony következményei beláthatatlanok.

A téma vitája általános jelentőségű lényegesen nagyobb társadalmi érdeklődés mellett, a széles nyitvárosság előtt zajlik, így a pártok programjaiban hirdett elnyelvekket ellentétes döntések meghozatala politikailag rendkívül aggályos lehet.

A tervezet által diszkriminált földtulajdonosi réteg meghatározó jelentőségű társadalmi tényező!

Egyesületünk továbbra is az alábbi alapvető kívánalmakat fogalmazza meg a törvénnyel kapcsolatban:

- A vadászati jog a föld tulajdonjogának valóban elválaszthatatlan része legyen. Ennek érdekében a vadászterület minimális nagysága ne haladja meg az egy magántulajdonos által elérhető birtoknagyságot (300 ha)!
- A törvény így a legtermészetesebb módon teheti érdekeltté a tulajdonost, illetve jogosultat a szakszerű gazdálkodásban, kikerülve az ellenőrző hatóság felduzzasztásának kényszerét.
- A vad tulajdonjoga az európai gyakorlatnak megfelelő, „res nullius” kategóriába essék. Ez az állami tulajdonnal azonos mértékben védhető, ám a közhatalom egyes rétegei által nem sajátítható ki, és a költészetét sem érintik a vele járó terhek.
- A vadászati hatóság kompetenciái korlátozódnak a gazdálkodás szakszerűségével és tartamosságával kapcsolatos ellenőrzési, illetve intézkedési feladatokra, legyenek függetlenek a gazdálkodás piaci elemeitől! Így a hatóságnak nem lehet befolyása a haszonbérleti díjak alakulására sem.
- A vadászati hatóság fenntartása költségvetési feladat legyen. Finanszírozását a működésében nem érdekelt ágazatot veszélyesen megterhelő, további elvonások – ún. vadvédelmi hozzájárulás – árán megoldani kártékony mind gazdasági, mind politikai értelemben.
- A törvény ne gátolja a piaci mechanizmusokat a haszonbérlet lehetséges körének korlátozásával sem, s egyértelműen deklarálja a nagy területű élőhely-gazdálkodást folytató gazdasági társaságok vadászati jogosultságát, illetékességi területükön.
- A törvény garantálja, hogy az erdei vadkár megállapításának alapjál a független erdészeti hatóság hivatalos megállapításai és határozatai szolgálnak!

Végezetül meg kell említenünk, hogy a törvény-előkészítés minden állásnapján, az összes lehetséges alkalmat megragadva tudattuk a döntéshozókat a törvényalkotókkal, ám ezek csupán egyes részletkérdésekben vettek figyelembe.

A tervezet koncepciójában hibás úton jár, szembefordulva a pártok programjával, de a legalapvetőbb, általános szakmai alapelvekkel is.

A FAGOSZ általános véleménye

A törvényi szabályozásra mindenképpen szükség van, hiszen egy új erdőtörvény elfogadásával az 1961. évi VII. törvény hatályát veszti és szabályozatlan maradna ez a terület. Az 1961. évi VII. törvény vadgazdálkodásra és vadászatra vonatkozó fejezetei sem felelnek meg az új tulajdonviszonyoknak, a piacgazdasági feltételeknek és nincsenek összhangban a megváltozott természetvédelmi politikával. A 2.1. fejezetben az új erdőtörvény időtállóságára, illetve a végrehajtás költségességére vonatkozó megjegyzéseink a vadászati törvényre is vonatkoznak. Ezért is tartjuk túlzottnak a 86-89. §-ban szereplő államigazgatási előírásokat.

Az alapvető kérdésben a mértékadó fejlett európai országok gyakorlatát követi a törvény, és a vadászati jogot a földtulajdonhoz rendeli. A végrehajtás a törvénytervezet kompromisszumkeresése következtében azonban kérdésessé válik. Nem vitatható, hogy az átmeneti időszakban a vad, mint nemzeti kincs, védelemre szorul. Az a mértékű állami beavatkozás azonban, amely az államon kívül minden földtulajdonost kizár jogának közvetlen gyakorlásából, nem harmonizál az EU jogszabályokkal. A kompromisszum szükségességét elismerve, ismét korábbi javaslatunkat ajánljuk, miszerint a törvény különbözősége nem „nagyvadás” és „apróvadás” vadászterületet. A minimális vadászterület nagyságát a legálisan megszerzhető legnagyobb földbirtokkal azonos mértékben, azaz 300 ha-ban kell megállapítani. Amennyiben a vadászterületek javasolt megkülönböztetése nem járható, akkor is lehetővé kell tenni, hogy a vadászati hatóság által is indokoltan tartott esetben (ez nyilván nem lesz jellemzően nagyvadás terület) 300 ha legyen a minimális vadászterület.

A kisebb földtulajdonosoknak a vadászati jog hasznosításába való közvetlen beleszólási lehetőségét növelné a 100 ha 30 ha-ra való csökkentése [14. § (3) bekezdés].

A vad tulajdonjogának kérdését szakmai szempontból nem tartjuk fontosnak. Ugyanakkor jogilag nem érdektelen kérdés a

vad „állami tulajdona”, vagy „res nullius” minősítése. Várhatóan nagyon sok bírósági ügy lesz és az állami tulajdonlás esetén az anyagi következmények az államra fognak hárulni. Ezért a Szövetségek és res nullius-t támogatta.

A Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Országos Szövetségének véleménye:

- Mindenekelőtt nem illeszkedik a mértékadó európai államok jogrendjéhez és gyakorlatához. Nem harmonizál több vonatkozásban a magasabb rendű jogszabályainkkal, kilóg a Ptk. egyes rendelkezései alól, több helyen alkotmányossági aggályokat ébreszt, és – bár a forma elárulja az „egykezeséget” – az erdőtörvény-tervezetben helyesen megfogalmazott rendelkezéseket is eltörzti a törvényjavaslatban mindvégig érvényesülő egyéni és csoportterék.
- A törvényjavaslat szinte minden részletét meghatározza a jelenlegi vadászati rendszer használatvezetőinek érdekvédelmére való törekvés. Tudatosan és következetesen zárkózik el – legtöbbször nehezen felismerhető módon – az esélyegyenlőség szolgálatától.
- Természetvédelmi szempontból súlyos veszélyforrás mind a vad, mind az élőhelyének szempontjából a területen folyó mezőgazdasági és erdészeti alaptervekenység és az ott élő vaddal való gazdálkodás szétválasztására irányuló törekvés.
- Nem válik a természetvédelem javára az sem, hogy a vadat mindig nem természeti környezetünk feltett eleme, hanem elsősorban a vadász tárgyaként kezeli.
- Nem számol a törvényjavaslat a várható politikai hatással sem. A törvényhozás szerepe nem lehet más, mint a nemzet egységének, de legalábbis túlnyomó többségének szolgálata.

Ez a törvény a természetvédelemmel való kapcsolatán keresztül mindenkit érint, a több millió földtulajdonosnak, földhasználónak, a vadászterületeket használatból kizáró kizsárolt vadászoknak pedig elevenébe – zsebébe, szívébe, önértéke – vág.

Módosító javaslatok a T. 1662. törvényjavaslatához

3. §

(1) „(1) A vadászati jog – mint vagyoni értékű jog – [az önálló] vadászterületé [a továbbiakban: vadászterület] földtulajdon jogának elválaszthatatlan része] **nyilvánított földterület tulajdonosát illeti a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként.**”

Indokolás

A vadászati jog a mértékadó európai országokban – mint hazánkban is a háború előtt – a föld tulajdonosát illeti. Csak ez illeszkedik a tulajdon szentségére épülő jogrendszerbe, csak így érhető el, hogy a föld tulajdonosa birtoka értéknevelő részének és nem törvénnyel ráerőszakolt, mások érdekeit szolgáló kártevőnek tekintse földjén a vadat, és ahogy dr. Yves Lecocq úr az Európai Vadászszövetségek Szövetségének (F.A.C.E.) főtitkára nyilatkozta nemrég hazánkban „Az erdőgazdálkodás, a természetvédelem és a mezőgazdálkodás elengedhetetlenül kizárólag a földtulajdonhoz kötött vadászati jog oldja.”

A fentieknek megfelelően megalapozott egyhangú hatpárti politikai döntéssel ellentétben a nyelvtanilag is, tartalmilag is hibás homályos törvényjavaslati szöveg.

Az „*önálló*” jelző nem értelmezhető ugyan a törvényjavaslat, de feltehetően az *egyetlen* földtulajdonos területén kialakított vadászterületet kell érteni rajta. Ez esetben a törvény – a Magyar Állam néhány földterületét leszámítva – *kivétel nélkül* minden földtulajdonost kizár a vadászati jog

tulajdonosainak köréből – lévén a törvényjavaslat szerint a vadászterület minimális kiterjedése többszöröse a törvényileg lehetséges legnagyobb földtulajdonnak.

8. §

(1) „(1) Vadászterületnek minősül – hasznosítási formájától függetlenül – az a földterület, valamint vízfelület, amely a [3000] **300 hektárt eléri** és [a szemközti határvonalainak távolsága legalább 3000 m, továbbá ahol a vad

a/ a szükséges táplálékot megtalálja,
b/ természetes szaporodási feltételei, valamint
c/ természetes mozgási igénye, búvóhelye, nyugalma adott] **amelyen a vad jogszűri, biztonságos és kulturált eltejésére adott a lehetőség.**”

Indokolás

A kifogásolt törvényhely az állam kivételével gyakorlatilag eleve kizár minden földtulajdonost a vadászati jog közvetlen, tényleges gyakorlásából, hasznosításából.

A 3000 hektár nagyságrendűek nincsen tudományos, sem gyakorlati alapja, elfogadható magyarázata, kizárólag a jelenlegi struktúra átmenetességének eszköze.

Az a/ b/ c/ pontokban rögzített feltételek tudományos alapokon, hatóságilag kialakítandó vadgazdálkodási körzet kritériumai lehetnének, de

FIGYELEM! A [ ]-ben lévő szöveg törlendő, a **kövér** betűvel írt szöveg a módosítás.

a 3000 hektár abban az esetben is tarthatatlan, hiszen az egyes vadfajoknál indokolatlanul magas, másoknál pedig (pl. gímszarvas) annak a többszöröse sem elegendő.

Ellentmond a 3000 hektár a hazai hagyományoknak (a háború előtt 200 kh volt a legkisebb vadászterület) és a mértékadó európai gyakorlatnak is (pl. Németország 75, Ausztria 115 ha).

A hatályos jogszabály 4000 hektáros előírása ellenére is a gyakorlat kialakította az ésszerű megoldást. Nem ritka jelenség, hogy a vadászársaság hallgatóságosan felosztja tagjai között a hivatalos vadászterületet. Az is gyakori, hogy a vadászata jogosult néhány száz hektáros „vadászterületet” enged át bérvadásztatás címén, ahol a bérvadász „ügyesen” szervezett szerződés alapján zavartalanul gyakorolhatja a vadászatot, sőt olykor hallgatóságosan a vadászati jog esaknem teljes körét. A vadállományt magát is súlyosan veszélyeztetné, ha a földtulajdonost ezzel az értelemten korlátozással teljesen megfosztanák törvényes jogának gyakorlásától, és ezáltal a tulajdonára vigyázó tulajdonosból a vad ellenségévé tennék.

Hamis az az érv, hogy a földtulajdonos a vad kiirtására törekedne, hiszen az szigorú törvényi korlátok és hatósági ellenőrzés következtében csak jogellenesen tehetné. A jogsértés (szabálysértés, bűncselekmény) ellen pedig az indokolatlanul nagyobb társulási kényszer nem nyújt védelmet. Ellenkezőleg.

A javasolt 300 ha-os alsó határ nem jelenti a nem kijáratos felaprózódást lévén az csak a lehetőség *aló* határ –, hiszen a vadászterülettel nyilvánítás kizárólagos joga a vadászati hatóság kezében lesz.

9. 5

(1) „(1) A vad [az állam tulajdonában van] **uratlan jászág (res nullius)**”

Indokolás

Igy válik lehetővé és egyértelművé, jogilag is értelmezhetővé, kezelhetővé a vadászati jog földtulajdonhoz kötése, ez felel meg a mértékadó európai gyakorlatnak és hazánk hagyományainak.

Az **uratlan jászág**ot az állam *közhatalmi* funkciójából eredően minden eszközzel védheti valamennyi állampolgára javára, míg állami tulajdonlás esetén a tulajdonost nevesíteni kell, s ezután a tulajdonosi jogok gyakorlására kijelölt személy vagy csoport egy szűk réteg részére kizárhatóan e valóban köztulajdonlásra rendelt vagyont, és korlátozható a földtulajdonos vadászati jogát. Ebben a képletben – a totális államosítás-
kor létrehozott – rendszerben gyökerezett az elmulasztott évtizedekben előfordult torzulások és visszaélések szokása.

Nehézzen tudni elérni a költségvetés, hogy az állami tulajdont középső élvad által jelentett terhek viselésétől jogszerűen megmeneküljön. Ki kellene máris dolgozni azt a pénzügyi rendszer, amelynek keretén belül az állam, mint a vad tulajdonosa, a kártérítési felelősséget finanszírozza.

11. 5

(1) „(1) Amennyiben a vadászterület [kizárólagosan] **legalább kétharmados** állami tulajdonban van, az állam vadászati jogát a Magyar Állam nevében tulajdonosi jogokat gyakorló szervle útján a **földterület kezelője útján** – nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján – [kivéve, ha e vadászterületen az állata vadászati jogának hasznosításáról állami szerv vagy legalább többségi állami tulajdonban levő gazdasági társaság útján gondoskodik] **haszonbérbeadásal hasznosítja, vagy saját maga gyakorolja.** [Ebben az] **Ez utóbbi** esetben jogosultnak [az állami szervet, illetőleg a gazdasági társaságot] a **földterület kezelőjét** kell tekinteni.”

Indokolás

Csak így teremthető meg az alaptevékenység és a vadgazdálkodás normális kapcsolata, amely – kiváltságosan erdőterületen – nem pusztán és főként nem elsősorban gazdasági és politikai, hanem szakmai és országos jelentőségű ökológiai és természetvédelmi kérdés.

Nem kevésbé döntő szempont, hogy a remélhetőleg tartósan állami tulajdonban maradó 1 millió hektárnál nagyobb erdő csak akkor képes belátható távon a *költségvetés terhelése nélkül* a jövő generációk érdekeit nem sértve fenntartott módon működni, ha az erdő *valamennyi* erőforrása az erdők fenntartására és üzemeltetésére fordítható. Ezek között – mint első

számú erdei mellékhaszonvétel – az erdőben és az erdőből élő vaddal való gazdálkodás – a fakticernelés után – a legjelentősebb.

Az Államháztartási Törvény egyértelműen rendelkezik az állami tulajdonú erdők kezeléséről. Erre épül és ezzel harmonizál a javasolt rendelkezés. Az erdő egyik meghatározó elemét képező vadállománnyal való gazdálkodás ugyanis éppogy része az erdőkezelésnek, mint az erdő faállományával való gazdálkodás.

Az Államháztartási Törvény egyértelműen rendelkezik az állami vagyont kezelők szervezeteiből, valamint a vadgazdálkodás természetéből adódóan az állami vadászati jog ésszerűen csak decentralizált formában gyakorolható. Erre minden szempontból csak a földterület kezelője alkalmas.

(2) „(2) Az (1) bekezdés szerinti jogosult több [kizárólag, **legalább kétharmados** állami tulajdonban levő] vadászterület is hasznosíthat] **vadászterületen is gyakorolhatja a vadászati jogot.**”

Indokolás

A gyakorlat egyértelmű tanúsága szerint – különösen a nagyvadgazdálkodást meghatározó erdőterületen – az erdőkezelő rendelkezik a magas szintű vadgazdálkodáshoz szükséges szervezettel, tapasztalattal, szakemberekkel, infrastruktúrával, kapcsolatokkal, és így biztosítható leginkább az erdőgazdálkodással összehangolt vadgazdálkodás, valamint a tulajdonos állam számára a legmagasabb **együttes** hozam.

Alkalmatlan jogokat sértene, ha a törvény az egyik egyenrangú tulajdonost – az államot – megfosztaná saját területén, vagy kétharmadot meghaladó tulajdonhányada esetén társult vadászterületen a vadászati jog **gyakorlásától**. Hasznosítás alatt ugyanis a törvény a haszonbérbeadást érti [10. § (2), illetve 13. § (2)]

16. 5

(1) „(1) A vadászati jog haszonbérője lehet: **a/ vadászjeggyel rendelkező természetes személy;** b/ ...”

(1)a/ „(1)a/ b/ vadászjeggyel...”

Indokolás

A természetes személyek kizárása nemcsak jogi és politikai, de gazdasági és vadvédelmi szempontból is indokolatlan. A természetes személy ugyanis teljes vagyonnal adhat garanciát – elsősorban – a vad és élőhelye védelme érdekében vállalt kötelezettségeinek teljesítésére. Az egyesület tagjai pedig csak közös vagyontulajdon felelnek, amú „okos” gazdálkodás esetén alacsony szinten tartható, mivel a saját vadászati értéke nem szerepel eredménynövelőtényezőként (bevételként) az elszámolásukban.

„(2) Egy haszonbérő – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – legfeljebb egy vadászterület vadászati jogára köthet érvényesen haszonbérleti szerződést.”

Indokolás

A törlésre javasolt rendelkezés kizárólag a haszonbérőlk közül esetleg – elsősorban anyagi okok miatt – kimaradó vadászok szűk körének érdekeit védelmezné, ugyanakkor

– sértene azoknak a vadászoknak a sokkal szélesebb táborát, akik csak alkalmi vadászati lehetőségre vágynak, és arra több és jobb lehetőséget találnának a professzionista gazdasági társaságoknál és társulásoknál, mint a zárt vadászársaságok által bérelt területeken;

– korlátozta szabad elhatározásában a föld tulajdonosait abban, hogy a számukra minden szempontból a legkedvezőbb haszonbérőlnök engedjék át a vadászati jogukat.

(3) „(3) A vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés megszünetésekor a **szerződő** felek [eltérő] megállapodásának hiányában [– az új jogosultköteles megtéríteni] a korábbi haszonbérő által létesített vadgazdálkodási, vadászati rendeltetésű létesítmények, berendezések [ellenértékét]. A vadgaz-

dálkodási, vadászati rendeltetésű létesítmények, berendezések körét a miniszter rendeletben teszi közzé] sorsáról a bíróság dönt."

Indokolás

A törvényjavaslat szerinti rendelkezés a tulajdonnal való szabad rendelkezés jogát sértene, ennélfogva és diszkriminatív. Csak akkor lenne némi jogalapja, ha a régi bérlő is megfizette volna birtokbalépésekor a területen talált, az előző jogosultak által létesített berendezéseket. Ha figyelembe nem vesszük a jelenlegi bérlők által végzett beruházások jogszerű, de mélyen etikaián forrását, akkor sem lehet az új jogosultat, „kényszervásárlásra” törvénnyel kötelezni, hiszen a régi és az új bérlő között semmiféle jogviszony nincs. Ezek a vagyontárgyak legfeljebb kölcsönös megegyezés tárgyai lehetnek. Annak hiányában az új jogosult kötelezheti a volt haszonbérlet a berendezések eltávolítására. A helyhez kötött létesítmények egyébként is a jövőben csak a tulajdonos engedélyével hozhatók létre és azok értelemszerűen a tulajdonjog részét kell, hogy képezzék.

17. §

(2) „(2) A haszonbérleti díj mértékét [az adott vadászterület vadállományának összetételére a terület hasznosítási módjára tekintettel kell megállapítani.] a szerződő felek – állami tulajdon esetében nyilvános pályázat alapján, árverésen – állapítják meg.”

Indokolás

Különösen magántulajdon esetén alkotmányos jogot sértene a bérleti díj megállapításába való beavatkozás, amely kizárólag a bérlő érdekeit kívánja szolgálni.

A vadállomány védelmére és a megfelelő vadgazdálkodás kikényszerítésére e törvényjavaslat tartalmaz több helyen valódi garanciákat.

Alapvetően hánis ús félrevezető az az érvelés, hogy a magas bérleti díj esetén a bérlő a vadállomány védelmére, túlhasználására vagy a gazdálkodás elhanyagolására kényszerül. Az ilyen szabályozásra vagy bünteseleményre hajlamos bérlőknek nem árdveznünkyni kell adni, hanem az e törvényjavaslat [17. § (4b)] alapján azonnali hatállyal meg kell vonni tőle a vadászati jogot.

(3) „(3) A vadászati jog haszonbérletre kötött szerződést [határozott időre, a vadászterületre vonatkozó vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamára] a Ptk. előírásai szerint határozatlan vagy kivételes esetekben meghatározott időre kell megkötöni.”

Indokolás

A határozatlan időre kötött szerződés számos előnyétől nem szabad sem a bérlőt, sem a bérbeadót megfosztani. A tapasztalat azt mutatja, hogy ez az egyetlen hatásos eszköz az élőhely és átütélesen a vadállomány védelmére a bérbeadó kezében. Ilyen esetben a haszonbérlet tisztességes szakértő gazdálkodás mellett nagyobb biztonságban érdekezteti magát, 10 évnél is hosszabb távon gazdálkodhat, illetve arra kényszerül a szerződés jogszerű, egyoldalú felmondásának lehetőségéig miatt. Tény, hogy 40 év alatt csupán egyetlen tucat szerződés felmondására került sor!

Nincs összefüggés a 10 éves bérleti időszak és a nemes nagyvad hasonló átlagos élettartama között, hiszen normális esetben a vadállomány korösszetétele nem mutathat 10 éves ciklikusságot.

18. §

(4) „(4) A vadászati hatóság nem hagyja jóvá a vadászati jog haszonbérletre kötött szerződést, amennyiben [nem biztosított:] az nincs teljes összhangban e törvény előírásaival.

[a/ hogy a vadászterületen egy vadászra legalább száz hektár vadászterület-hányad jusson;

b/ a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltak - ide értve annak természetvédelmi előírásait is – végrehajtása; továbbá c/ ha a haszonbérleti díj mértékét nem a 17. § (2) bekezdésében foglaltak figyelembevételével állapították meg.]”

Indokolás

Ezen bekezdésben a/, b/ és c/ alatt említett szempontok említése is megalapozatlan, nemhogy azoknak kiemelt figyelemre való méltatása, sőt kizáró cívele való felruházása!

Az „a/” pontban betű szerint a vadászok számát akarja korlátozni, de a vadászársasági tagok számát kell érteni alatta. (Lásd a törvényjavaslat 10. § (1/d) pontját.)

A „b/” esetében: a hatóság a szerződés jóváhagyásakor nincs abban a helyzetben, hogy garanciákat kérjen előre az előírások végrehajtására, vagy, hogy előtétellel kezelhesse a szerződő felek bármelyikét. Az előírások be nem tartását csak „menet közben” kényszerítheti ki a hatóság – végsősükségben e törvényben másutt biztosított jogánál fogva kényszerintézkedéssel.

A „c/” pontban a törvény-előkészítés során mindvégig szorgalmazott hatósági ár jelenik meg bűjtatottabb formában.

A vadászati nem elemi szükségletet elégti ki, és nem is stratégiai „ár”. Semmi sem indokolhatja a hatósági beavatkozást a szerződő felek áralkujába, a vadászati „kilégését” alakuló társadalmi-gazdasági rendünk keretei közül. (Lásd 17. § (2) bekezdés módosító javaslat indoklását.)

27. §

(1) „(1) Amennyiben a vadászterületnek minősülő föld tulajdonosa a vadászati jog gyakorlási vagy hasznosítási kötelezettségének a vadászati hatóság felszólítását követően sem tesz eleget, a vadállomány védelme, a vadkárak megelőzése érdekében a vadászati hatóság határozattal az érintett tulajdonos költségére:

a/ a területet vadászterületté minősítheti;

b/ elrendelheti, hogy a vadászterületnek minősülő föld tulajdonosa – társult vadászati jog esetén annak tulajdonosai – a vadászati jog haszonbérlet adásáról a vadászati hatóság által nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján kiválasztott haszonbérlettel kössön szerződést;

c/ megállapítja a vadászterület vadgazdálkodási üzemtervét;

d/ megállapíthatja a vadászterület éves vadgazdálkodási tervét;

e/ gondoskodik az időszertű vadgazdálkodási, illetőleg vadvédelmi munkálatok elvégzéséről;

f/ hatósági vadászatot rendelhet el (az a/-f/ pontokban foglaltak a továbbiakban együtt: a vadászati jog kényszerhasznosítása).”

Az Agrárszövetség kibővített választmányi ülését tartott február 16-17-én, Hajdúszoboszlón. Értékelte a pártjellegű helyzetét, valamint az agrárgazdaságban az utóbbi években bekövetkezett változásokat.

Az Agrárszövetség újfólag megállapította: az agrárium szereplői egymásra utalva, gazdálkodási formától függetlenül azonos problémákkal küzdenek, amiből az következnek, hogy a politikai érdekérvényesítés terén csak összefogással érhetnek el eredményeket. Ezért az Agrárszövetség kezét kíván nyújtani azoknak, akik hajlandók együttműködni az agrárium érdekeinek megjelenítésében és olyan pozíció elérését tűzi ki célul, amely megfelel az ország gazdasági érdekeinek.

Megtárgyalta a választmány a párt öszsel gazdasági kongresszusának aktuális tennivalóit is.

Az Agrárszövetség Választmánya

„Amennyiben a föld tulajdonosa vagy tulajdonosai a vadászati jog hasznosítási kötelezettségének a vadászati hatóság felszólítását követően sem tesznek eleget, a vadászati hatóság határozata alapján az érintett földtulajdonosok költségére az érintett település jegyzője a/ a területet vadászterületnek minősített, és b/ a vadászati jogot nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján, nyilvános árverésen haszonbérbe adja.”

Indokolás

A hasróságra a saját maga által ellenőrzött gazdálkodás körébe tartozó feladatot bízni súlyos következményekkel járó, alapvető hiba és elemi összeférhetelenség lenne.

A jegyző közreműködése helyénvaló, e törvény vonatkozó rendelkezéseit követi, és illeszkedik korábbi hagyományainkhoz is.

A haszonbérbe adással a törvényjavaslat *cf*, *df* és *cf* pontjaiban leírt kötelezettségek a haszonbérletre szállnak (lásd. 44. § (4), 47. § (1), illetve 34-36. §), az *lf* pontra vonatkozóan pedig a törvény másutt rendelkezik (lásd. 80. §).

28. §

(2) „(2) A vad [élőhelyének] védelme érdekében [a jogosult hozzájárulása nélkül] tilos a vad búvóhelyét, lakó- és táplálkozási helyét, valamint szaporodási vagy költési helyét indokolatlanul zavarni.”

Indokolás

A vad nyugalomának a biztosítása nem az élőhely, hanem a vad védelmét szolgálja! (Bár korántsem biztos, hogy a teljes háborítatlanság valóban a vadfaj érdekeit szolgálja.)

Jelentékeny mértékben, indokolatlanul a vadat zavarni a jogosult hozzájárulásával sem szabad.

A törvényjavaslat eredeti formájában betű szerint jogalapot adna a jogosultnak arra, hogy teljesen kitúltsa saját területéről a tulajdonost, vagy az ott gazdálkodót a vad lakóhelye zavarásának ürügyén.

• • •

„[Hivatásos vadász alkalmazása] A vadászati munkák szakirányítása”

Ezzel összefüggésben a törvényjavaslat 50-55. §-aiban és a továbbiakban a „Hivatásos vadász” mindenütt „vadászati szakszemélyzet”-re módosítandó.

Indokolás

A szakmai irányítás kérdését az Erdőről és az erdő védelméről szóló törvényjavaslat világosan, tömören, szakszerűen, gyakorlatiasan rendezti (lásd. 86-89. §-ait). Nincs rá indok, hogy attól eltérjen a vele párhuzamosan, deklarációsan vele összhangban készülő, jellemzően az erdőgazdálkodás részét képező vadgazdálkodást szabályozó vadászati törvényjavaslat elterelő felfogásban és tartalommal készüljön ugyanazon műhelyben.

A „hivatásos vadász” kifejezés éppúgy értelmetlen, mint a „hivatásos erdész” lenne. A törvényjavaslat meg nem kíséri értelmezni e kifejezést. Ha a szó általánosan használt értelmére gondolunk, egy sor bonyodalmat és hátrányt okozna a használat.

A törvény célja nem lehet más e vonatkozásban, mint a megfelelő szakképzéssel rendelkező szakembert, vagy ilyen szakembert alkalmazó szervezet szolgáltatásait hozzárendelni a vadgazdálkodás gyakorlásához.

75. §

(4) „(4) Az (1) bekezdésben fel nem sorolt vad, valamint a nem vadászható vad által okozott kárért e törvény keretein belül kártérítési igény nem érvényesíthető.”

Indokolás

A károsultat e törvény nem foszthatja meg esetleges más jogforrásból származó jogainak gyakorlásától.

78. §

(3) „(3) A vadászati jog társult hasznosítása esetén a föld használója az akadályoztatás mértékével arányos kártalanításra tarthat igényt.”

Indokolás

A 3000 hektáros legkisebb vadászterület esetén csak elvétele akadályoztatást jelentő vadászterület, így ezzel a rendelkezéssel a törvény csaknem mindenütt felmentené a vadászterület bérleti díjének kártérítési alól, hiszen az „akadályoztatás”-ból eredő kár a tényleges kárhoz képest gyakorlatilag nulla. (A „vadászati jog társult hasznosítása” alatt e törvény szerint a társult tulajdonosok vadászati jogának bérbeadását kell érteni.)

A kártérítés általános szabályozása, és e törvény szerint is a jogosult a vad, illetve a vadászot során saját maga által okozott kárért felelősséggel tartozik. A föld használóját csak akkor nem illeti teljes kártérítés, ha saját maga a jogosult (tehát a tulajdonosok nem hasznosítják, hanem gyakorolják a vadászati jogukat), vagy ha e jogukról a haszonbérlet jogosult javára önként lemondanak.

80. §

(1) „(1) Ha egyes vadfajok állománya a mezőgazdasági termékeket, erdészeti termékeket vagy az erdő ökológiai vagy gazdasági értékét, a mesterséges vizek halállományát, a vadászterület [biológiai] életközösségét, valamint a védett természeti területet veszélyezteti, az adott faj állományát csökkenteni kell.”

Indokolás

A vadászható fajok legnagyobb mértékben az erdői ökoszisztéma stabilitását, ökológiai és gazdasági értékét fenyegetik a legjobban. Ráadásul az itt okozott anyagi károk nem csupán egyszeri veszteségek, mint a mezőgazdasági termékek esetében, hanem többnyire hosszú időre elhúzódók, újratermelőzők, még a következő generációkat is terhelik. Egyeszerűen érthetetlen, hogy éppen ezeknek az elkerülése érdekében nem tartja a törvényjavaslat adott esetben szükségesnek a károsító vadfaj állományának csökkentését.

81. §

(2) „(2) Vadkár, vadászati kár, valamint vadban okozott kár megállapítását a miniszter által jogszabályban meghatározott képesítéssel rendelkező kárszakértő (a továbbiakban: szakértő) végezheti, kivéve az erdőben okozott kár azon eseteit, melyeket az erdészeti hatóság hivatalos eljárása során megállapít, valamint ha hosszú távon jelentkező kár miatt az erdészeti hatóság hivatalból vagy az erdőgazdálkodó kezdeményezése alapján elmarasztaló határozatot hoz.”

Indokolás

A kármegállapítás (és kártérítés) ezen formája megszokott, jól működő, jogszerű. Alapja a független személyi és tárgyi feltételekkel jól ellátott, szakhatósági jogosítványokkal felruházott erdőfelügyelőegység által „menetrend szerint” végrehajtott, az erdőben keletkezett mindenemű kárt – így a vadkár egy részét is – regisztráló műszaki átvétel.

Mérféltre e helyett a szűzterít, naponként figyelemmel nem kísérhető, de folyamatosan károsításnak kitett erdőterületen gyakorlatilag járhatóan úton elinduló munkába állítani a szakértők hadát, terhelni a vadászati hatóságot, az önkormányzatot, a bíróságot?

(3) „(3) Amennyiben a felek a szakértő személyének kiválasztásában nem tudnak megállapodni, vagy ha a károsult kárának megtérítését nem közvetlenül a bíróságtól kéri, a szakértőt a felek közös kérelmére a károkozás helye szerint illetékes jegyző rendeli ki. A kár becsését – a miniszter által rendeletben megállapított egyszerűsített, de a teljes objektív kártérítési alól nem csökkentő vadkárbecslési szabályok szerint – a bejelentéstől számított 8 napon belül kell lefolytatni.

Indokolás

A javasolt kiegészítés azért szükséges, mert a törvényjavaslatot beterjesztő Tárcsa – meglepő módon – egyértelműen deklarálta, hogy „a vadászata jogosultakra” nehezedő pénzügyi többletterheket egyrészt ... „a kártérítési felelősség szabályainak enyhítéséből eredő előnyök”-kel akarja ellensúlyozni. És hogy azt milyen komolyan is gondolja, annak íjlesztő bizonyítéka az időközben a szakmai tiltakozás ellenére hatályba lépett 38/1995. (XI. 14.) FM sz. rendelet 10. §.

82. §

(1) „(1) A jogosult a vadállomány őrzésével, védelmével és élőhelyének fenntartásával kapcsolatos állami feladatok ellátásához való hozzájárulásként a vadászati hatóság határozata alapján [vadvédelmi hozzájárulást] vadállomány- és élőhelyfenntartási járulékot (a továbbiakban: járulék) köteles fizetni.”

Indokolás

A „vadvédelmi hozzájárulás” intézményének ötlete bevalottan – és tervezett működési rendjével bizonyítottan – abból az aggodalomból fakadt, hogy az ország közismert helyzetében – az államháztartás sokak számára elviselhetetlen terhet jelentő karcsúsításával párhuzamosan – aligha lehet a költségvetésből több, mint félmilliárd forintot kiperéselni egy egyébként is erősen vitatható hivatali apparátus létrehozására. Bármilyen fedőnév alatt történjen is a létszámban tiszseresére (1) duzsasztott vadászati felügyelőség fenntartási költségeinek fedezéséhez szükséges összeg beszedése, az közvetlenül (ha saját maga gyakorolja a vadászati jogot) vagy közvetve (az elérhető haszonbérleti díj szükség-szerű csökkentése révén), de mindenképpen adójelleggel terheli a földtulajdonosokat. E megengedhetetlen, a költségvetést és a földtulajdonosokat egyaránt felnevezető és tételtől machinériák helyett lenne

viszont értelme (az erdőtervény-javaslat 101. §-ának mintájára) létrehozni – természetesen reális, sokkal szerényebb nagyságrendben – a „vadállomány- és élőhely-fenntartási járulék” intézményét, és a befizetett összeget a befizetők érdekeivel összeeső, ugyanakkor valóban a vadállomány fenntartását célzó – így egyben közérdeklő – tevékenységre fordítani.

95. §

(2) „(2) A [vadvédelmi hozzájárulást] központi költségvetésből előirányzott pénzügyi összeget [elsősorban a vadállomány őrzésével] a vadászati joggal kapcsolatos állami feladatok ellátására kell fordítani.”

Indokolás

Az állami feladatok ellátásának költségeit – a költségvetési törvényen keresztül – a Parlament ellenőrzése alatt – a költségvetésnek kell fedeznie ezen a téren is.

(3) „(3) A járulékot, a vadgazdálkodási bírságot és a vadvédelmi bírságot elsősorban a vadállomány és élőhelyének fenntartására, védelmének támogatására kell fordítani.”

Indokolás

A bírságokból befolyt összeget mindenképpen célszerű a járulékok növelni, mert – különösen erdőben és természetvédelem alatt álló egyéb területeken – a jogosult által fizetett vadkárk a legjobb esetben is csak a földterület használatának aktuális anyagi kárát enyhíti, de az élőhely – és ezen keresztül a vadállomány – fenntartására és a természet rendje szerinti fejlődésének biztosítására nem adnak fedezetet.

A Kormány az Országgyűlés elé terjesztette a természetvédelemről szóló törvénytervezetet.

Védelem, gazdálkodás és együttműködés

Az OMMI Erdészeti Osztálya általános észrevétele a természetvédelmi törvény tervezetével kapcsolatban

Általános véleményként foglaltható össze, hogy a törvénytervezeten alapvetően a konzervatív, stacioner természetvédő gondolkodás szelleme érvényesül. A teljes szöveget átolvasva csak egy-két paragrafusnál (17-19. §; 28-30. §) érezük azt, hogy a tervezetet físzszállítók a természeti rendszerek evolúciós sajátosságait figyelembe vették volna. A törvény céljainak megfogalmazásánál még csak utalásként sem szerepel az ökoszisztémák és az azokat alkotó élő szervezetek evolúciós képességének biztosítása. Az utóbbi időben egyre jobban teret nyer az a nézet, hogy a természetvédelem elsődleges feladatának a természeti rendszerek (ökoszisztémák) és a biológiai fajok (taxonok) evolúciós képességének megőrzését, biztosítását és nem pedig egy, az ember által önkényesen kiválasztott evolúciós állapot fenntartását, konzerválását kellene tekinteni. *Mai formájában és működésében a magyar természetvédelem az utóbbi tízre ki céltűl és váltósítja meg.* A törvénytervezet paragrafusai sehol nem rögzítik, nem írják elő az evolúciós képesség biztosítására irányuló szakhatósági és állampolgári tevékenységeket, legfeljebb annak csak a lehetőségére tesznek utalást (16-20. §; 51-62. §); vagy túl általánosan fogalmaznak (62. §).

Az evolúciós genetikában az egyik alapvető tétel a *Dollo-szabály*, amely kimondja, hogy az élővilág evolúciós folyamatai irreverzibilisek, megfordíthatatlanok. Bármely populáció egy más korábban elfoglalt biotópba ökológiai környezet-

be] visszatérve sem képes ugyanolyan formában, ugyanolyan evolúciós szinten működését folytatni. Ez az eltérés megmutatkozik nemcsak a populáció egyedszámában és más mennyiségi mutatóiban, hanem az egyes tulajdonságok allélgyakoriságában is. *A populáció minden egyes egyede az épp aktuális mikrokozmoszt adottságaihoz viszonyul, marad életben vagy pusztul el.* Tehát fennáll a populáció sikeres, újabb adaptálódásának lehetősége, de ugyanúgy a kudarcé is. Végső soron még az eredetileg őshonos fajok reparitálása is kockázatos lehet, ha a mikrokozmosz nem megfelelő az egyed és/vagy a populáció számára. A legkisebb ökológiai kockázattal olyan megoldások jöhetnek számításba, amelyek a legnagyobb evolúciós biztonságot nyújtják a populáció részére, azaz fenntartják a lehetőséget az adaptálódásra, a kisleptéku evolúciós (mikroevolúciós) változásokra.

Általános – szerkesztési jellegű – észrevételünk, hogy a törvényjavaslat értelmezését ugyan elősegítik a 4. § fogalom-meghatározásai, zavaró viszont, hogy más paragrafusok is tartalmaznak definíciószerű fogalmakat (például 8. § (2)-(5)). Ezeket jobb lenne egy paragrafusba gyűjteni, már csak azért is, mert egyes fogalmak definíciója többféleképp szerepel a törvényben és ezért rosszul értelmezhetőek. Ilyen például a „természet terület” meghatározása (4. § és 15. §), ami alapján nem egyértelmű egy magyarázó vagy gesztenye ültetvény, arborétum, esetleg elhagyott

kastélypark besorolása. Ez más paragrafusok hatályosságának megállapításánál is zavarókat okoz. Javasolható néhány nem közismert, illetve többféleképpen értelmezhető fogalom egyértelművé tétele, definiálása, pl. mesterséges géncsere (21. § [1] d), genetikailag módosított szervezetek (9. § [5]), rendeltetésnek megfelelő gazdálkodás (9. § [4] j).

A szövebe erdészeti és ezen belül is a szaporítóanyagok előállításával, termelésével és forgalmazásával kapcsolatosan részletes szakmai észrevételek készültek. Az észrevételekhez fűzött javaslatok segíthetnek feloldani a tervezetben meghúzódó, az erdészeti szaporítóanyag-gazdálkodást érintő konfliktusokat. Nem tartanánk szerencsésnek, ha az Országgyűlés elé kerülő törvény ugyanilyen formában rendelkezne ezekről a kérdésekről.

A törvénytervezet ebben a változatban lehetőséget biztosít arra, hogy a természetvédelmi hatóság aktuális érdekeinek, álláspontjának megfelelően értelmezze és alkalmazza a törvényt az erdőgazdálkodás és természetvédelem között gyakran előforduló konfliktushelyzetekben. Ebben az esetben csak tovább mélyülne az a szakadék, ami a hétköznapi emberek, erdő- és mezőgazdászok, gazdasági szakemberek és a természetvédelem között húzódik. Együttműködés helyett szembenállás lenne az eredmény, amelyben mindkét fél pro és kontra érveket, jogi biztosítékokat hozhatna fel, de megoldás nem születne. Ez valószínűleg a tervezet alkotóiának elképzelésétől is távol áll.

Dr. Bach István, dr. Zsombor Ferenc, dr. Bordács Sándor, Szabó Gábor

Százharminc éves az OEE!

III.

Pest, 1866. december 9.

„Az Országos Erdészeti-egyesület célja: ... az erdőgazdaság minden ága és az erdészeti magyar irodalom előmozdítására közzehatni.”

(Egyesületi alapszabályok, 1866. I. §)

Königgrätz, 1866. július 3.: a Habsburg-monarchia a közép-európai hegemoniáért vívott német-osztrák testvérharcban megrendítő csapást szenved el a porosz fegyverektől a csatamezőn. Új lehetőségek csillannak meg a magyar függetlenségért küzdő nemzeti erők előtt. Ám a megroggyant oroszán még nem fogatlan oroszán. Folynak ugyan a bizalmas politikai tárgyalások a császári udvar és a magyar politikai elit között, de a jövő még bizonytalan, a kiegyezés (1867. május 29.) még hosszú hónapok vannak hátra. A Divald-Wagner-Bedőhármasfogat a nyílt konfrontáció, az új, magyar, alapszabályaiban is magyar érdekeket hangoztató egyesület alapítási kísérlete helyett *célravezetőbbnek tartja a meglevő szervezeti keretek felhasználását* a csendes forradalom végrehajtására.

A kezds 43 taggal

Az Országos Levéltárban az L 160-1879-4-10639 számjelzés alatt egy kézzel írott, szerény *kis cédula* húzódik meg. *Sorsdöntő fontosságú dokumentuma a magyar erdészet újkori történetének.* A címe: „A magyar erdészeti egyesület f. é. Deczember 9-én Pest Várossában tartandó rendkívüli nagygyűlésének Tárgysorozata”. A hatodik pont megfogalmazása talányos: „Netaláni javaslatok az egyesületi czélok előmozdítására.”

Hideg vasárnapi délelőtt volt azon a napon. Szombaton Bedőék még személyes agitációval igyekeztek mozgósítani híveiket a minél nagyobb számban való részvételre sikerük érdekében. Mégsem voltak sokan; a vezetőséggel együtt *összesen 43-an vettek részt a gyűlésen.* Az ellenőrző hatalmat a főpolgármesteri hivatal részéről *Kada Mihály* „kebelbeli tanácsnok, mint kiküldött hatósági biztos” képviselte. A gyűlés *Bérczi Károly* egyleti tag ügyvezetése alatt folyt le.

Amikor a gyűlés menete az említett 6. ponthoz ért, szólásra emelkedett *Divald Adolf*, majd *Barta Béla*, a csupán percekkel korábban újjáválasztott ve-

zető testületnek, a választmányának tagja. Mindketten kemény kritikával illették az egyesület másfél évtizedes működését, mondván: több, mint ezer ember 15 évig fáradozott és buzgólkodott anélkül, hogy megfelelő eredményt tudott volna felmutatni. Kezdeményezték az egyleti alapszabályok módosítását és Divald erre vonatkozó javaslatának a közgyűlés elé való terjesztését.

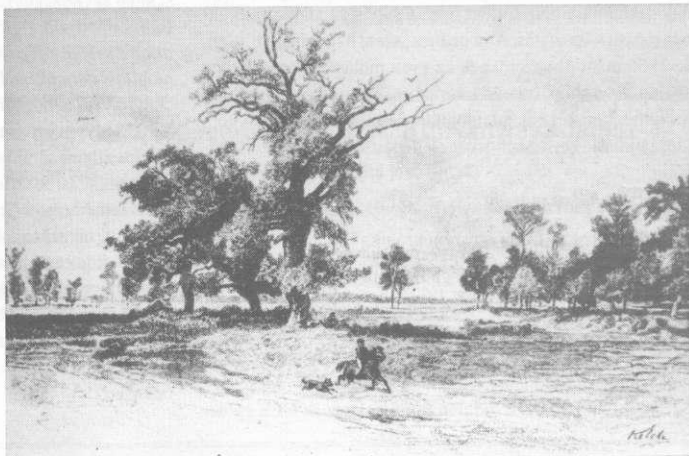
Ez másnap megtörtént, a közgyűlés a lényegesen módosított alapszabályokat elfogadta. A dokumentum ezután bekerült a korabeli hivatali adminisztráció folyamatába, aminek a végén *az államfő*, I. Ferenc József két nappal magyar királlyá történt megkoronázása előtt, 1867. június 6-án *jóváhagyta*.

Az alapszabályok két legmarkánsabb új vonása az volt, hogy *az egyesület neve Országos Erdészeti Egyesület elnevezésre változott.* (Érdekes, hogy a magát valóban magyarnak hirdető egyesület nevéből éppen a „magyar” jelző maradt ki.) *Székhelye* pedig Pozsony helyett *Pest lett.* Tagja lehetett „mind feddhetetlen és kellő műveltségű állampolgár”. A 18. § pedig az új elnök, Keglevich gróf javaslatára, az angol példára történt hivatkozása alapján bölcsen kimondta: „Az egyesület minden gyűléseiből politikai kérdések megvitatása ki van zárva.”

Az első vezetők

Ezen az 1866. december 9-i rendkívüli közgyűlésen megválasztották az új vezetőséget is. *Elnök* a mozgalmas életű,

Alföldi tölgyes a kis-jenői uradalomban

fiatal, 34 éves országgyűlési képviselő, buzini *Keglevich Béla* gróf lett, akit Divald Adolf beszédében „erélyes, ügybuzgó és szakavatott hazafi” jelzőkkel jellemzett. *Első alelnök* továbbra is a Magyar Erdészegylet addigi alelnöke, *gróf Pálffy István* maradt, akiről más alkalommal feljegyezték, hogy megértéssel figyelte az Ungarischer Forstverein magyarosítására irányuló törekvéseket. *Másod alelnök Vágner (Wagner) Károly* lett, aki akkortájt azért írta így, fonetikusán a nevét, hogy magyarságát ezzel is hangsúlyozza. Divald a 12 tagú választmányának lett a tagja. Az ifjú, 27 éves Bedőt nem választották, mert alkalmasint főállású alkalmazottja, titkára volt az egyesületnek. (Úgy is mondták akkoriban: „titoknok”.)

A vezetőség ilyen összetétele jellemző volt egészen 1945-ig: az elnök és az első alelnök mágnás földbirtokos volt; a második alelnök és a titkár pedig erdészeti szakember.

1851 vagy 1866?

Történelmünk eme régi fejezetének a végén felmerül ismét a kérdés, amelyre már cikksorozatunk első, bevezető részében is utaltunk, s amellyel az OEE múltja iránti minden érdeklődő előbb-utóbb szembetalálja magát: mikor alapították az egyesületet. 1851-ben vagy 1866-ban?

A „szent hagyomány” híveinek szemében 1866. december 9-e vitathatatlan dátum. Hivatkoznak arra, hogy húsz évvel később az egyesület fölöttébb ünnepélyes keretek között emlékezett meg két évtizedes fennállásáról. Újabb húsz év múlva pedig emlékiratot adott ki megalakulásának 40. évfordulója alkalmából. S a szakmai köztudatban mindig ez a dátum élt, az irodalomban is ez az évszám szerepelt.

A 15 évvel korábbi alapítás mellett lándzsát törők tulajdonképpen a közvetlen bizonyítékok hiányából alkotnak bizonyítékokat. Arra hivatkoznak, hogy az 1866. december 9-i egyesületi nagygyűlésen sok mindenről szó esett, csak éppen az egyesület megszűnésének és egy új egyesület megalapításának deklarálása nem történt meg. Csupán az alapszabályokban történt változtatás. Ami pedig a „szent hagyomány” illeti, az 1866 utáni új vezetőknek az évek múlásával érdekükben állt az egyesület immár sikeres működését és társadalmi presztízsét maguknak tulajdonítani és a felvirradt „aranykor” időszámítási kezdetétől saját fellépésük évszámát megtenni.

Hol van hát az igazság?

Mit ír egy régi krónika?

A valóságos helyzetet a leghölcsebben talán annak a kis brosrúrnak az írója (feltehetően *Horváth Sándor* akkori OEE-titkár) fogalmazta meg, amelyet *1900-ban* jelentettek meg következő címmel: „Az Országos Erdészeti Egyesület története: (Statistikai adatok a szellemi és anyagi fejlődéséről).” Szerzője mindjárt az 1. oldalon így fogalmaz az OEE eredetéről:

„Tulajdonképpen nem új egyesület alakult meg ezen a napon, hanem az eddig fennállott 'Magyar Erdészeti Egylet' változott át a mai 'Országos Erdészeti Egyesület'-té, még pedig anélkül, hogy a régi egylet megelőzőleg feloszlott volna. Tagjainak kötelezettsége, legalább névleg, továbbra is fennmaradt; vagyona is átment az új egyesület tulajdonába, sőt alapszabályok sem alkottattak újak, hanem csak a régiéket módosították az új irányzatnak megfelelően. De mindezek dacára, a körülmények közelebbi vizsgálata mellett, azt az átmenetet egyikből a másikba csak a külső formában találjuk meg, – a lényegre nézve azonban oly tökéletes volt az átalakulás, hogy közösséget, benső összefüggést ma már ki sem lehet mutatni a két egyesület között, akár működésük szellemét és irányát vizsgáljuk, akár azt a közönséget tekintjük, melyre támaszkodtak s melyre hatni igyekeztek.”

Majd a 2. oldalon így folytatja:

„Az 'Országos Erdészeti Egyesület' tehát tényleg nemcsak hogy nem örököse a régi 'Magyar Erdészeti Egylet'-nek, hanem ellenkezőleg, létesülése éppen azokra az ellentétekre vezethető vissza, melyek a 60-as évek elejétől kezdve, az egylet iránya és a közvélemény között nyilvánulni kezdtek, s melyek az erdészeti szak és a magyar erdőgazdaság iránt érdeklődő hazai elemeknek az 'Erdészeti Lapok' körül való csoportosulását előidéztek.”

Egy fontos bizonyíték

Ami az évek, évtizedek múlva végbemenő, utólagos hagyományteremtés szándékát, mint ellenvetést illeti, ezzel szembeni *perdöntő bizonyítéknak* tekintjük az OEE egyik *legkorábbi, ismert hivatalos okmányát*, egy *1869 decemberéből* származó kézíratos egyesületi alapszabályzatot, amelyet szintén az Országos Levéltár őriz a már ismertetett jelzet alatt. *Ennek vörösviasz zárópecsétjébe nyomva látható az OEE akkori helyegzője: a magyar címer a körirattal és benne az alapítási dátumként 1866. december 9.*

Úgy véljük, hogy három évvel az események után még nem lehet hagyományteremtési szándékról beszélni. Az akkori pedáns állami adminisztráció nem engedett volna teret holmi meghamisítási kísérleteknek. Hiszen ez az okmány *Gorove István* földművelés-, ipar- és kereskedelem-ügyi miniszteren keresztül magához a királyhoz került felterjesztésre „hivatalos pecsétünk zárlata alatt”. Ez a pecsét és ez az alapszabályzat is tehát *egy teljesen új egyesület* megszűlését hirdeti.

Mindazonáltal az Ungarischer Forstverein miatt sincs mit szégyenkeznünk, hanem tisztelettel és megbecsüléssel emlékezhettünk vissza erre a régi testületre, egyesületi elődünkre.

(Folytatjuk)

Dr. Király Pál

Változó éghajlat, változó erdők...

Érdeklődéssel olvastam *dr. Pálvölgyi Tamás és Szedlák Tamás* cikkét „Változó éghajlat, változatlan erdőgazdálkodás?” címmel az Erdészeti Lapok januári számában. Az ott leírtakhoz az alábbiakat szeretném hozzáfűzni.

Megítélésem szerint hazánk hegy- és dombvidékein a környezeti feltételek változásai (csapadékhány, átlaghőmérséklet-emelkedés, légszárzódás stb.) a klímazónák határa menti (ún. átmeneti zónák) és az extrazonális fás és fátlan társulásokban vezettek először szembeötlő átalakulásokhoz. Ezek a területeken a bükkösök, gyertyános-tölgyesek, cseres-tölgyesek felújítása valós, mindennapi erdőgazdálkodási problémát jelentenek.

Az alföldi területeken a fent említett környezeti feltételek változása a talajvízszint csökkenésével párosulva minden természetes (természetszerű) erdőtársulásban átalakulást eredményeztet.

A kötött talajok gyertyános-tölgyeseinek és keményfás ligeterdeinek (Körös–Maros vidéke, Bereg–Szatmári sík, Hortobágy (térsege) fokozott száradásával a társulások különböző korfázisaiban megismert öngyérülés mértékét messze meghaladó száradék képződött. Az érintett állományokban záródásihiány, majd kisebb tisztások kialakulását tapasztalhattuk. Itt kell megjegyezni, hogy a kötött talajokon a már említett változások kiteljesedésével egyre több helyen tapasztaljuk a sztyeppesedési és másodlagos szikesedési folyamatok érvényre jutását. Tehát feltételezhető, hogy a tölgyesek és keményfás ligeterdők átalakulása a sziki tölgyesek irányába mutat.

A homokterületek zárt tölgyeseiben (gyöngyvirágos-tölgyesek és gyertyános-tölgyesek) a környezeti feltételek változásával szintén feltételezéseinket meghaladó mértékű száradék keletkezett. Az állományok változása itt a tisztásokkal tarkított nyílt homoki tölgyesek – szélsőséges esetben a ho-

Felhívás

Az előző években kiadott szakértői engedélyek megszabóítása és új igazolványok kiadása érdekében néhány helyi csoport többször szót emelt.

Ezúton értesítjük T. Tagtársainkat, hogy a MTE SZ Központi Titkárság szakértői módszertani továbbképzést szervez 1996. május 20-án, 10-16 óra között, Budapesten. Részvételi díj: 900 Ft (Áfa-mentes), amely az előadói díjak részbeni fedezetére és a résztvevők szerény ellátására szolgál. Jelentkezni az OEE titkárságán kell, 1996. április 15-ig név és cím megjelölésével.

A konkrét program a helyi csoportok titkárainál megtekinthető.

moki gyepek – irányába mutat, azonban a térségben található honosított fajok (akác, fekete dió, erdei fenyő, bálványfa, kései megy, ostorfa stb.) a kialakuló tisztásokat azonnal elfoglalják.

A sík vidéki laperdők a kedvezően változások következtében kiszáradnak és lassú beerdősüléseiket vagy az égeresek esetében a körisesedéseiket figyelhetjük meg.

A kultúrerdőkben (fenyvesek, akácosok, vöröstölgyesek, nemes nyárosok, fekete diósok stb.) a fajok és egyedeik tűrőképessége szerint ugyanezen folyamatokat figyelhetjük meg, mégpedig azon formájában, hogy mely erdőtársulás helyén találjuk.

A környezeti feltételek változása feltételezhetően a telepítéssel létesült és létesülő erdők létét is meghatározza.

Mint a fentiekből is kitűnik, a természeti rendszerek önszabályozó mechanizmusai ilyen-olyan módon most is érvényesülnek. Itt a legfontosabb feladatnak azt látom, hogy a természeti rendszer általunk meghatározott elemcseit és folyamatait (a rendszer szabad működésének tér és időbeli korlátozása a gazdálkodási tevékenységgel, fajajmegválasztás, vízkormányzás, erdőhasználati és erdőművelési technológiák stb.) úgy módosítjuk, hogy az önszabályozó mechanizmusok percmfeltételei leginkább a természetes állapotéhoz hasonlítsanak.

Gencsi Zoltán

Kiegészítés az erdőről és az erdők védelméről szóló T/1686 törvényjavaslathoz

Az erdészeti kutatás törvényi megerősítését célzó módosító javaslatok:

1. 3. § új, 4. pontjának javasoljuk bevenni: „A hosszú távú tartamos erdőgazdálkodás fejlesztésének megalapozása érdekében az állam erdészeti kutató intézményt működtet!”.
2. 45. § 3. bekezdésének utolsó mondata kiegészül: „..., valamint biztosítja ennek kutató intézményi hátterét”.
3. 97. § 1/ pontja kiegészül: ... „működteti az erdészeti kutató intézményt”.
4. 98. § d/ pontja kiegészül: Gondoskodik „az Erdészeti Tudományos Intézzel együtt” a miniszter megbízása alapján...

Erdészeti Tudományos Intézet
Dr. Führer Ernő
főigazgató

LEHOCZKY ERVIN

Az emberi tevékenység hatása a földi éghajlatra

Környezetünk állapota lényegesen megváltozott az utóbbi néhány évszázadban. A természetes élőhelyek egyre inkább beszűkültek, érzékenyebb fajok populációi gyakran visszafordíthatatlanul elsorvadtak. A legutóbbi évtizedekben azonban a világméretű fajpusztulás ítéme felgyorsult. A következőképpen csak sejteni lehet. E problémák leglátványosabbán a még természetközeli, rendkívül fajgazdag trópusi esőerdőket sújtják. A tengerek ökoszisztémáiban végbemenő változásokról jóval kevesebbszer esik szó, hiszen ezeket még kevésbé ismerjük, noha szerepük a különféle geokémiai ciklusokban (O_2 , CO_2 , H_2O , Ca stb.) nagyobb arányú, mint a szárazföldeké.

A klímaváltozásról

Az éghajlatot rendkívül sok tényező befolyásolja, változásainak modellezése hallatlanul bonyolult feladat. A változások még kétszáz évvel ezelőtti is aránylag lassú természeti folyamatok voltak. Az ipari forradalom kibontakozásával azonban – a természeti erők mellé – az emberi tevékenység is belépett az éghajlatalkító tényezők sorába. A légkör összetételének jelentős mértékű módosulása a múlt század közepe táján kezdődött el. A folyamat sebességének meghatározását nehezíti, hogy közvetlen meteorológiai mérőeszközök éppen csak erről az utóbbi másfél évszázadról készültek. Nem tudni pontosan, hogy a globális éghajlatváltozás sebessége és iránya mennyiben felel meg a természetes klímaingadozásnak, és milyen arányban írható az antropogén hatások számlájára. Néha hajlamosak vagyunk a túlzó szélsőségekre. Egyesek közlegő klímakatasztrófát emlegetnek, mások legyintenek – nincs nagyobb baj, csak felkapott elméletek dühöngnek. Az igazság – mint általában – valahol a két véglet között keresendő, de most úgy tűnik, a vészmadarak véleményéhez közelebb. Ellenőrzés és beavatkozás hiányában – a feltételezhető-

en gyorsuló tendenciát figyelembe véve – néhány évtizeden belül olyan mértékű és sebességű változás állhat be a földi éghajlatban, amilyenre az elmúlt száz ezer év során nem volt példa.

Üvegházhatás – a földi élet nem létezne nélküle

A természeti eredetű, üvegházhatást okozó gázok a földi éghajlat meghatározó tényezői: szén-dioxid, vízgőz és metán hiányában bolygónkon átlagosan 33 fokkal hidegebb klíma uralkodna. A Napból érkező sugarakat ezek a gázok átengedik, de a felmelegedett földfelszínről visszaverődő – jóval nagyobb hullámhosszú – sugarakat nem. A légkör jelentősen felmelegszik, minél nagyobb a CO_2 -tartalma, annál jobban. A földtörténet két nagy szénképződési időszakában (karbon, eocén) a légköri CO_2 jelentős hányada a dús növényzetbe épült és tőzeg, kőszén, szerves iszap formájában felhalmozódott. A folyamatot mindkét esetben eljegesedés követte.

A problémát az *üvegházhatás fokozódása* jelenti, amely az előrejelzési modellek szerint leginkább a közepes szélességi régiókban valószínű. Az antarktizi és a grönlandi jégtakaróba zárt légbuborékok elemzése szerint a légköri szén-dioxid-koncentráció 25%-kal meghaladja a száz évvel ezelőtti szintet. Az ötszáz évvel ezelőtti képződött jég rétegben mért CO_2 - és karbonáttartalom megfelel egy akkori 271 (± 9) ppm légköri CO_2 -koncentrációnak, szemben a mai 340 ppm körüli értékkel. A földi hőszabályozó szerepet igazolja az 1500-2000 m mélyen talált, 10-50 ezer évvel ezelőtti képződött „jégkorszaki jég” elemzése is, amelynek az akkori légkörre számított CO_2 értéke csupán 200-220 körüli (*Nefel et al., 1982*). A Hawaii-szigetek egyikén és a Déli-sarkon 1957 óta légkörkutatók folyamatosan mérik a CO_2 -szintet, mely aggasztó tendenciát mutat – töretlenül, folyamatosan és exponenciálisan emelkedik. Mai ismereteink alapján a jövő század közepére az iparosodás előtti CO_2 -szint kétszeresét elérjük, ami már igen jelentős klímaváltozással járhat együtt. (Magyarországra nézve az évi átlaghőmérséklet 8 °C-kal lenne magasabb.)

Egyes szerzők (*Woodwell, 1978*) úgy vélekednek, hogy a CO_2 légköri feldúsulása kb. fele részben származtható a fosszilis szén és szénhidrogének elégetéséből, másik fele a természetes vegetáció pusztításának következménye. A légköri szén-dioxid mennyiségének növekedéséhez a trópusi esőerdők kíméletlen irtása jelentősen hozzájárul, egyfelől az égetéses gazdálkodásból felszabaduló többlet, másrészt a fotoszintézis során történő lekötés elmaradása révén. Az emberi tevékenység éghajlatmódosító hatásának veszélyességét fokozza az a tény, hogy az üvegházgázok többségének igen hosszú a légköri tartózkodási ideje. A természetes összetevőnek számító metán 10 év, a szén-dioxid 200 év, az antropogén eredetű freonok 100-200 év, dinitrogén-oxidok 150 év alatt választódnak ki az atmoszférából.

Sivatagosodunk?

Fotó: Dr. Péti Miklós

A globális felmelegedés első következményei

Az utóbbi száz évben a gleccserek jelentős mértékben visszahúzódtak (megdőbhentő a változás az Alpokban egyazon helyről a századelőn, illetve az utóbbi években készült fényképfelvételeket összehasonlítva). Legújabbban pedig – műholdakról történő pontos mérések alapján – a sarki jégtakaró olvadására derült fény. A tengerek szintjének emelkedése egyelőre még alig kimutatható, de reális veszély. Figyelemre méltó a meteorológiai állomások által regisztrált hőmérséklet- és csapadékkértékek fokozódó illuakálása. Az utóbbi évek egyre gyakoribb rekordelérései az éghajlati szélsőségek erősödésére, közvetve a földi klíma instabilitására utalnak.

Ahol az eredeti növénytakarót az ember gyökeresen átalakítja – egyelőre a negatív irányú változások túlsúlya a jellemző –, ott a mezoklíma is bizonyíthatóan megváltozik. A folyamat bizonyos mértékig öngerjesztő, gondoljunk csak a Szahara területének évenkénti növekedésére vagy Alföldünk vízrendezés utáni állapotára. Ellenkező irányú folyamatokról, helyszínekről egyelőre nemigen beszélhetünk.

Az ezredfordulót követő évtizedekre a közép-európai térségben a csapadék további csökkenése, fokozódó ariditás várható. Lényegében ezt bizonyítják a globális modellek is, melyek szerint főként a csapadékmódosulás tölti be a főszerepet a biológiai produkció globális mennyiségére és eloszlására (Schlaepfer, 1993).

A légköri szén-dioxid-szint emelkedése, üvegházhatás, éghajlat-melegedés, elsvatagosodás, az ózonréteg elvékonyodása – megannyi nyitott kérdés és probléma. A magaslégtörő ózon megritkulása – az „ózonpajzs” elvékonyodása, sőt időszakonként „kilyukadása” – Ausztráliában az elmúlt 10 évben ugrásszerűen megnövelte a hórákos megbetegedések számát. (Az Antarktiszon észlelték először e jelenséget, ám ott inkább csak tudományos jelentőséget tulajdonítottak neki.)

Vajon mennyire tudják a bioszféra nyilvánvalóan meglévő önszabályozó mechanizmusai kompenzálni, csillapítani a megrázkódásokat? Vagy éppen a természetes éghajlat-ingadozás egyik melegebb fázisában vagyunk? A Kárpát-medencében a legutóbbi 5000 évben is többször változtak a klimatikus viszonyok. A palinológiai (pollen) vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a vegetáció jelentős átalakulásokon ment keresztül a viszonylag rövid időszakban is (Járánié, 1966). A változások jelentőségét a különféle elnevezések (mogyorókor, tölgyerdők kora, bükk-kor) is illusztrálják. A nagyjából 2000 évvel ezelőtti súlypontú bükk-kor lehetett – a legutóbbi jégkorszaktól napjainkig tartó időben – a legerősebb korszaka területünknek (Zólyomi, 1936).

Közép-Európában az éves, illetve a tenyészidőszaki csapadék mennyisége csökkenő tendenciát mutat. Erősödik a kontinentális jelleg. Az időjárás szélsőségeinek növekedése minden bizonnyal kihatással lesz a természetes növénytakaró összetételére és a gazdasági növények természetességére. Az utóbbi évtizedek csapadékcsökkenése máris új, szárazságtűrőbb növényfajták termesztésbe vonására kényszeríti a mezőgazdaságot. Az erdőgazdálkodásban néhány évtizeden belül bizonyosan számítani lehet a klímaváltozásból adódó általános problémákra. A felmelegedés legfeljebb az északi, hűvös területek (Kanada, Skandinávia stb.) fatermesztési ciklusára és növedékére lehet kedvező hatású.

A hosszú termesztési idejű fás növények – ideértve elsősorban az állományalkotó fafajokat – érthetően nehezebben tudják követni a klímahatárok viszonylag gyors eltolódását, mint a rövid életű fajok. A gazdasági szükségzettségből mesterségesen létrehozott egykori, elegetlen állományok a legérzékenyebbek, a legkevésbé alkalmazkodóképesek. Rengeteg egyéb okon túl ez is közrejátszik abban, hogy lehetőség szerint elegyes, többkorú – illetőleg ahol azt a termőhely lehetővé teszi –, többszintes állományok kialakítására törekedjünk.

Az Élet és Tudományban olvastuk

Ezerháromszáz év múltán feltámadt a lótosz

Az eddigi legrégebbi, 1200 évesnél is öregebb magokból sikerült növényt csíráztatni a Los Angeles-i Kalifornia Egyetemen (az UCLA-n) az élet eredetét kutató Jane Shen-Miller-nek. A növénykutató egy Kínából származó, 1288 éves lótoszmagot ültetett el. A mag – mint a mesében – alig négy nap alatt kihajtott, és egészséges, szép lótoszszá fejlődött.

Shen-Miller asszony hét lótoszmagot kapott 1982-ben a pekingi botanikai intézettől. A magvak Pulantien faluból származnak. Hatnak a korát sikerült megállapítani, négyet pedig csíráztatni. Az egyik 332 éves magot házának kertjében ültette el, sok levelet hozott, és gyorsabban nőtt, mint a mai lótoszok. Kilenc hónapig zöldelt.

1288 éves az eddig ismert legöregebb mag, amelynek sikerült bebizonyítani korát, és életképes is. A buddhisták által termesztett legkorábbi növények egyikéből, a lótoszból származik. Ők a lótoszt szent növénynek, a tisztaság és az életképesség jelképének tartják. A modern kínai orvosokma is különféle betegségek gyógyítására használják.

Az UCLA biokémiai professzora, Steve Clarken kihajtott lótoszokról elmondta, hogy azokban semmiféle „gyenge pont”-ot nem fedezett fel, és az egyik magban meglévő enzim, az L-izoszpartil metiltranszferáz a mai lótoszmagokban is megtalálható, ami az enzim hosszú távú működőképességét jelzi. Ezekre a magokra nem hatnak az öregedéssel járó negatív hatások – nyilatkozta Clarke. A kutatási eredmények éppen ezért nagyon hozzájárulhatnak a különféle szervezetek, így az emberi szervezet öregedési folyamatainak tanulmányozásához is.

(American Journal of Biology)

DR. MÁTYÁS CSABA

Felkészülés az éghajlatváltozásra: fafajaink túlélési esélyei és az erdőgazda dilemmája

A lap januári számában nagy örömmel bukkantam a *Pál-völgyi-Szedlák szerzőpáros* éghajlatváltozással kapcsolatos írására. Készségtelen, hogy ez a kérdés a következő évek, évtizedek egyik legjelentősebb kihívásának ígérkezik, amely sok, jelenleg elsöndfűden fontosnak tűnő gondot (ökonómiai, természetvédelmi problémák stb.) fog maga mögé utasítani. Némiképp megkönnyebbülést is jelentett a tanulmány, mert a témában már egy ideje készültem egy cikk megírására: lám, valakik helyettem megírták. A tudományos közleményt végigolvastva azonban úgy látom, hogy az írás több ponton helyesbítésre, kiegészítésre szorul.

A szerzőpáros két sarkalatos megállapításával messzemenően egyet lehet érteni: egyrészt az erdőgazdálkodást az éghajlatváltozásra készülés nehéz feladatai közé állítja; másrészt a szakemberek felelőssége a megbízható adatok szolgáltatása tekintetében igen nagy, mivel a „szakmai hitelenség és az elismert tudományos bizonytalanság keskeny pallóján kell egyensúlyozni”. Sajnos ezt az „egyensúlyozást” nem sikerült maradéktalanul megvalósítani. Itt részletesen csak a vegetációs zónák eltolódásával, a fajvándorlás sebességével kapcsolatban szeretnék néhány kiegészítéssel, helyesbítéssel élni.

A nemzetközi irodalomban általánosan elfogadott, hogy a feltételezett éghajlatváltozás gyorsasága meg fogja haladni a növényfajok, elsősorban a fák migrációs képességeit. A szerzők egy sajnálatos módon említetlenül maradt amerikai forrás alapján tárgyalják ezt a kérdést.

A hazai földrajzi adottságok miatt elsősorban a zonális, sík vidéki vegetációs övek lehetséges eltolódása kell foglalkoztasson bennünket. A szerzőpáros az izotermák elmozdulására a „félelmetes” 4-6 km/év adatot adja meg, aminek nem sikerült utánaszámolnom. Térségünkben É-D irányban legkevesebbet 200 km/°C távolságot kell feltételezzünk az évi átlaghőmérséklet izotermáknál (hazánk medencehelyzete miatt ez nem érvényesül jól láthatóan). Ha a szerzők által megadott adatok alapján 2,5° átlaghőmérséklet-emelkedést feltételezzünk 2030-ra a hátralévő 35 év alatt, akkor ebből 14 km/év elmozdulás adódik. Még ha csak a felével, 1,2 °C-kal számolok, az is 7 km/év. Ezt az értéket kell szembesíteni a fafajok migrációs képességével.

Migráció vagy fajvándorlás alatt azt a jelenséget értjük, amikor egy növény- vagy állatfaj elterjedési területét kiterjeszti. Ennek oka lehet egy addig korlátozó akadály (pl. óccán, heggyonulat) hatásának megszűnése, amikor is a faj egyszerűen beépül abba a társulásba, amelyikre versengési készsége alkalmassá teszi. Ez a helyzet a behurcolt növény- és állatfa-

jok esetében. A természetben gyakoribb, bár az előzőnél lassúbb folyamat, amikor az arcát meghatározó feltételek változnak meg. Közismert pl. a visszatérő jégkorszakok hatása az európai fafajok elterjedésére, túlélésére.

A jégkorszakokat követő felmelegedések üteme az adott időpontban kimutatható vegetáció fajösszetételével jellemezhető (a vegetáció változását a lápi üledékekben kimutatható virágporszemcsék alapján aránylag pontosan nyomon lehet követni). Ma legalábbis kételkedhetünk a jellemzés pontosságában, ugyanis a mindenkori vegetáció-összetételt nemcsak az éghajlat, hanem az egyes fajok vándorlási képessége is meghatározza. E tekintetben a fafajok közötti jelentős eltérések lehetnek. Egyes fafajok viszonylag kései megjelenése a holocénban (pl. a bükké) pusztán lassú vándorlási sebességükkel is magyarázható.

A kérdéssel Margaret Davis amerikai kutató foglalkozott igen részletesen (a szerzők is a forrás megadása nélkül az ő adatait idézik, sajnos mint látni fogjuk, pontatlanul). Érdemes néhány adatát fentiek igazolására tanulmányozni. Davis szerint az észak-amerikai kontinens keleti részén (Appalache hg. – Ót-tó vidéke) végzett pollenanalízisek alapján a holocénra, vagyis a jelenlegi felmelegedési korszakra, amely kb. 10 000 éve tart, az alábbi migrációs sebességek adhatók meg. (A mértékegység km/ézer év, amely mé/évenként is értelmezhető.)

Fafaj	Sebesség km/évezred
Banksfenyő	400
Tölgyek 250	
Símafenyő	300-350
Lucfenyő, vörösfenyő, zülic	250
Homlokfenyő, hikomidió	200-250
Abies balsamea, juharok, bükk	200
Gesztenye	100

A fajok sorrendje önmagáért beszél. Ami meglepő, az a tölgyek (c zsetben főleg vöröstölgy) meglepően gyors migrációja. Elképzelhető, hogy ebben specializált vektorok (madarak, rágcsálók) által aktív terjesztés mutatkozik meg. A *Pál-völgyi-Szedlák szerzőpáros* a fenti adatok említései egy nagyságrendet tévedett, ami tízszer gyorsabb vándorlási jelentene a mértéknél.

Hasonlítsuk most már össze a vándorlási képességet az izotermá-eltolódás várható ütemével: a 1,2-0,4 km/év migrációs sebesség a 7-14 km/év izotermá-eltolódással áll szemben. A különbség több mint egy nagyságrend. Teljesen kilátástalannak tűnik, hogy bármely fajjal ezt az áttelepülési ütemet nyomon tudja követni emberi segítség nélkül.

Ezzel kapcsolatban érdemes megemlítenem, hogy a különböző éghajlatváltozási modellek, ún. szcenáriók nyomán ki-

27 éves erdőszéchnikus 8 éves erdőszétni-vadgazdálkodási gyakorlattal, német nyelvtudással, számítástechnikai ismeretekkel munkát keres.

Telefon: 257-8248

alakuló növénytakaró előrejelzésére sokféle térképi ábrázolás jeent meg. Európában pl. az örökzöld magyaltölgy (*Qu. ilex*) áréaja felholódna egészen Svédországig. Az ilyen modellek-nél a migrációs sebesség mértékét rendre figyelmen kívül szokás hagyni.

A vertikális, vagyis a magassági régiók irányában történő fajvándorlás esélyei lényegesen jobbák, itt ugyanis az izotermák földrajzi távolsága általában legalább egy, gyakran két nagyságrenddel kisebb, mint horizontális irányban. Érthetően, hogy a meteorológus képzettségű szerző a magassági hőmérsékletváltozást is nagyon pontatlanul, 1°C/100 m-nek adja meg. A függőleges hőmérsékleti grádiens a hegységekben általában, így Magyarországon is, 0,5°C/100 m körül van. *A legpesszimistább előrejelzés, azaz 12,5°C hőmérsékletemelkedés tehát a régiók tszf. magasságának 500 m-rel való eltolódását eredményezné.*

Ha az 500 m szintkülönbséget pl. 10 km távolságon belül képzeljük el, ez kb. 300 m/év migrációs sebességet igényelne, amit a közölt táblázat alapján „teljesíthetőnek” lehet ítélni. (Más kérdés, hogy egyáltalán van-e hová vándorolni?)

Pálvölgyi és Szedlák az éghajlatváltozást „mediterránizálódás”-nak nevezi és Belgrád, illetve Ljubljana viszonyait jósolja Budapestre. Kétségtelen mindkét város fölünk délre található, de helytelen lenne az általuk említett szcenáriózt ezen városok viszonyaival jellemezni. Belgrád klímadatozásai nagy vonalakban ma is Budapesthez hasonlóak, Ljubljana-ról pedig csak annyit mondhatunk, hogy nagyon jó lenne, ha igaznak bizonyulna, ugyanis Ljubljánának szubatlanti hatású klímája van. Ha jelenlegi földrajzi és vegetációs megfelelést akaránk keresni, azt délebbre, de nem annyira a mediterrán, hanem az anatóliai sztyeppek irányában kell feltételeznünk. A medencehelyzet és az analóg sík vidéki kontinentális jellegű területek hiánya a Balkánon elég nehezen megítélhetővé teszi ezt a kérdést. Ugyanehéből fakad egy további probléma: még ha a fajok sík vidéki vándorlási sebessége megfelelő is a hőmérséklet-változások, a természetes vándorlás akkor is lehetetlen a Kárpátok és a Balkán hegyvonulatai miatt. Tulajdonképpen ezzel a jelenséggel magyarázható a Kárpát-medence jelenlegi flórájának különleges mivolta is.

Most persze felmerül a kérdés, hogy az eddig előadottak csak játék-e a számokkal, vagy komolyan vehető alternatívákról van szó. Be kell vallani, hogy azon túl, hogy úgy vélem, nagyon célszerű érzékeltetni a probléma súlyosságát a migrációs lehetőségek fényében is, mindennek az erdőgazdálkodók számára nincs igazán jelentősége. Azért nincs, mert állományalkotó fajtáink számára már hosszú évszázadok óta *nincs migrációs lehetőség*, nem is lehet. Ennek egyik oka a migrációra alkalmas természetközeli területek felaprózódása (fragmentálódása). A természetvédelmi törekvések között a migrációs lehetőségeket biztosító ún. zöld folyosók létrehozása újra és újra felmerül. *Az eddigiekből láthatjuk, hogy míg bizonyos állatfajok és lágy szárú növényfajok esetében ez megoldás lehet, a fajtákon ez nem segítene.*

Másik nyilvánvaló migrációs akadály az emberi (erdészeti, vadászati) tevékenység, amely az erdő telepítésénél, felújításánál egészen más szempontokat vett eddig figyelembe.

És itt elérkezünk az erdőgazdálkodó dilemmájához. *Pálvölgyi és Szedlák* cikkéből aránylag kevés támpontot kapunk,

hogy mit is kellene tennünk. Egyrészt úgy tűnik, segítenünk kellene a migrációt (amit a szerzőpáros a természetes kiválogatódással hoz elég szerencsétlenül összefüggésbe), másrésztől az őshonos fafajok, ökotípusok megőrzéséről kellene gondoskodnunk. A dilemma valós, és részletes megválaszolására meghaladja ennek a cikknek a terjedelmét. Egy azonban bizonyos, és ebben véleményem sarkalatosan eltér a szerzőkétől, amit hivatkozott cikkük címe is sugall („változatlan erdőgazdaság”). **Szó sincs arról, hogy az „erdőgazdálkodás” valamiféle változatlan szemléletre építve kezelte volna eddig az erdőt.** Ha volt ilyen állandó szemlélet, az éppen a mindenkori társadalmi, gazdasági igényekhez való alkalmazkodás – csak utalni szeretnék a különböző, fajajdivatoknak nevezett áramlatokra, irányzatokra.

Külön ki kell emelni azt a körülményt, hogy az éghajlatváltozásra készült minden jel szerint aktív beavatkozást, nem pedig valamilyen elképzelt múzeumi állapot passzív védelmét igényli. Ez a termőhelyismeret, erdőművelés, ökológia, természetvédelem kérdéseiben egyaránt jól felkészült szakembereket igényel. A közfelfogással ellentétben *szakmánk jelenleg is számottevő megtartó (hatátszik, degradáció-ellenes) tevékenységet folytat*, amikor a potenciálisan lehetséges állománytípusok helyett értékesebb, zonális tekintetben marginális helyzetű társulásokat tart fenn mesterséges eszközökkel, pl. cseres helyett gyertyános-tölgyest, kocsánytalan tölgyes helyett bükköst. Van tehát erdőművelési tapasztalat arra vonatkozólag, hogy milyen mértékben, milyen eszközökkel lehet aránylag kedvezőellen feltételek mellett, a társulások tűrésképességére, rugalmasságára (reszilienciájára), megújulására támaszkodni. Az erdőgazdálkodást érő sokféle, jogos és indokolatlan vád mellett érdemes ezt a figyelmen kívül hagyott szempontot figyelembe venni.

A mesterségesen segített migráció lehetséges gyorsaságára a fajajpolitikai döntések nyomán átalakuló fajfajányokból következtethetünk. A fajafösszetétel évtizedes változásai minden hibájukkal együtt jelzik, hogy az erdőgazda képes megfelelően reagálni a változó igényekre. Ha tehát világosan meg tudjuk fogalmazni a teendőket, meggyőződésem, hogy megvan a lehetőség és a szándék ennek a valóban súlyosnak ígérkező problémának a kezelésére.

Ehhez valóban elmélyült, felelősségteljes elemzések szük-ségesek.

Tölgyeket a Nagyerdőbe

Debrecenben a Nagyerdő Munkabizottság működik közre abban, hogy a város erdeje, mely az ország első természetvédelmi területe volt már 1929-ben, megőrizze jellegét, szépségét. Az ő szempontjai szerint kezdődött tizen, illetve folytatódik a Nyírerdő Rt. debreceni erdészeténél a Nagyerdő öreg tölgyeseinek felújítása. A munka jó ütemben halad, a talaj-előkészítés be is fejeződött. Az erdei talajállapot legkisebb megsértésével járó technológiát alkalmazták az erdészek, ami azt jelenti, hogy a tuskókat nem szedték ki, ezeket a föld felszínén a letermelést követően visszavágták. A terület megtisztítása után tárcsával és kézzel 60 cm-es pástákba vetőanyagot készítettek, két hektáron tizenkét mázsa makkot vetnek el.

DR. HORVÁTH BÉLA – SPINGÁR PÉTER

Talajszagató gépek erdészeti alkalmazása

(Kivonatolt tanulmány)

Az erdészeti gyakorlat talajszagatók alatt a talaj felső rétegének nem teljes felületű (részleges), valamilyen módú bolygatását érti annak érdekében, hogy

– állományok alatt a természetes felújítás esélyeit növelje (a lehulló magok számára kedvezőbb talajállapotokat teremtvén), illetve

– tuskózatlan vágásterületeken az elültetendő csemeték számára megfelelő minőségű gyökérágyat készítsen.

A talajszagatók tehát a teljes talaj-előkészítés nélküli erdősítési technológiák művelete lehet.

A talajszagatók elvégzésére alkalmas gépek – amelyeket a skandináv országokban fejlesztettek ki – nem a talajművelő gépekre (pl. eke, tárcsa, mélylazító) jellemző hagyományos művelőelemekkel rendelkeznek, hanem speciális alakú tépőkarokkal, tépőfogakkal ellátott szerkezetek, amelyek a művelési szélességükön belül folyamatosan (ekkor tulajdonképpen pásztát készítenek) vagy szakaszosan (ekkor sorokba rendezett foltok jelentik a végeredményt) tépik fel a talaj felső rétegét, azt részben forgatják, részben aprítják, részben keverik úgy, hogy a felszagató talajtömeg részben vagy egészen a művelési szélességen belül marad vissza.

A változt elven működő különböző típusú gépek közül az eddigiek során a Svendlung AB svéd cég LENO-78 típusú talajszagató gépét vizsgáltuk hazai körülmények között.

A LENO-78 típusú talajszagató a csőrőlével felszerelt erdészeti traktor munkagépe.

Fő részei:

- a vonószerkezet,
- a keresztirtó és
- a szagató szerkezetek.

A gép egy menetben két egymással párhuzamos sávban készíti a foltokat, ennek megfelelően két teljesen azonos méretű és felépítésű szagató szerkezete van a keresztirtó hosszirányú nyílványain. A szagató szerkezet a művelőelemekből és a zárt házban elhelyezett hidraulikus működtetésű reteszelő mechanizmusból áll. A művelőelemek speciálisan kialakított, tépőkarokkal ellátott tárcsák.

A gép működése közben a haladási irányban álló, éppen munkában lévő tépőkar-pár a talaj felső rétegét felszakítja, a

felszakított réteget aprítja, keveri és részben a művelési szélességen kívülre fordítja. Az éppen munkában lévő tépőkar-pár a gépen beállított szagatósi hossz megtétele után vagy tuskónak ütközve a talajszagatóból kilép, azaz a tárcsa továbbfordul – ezalatt adott távolságú szakasz műveletlen marad –, majd a tárcsán következő tépőkar-pár folytatja a talajszagatót.

Alkalmazási terület

A gép alkalmas állomány alatti és vágásterületi talajszagatóra, sük és lejtős területeken egyaránt. Lejtős területeken való alkalmazásának határa elsősorban az erdőgép terepjáró képességétől függ. Megfelelően választott erdőgéppel a domb- és hegyvidéki erdősítések talaj-előkészítésének hasznos gépe lehet. A vizsgálatok során az LKT-80 típusú erdészeti csuklós traktor üzemeltette, amellyel felfelé 20%-os, lefelé 35%-os, keresztirányban pedig 10%-os lejtőn biztonságosan dolgozott.

A felszagató foltok hossza középkötött talajon – a vizsgálatok ilyenén folytak – 0,5 ... 3 m között állítható. A beállított folt-hossz -40%-tól +10%-os eltéréssel tartható.

A gép művelési mélysége nem egyenlő, a tépőkar egyre jobban a talajba mélyed, és alakul ki rajta egyre nagyobb terhelés. Amikor e terhelésből következő nyomaték eléri a beállított értéket, következik be a tépőkar továbblépése, azaz kialakul a megkívánt folt-hossz. A gép munkája közben kialakuló változó munkamélység az alapcél – amely a talaj felső, gyökerekkel átszőtt rétegének a megbolygatása, valamint a művelt felületről a vágáshulladék eltávolítása – számottevően nem befolyásolja. Itt jegyzendő meg, hogy a gép képes arra, hogy a művelt felületről a vágáshulladékot eltávolítsa úgy, hogy a kisebb méretű darabokat bedolgozza a talajba, a nagyobbakat pedig részben kidobja oldalra, részben magával viszi és a tépőkar továbblépésekor visszahagyja.

Összefoglalva megállapítható, hogy a speciális gépekkel végzett talajszagató része lehet a hazai erdősítési technológiáknak. A lehetséges különböző gépek közül a LENO-78 típusú talajszagató alkalmas arra, hogy állományok alatt és vágásterületeken részleges talaj-előkészítést végezzen.

Erdőművelés és a talaj mikroszervezeteinek tevékenysége

A talaj mikroövilágát csak mikroszkóppal szemlélhetjük, ezért hajlamosak vagyunk megfeledkezni róluk. Egyes erdőművelési eljárások viszont erősen hatnak a mikroszervezetek számára, faji összetételére és ezen keresztül az erdő tápanyag-körforgalmára. E vonatkozásban figyelmet érdemel az a kanadai vizsgálati sor, amelyet az Ecol. applic 1992. 2/4:36-375.p. közöl. Eszerint a talaj legfelső szintjében a mikrobák biomasszája 2,1-5,3 mg/g, az alatta lévő ásványi talajrétegben pedig 0,14-0,62 mg/g. Ezt jelentősen csökkentette a gyomnövényzet herbicides eltávolítása és a trágyázás is. A tápelemekészlet növelése trágyázással vagy a vegetáció eltávolítása a mikrobák biomasszájának C/N viszonyszámát is szűkítette.

(Ref.: Jakab Jenő)

CSONTOS ISTVÁN - MAJTÉNYI LÁSZLÓ - DR. HORVÁTH BÉLA - MENYHÁRT PÁL - RÁKOSI JÓZSEF - SZABÓ JÓZSEF

Gépesítésfejlesztés az alföldi erdőkben

(Kivonatolt tanulmány)

Magyarország alföldi területein jelenleg hat részvénytársaság gazdálkodik, elsősorban egymás szakmai segítése érdekében – bevonva még az Erdészeti és Faipari Egyetemet, az Erdészeti Tudományos Intézetet, a Faipari Kutatóintézetet és az FM Erdőrendezési Szolgálatot – működtetik az Alföldi Erdőkért Polgárgazdálkodási Társaságot, korábbi nevén az Erdészeti Termelésfejlesztési Polgárgazdálkodási Társaságot. Az Alföldi Erdőkért Pjt. Műszaki Szakbizottsága a közelmúltban felmérte a taggazdaságok gépesítettségének jelenlegi helyzetét, és ebből kiindulva ajánlásokat fogalmazott meg a gépesítésfejlesztésre vonatkozóan.

A taggazdaságoknál a gépesítésfejlesztésre vonatkozóan általános bizonytalanság tapasztalható. Ennek okai:

- a gazdaságok átalakulása még nem fejeződött be,
- a végleges tulajdonviszonyok nem alakultak ki,
- az erdőgazdasági (állam) és vállalkozói gép- és eszközhányad végleges arányai még nem rögzítődtek.

Az erdészeti gépésztől a jövőjét mindenképp meghatározza az, hogy – akár új erdő létesítéséről, akár a meglévők ápolásáról, védelméről, akár átalakításukról van szó – az erdészeti és a járulékos munkák döntő hányada gépek nélkül nem végezhető el. Látni kell azt, hogy csak a korszerű megoldások lehet a jövő, hogy a kialakult közgazdasági környezet nemhogy a versenyképesség, de még az egyszerű megélhetés szintjén sem ismeri el az „ékásó-fejsze-szintű” tevékenységet. A jövő gépesítésfejlesztése várhatóan akkor lesz helyes, ha:

- a gépek, géprendszerek igazodnak a strukturális átalakulás jellemzőihez, követelményeihez, mégpedig azok elsődlegességé

mellett (tehát a jövőben sem lehet a gépesítés az erdőgazdálkodásban cél, csupán eszköz);

- a gépek, géprendszerek lehetőséget biztosítanak a költség-takarékos technológiák megvalósítására;

- a gépek, géprendszerek megfelelnek az egyre szigorodó környezetvédelmi és minőségi követelményeknek;

- a gépesítésben nagyobb szerepet kap az eszközök hatékonyságának és a munka termelékenységének a növelése;

- meghatározó szerepet töltenek majd be a mezőgazdasági traktorokhoz kapcsolható munkagépek és adapterek, amelyek mellett azonban a napjainkra kialakuló, európai színvonalhoz közelítő gépállománynak továbbra is szerepe lesz;

- ahol lehet, hazai gépek kerülnek alkalmazásra (mert ezekkel költségtakarékosabb technológiák kivitelezésre van lehetőség), az import gépek pedig csak ott, ahol semmiképpen nem nélkülözhetők.

Az eddigieket, illetve az alföldi erdőgazdaságoknál már megfogalmazódott konkrét gépbeszerzési igényeket figyelembe véve:

- számos eddig használt hazai gép gyártásának újraindítása, illetve esetenként az ezzel párhuzamos fejlesztés látszik szükségnek,

- továbbra is szükség van egy-néhány gép importjára, - javasolható néhány, az alföldi területeken eddig nem használt gép alkalmazásba vétele.

A gépesítésfejlesztést célzó bizonyos munkálatok már elindultak az alföldi erdőgazdaságoknál.

Átalakulások az erdeifenyves-társulások

A szerző, dr. *Gerhard Hofmann* (Waldkunde-Institut, Eberswalde) a cikkében elemzi azokat a változásokat és okokat, melyek az északkelet-németországi erdeifenyő-állományokban végbementek. A cikk első részében kitér a légköri nitrogén keletkezésének okaira (ipar, mezőgazdaság, közlekedés, trágyázás), melyek jelentősen megváltoztatták a meglévő vegetáció és termőhely közötti kapcsolatot. A megváltozott termőhelyi tényezők hatással vannak a növények közötti konkurenciaviszonyokra és egyensúlyi zavarokat okoznak az ökoszisztéma szerkezetében.

A szerző a kísérleteit az északkelet-németországi alföld erdeifenyvesiben végezte. Ezen állományok nagyobb részben 200 éve bükk-, gyertyán- és tölgyállományok helyén létesültek. A légköri terhelések hatása, melyeknél a nitrogénvegyületek jelentős mértékben voltak és vannak jelen, két egymással kölcsönös kapcsolatban lévő változást okoz.

Strukturális jellegű változások:

1. az állomány koronásűrűsége a normális koronásűrűség 3/4-éről 2/3-ára változik az állandó légszennyezés következtében;
2. a vegetáció átalakulása; gyomok, nagy termető cserjék megjelenése, míg a zuzmók, mohák, félcserjék száma csökken;
3. a humuszforma megváltozása és a humuszvastagság csökkenése.

Funkcionális jellegű változások:

1. változások az erdeifenyő növekedésében;
2. az állományon belüli víz- és tápanyag-körforgalom megváltozása.

A szerző lényegében két típust különböztet meg az időegységen belüli nitrogénterhelésre vonatkozóan:

- 20 kg/ha/év; ebben az esetben majdnem teljesen eltűnnek a fajszegény típusok, mint pl. a zuzmós-erdeifenyves vagy a silány-mohás-erdeifenyves, míg a vegetációban teret nyernek a nitrofil fajok (*Rubus idaeus*) és más gyepeket alkotó fajok (*Avenella flexuosa*, *Festuca ovina*);

- 20-25 kg/ha/év vagy erdészeti trágyázás; jelentős és gyors változások az erdeifenyvesek strukturájában.

Végül a szerző összefoglalja az eddigi eredményeket:

1. 1980 körül az addig viszonylag stabil erdeifenyő-állományok lágyzáru- és cserjevegetációja megváltozott;
2. a fitomassza-növedék lassan megemelkedett;
3. komplex hatás következtében az állomány sűrűsége csökkent, mely az erdeifenyő-állományok szerkezetének átalakulásához vezetett;

4. a vegetáció-átalakulás folyamán mélyreható változások történtek az erdeifenyvesek fajstruktúrájában (a száraz területek zuzmós-erdeifenyvesei, silány-mohás-erdeifenyvesei eltűntek, a területen teret nyert *Calamagrostis epigeios*, *Avenella flexuosa*, *Padus serotina* is hozzájárul a vegetáció fajgazdagsága csökkenéséhez, valamint a következő fajok nyernek teret ezen viszonyok között: *Rubus idaeus*, *Urtica dioica*, *Sambucus nigra*, *Galeopsis spec.*, *Epilobium angustifolium*, *Senecio sylvaticus*; új élelfeleltelket találnak a következők: *Humulus lupulus*, *Solanum dulcamara*).

Számos táblázat és grafikon teszi érthetővé a cikket, melynek végén a szerző kézzelírott intézkedéseket vár a légszennyezés megállítására, valamint az őshonos fajok és természetű erdőstruktúrák megteremtésére.

(Der Wald 1995. 08.
Ref.: Frank Norbert)

DR. BALÁZS ISTVÁN

A magyar gímszarvas minősége 1956-1994...

(...avagy, hogyan alakult a gímszarvasállomány mennyisége, minősége)

Az Erdészeti Lapok 1995. évi szeptemberi számának 281. oldalán, Bán István tollából jelent meg a fenti – zárójel nélküli – cím alatt a magyar gímszarvas minőségének változását a trófeaállapot-jellemzők alapján történt vizsgálatának eredményét bemutató írás. Az értékelés más szakmai lapban is megjelent, tanácskozáson is szóba került és volt szerencsém az összefoglaló anyagot is tanulmányozni. A fentiek alapján, vélhetően már szabad másnak is gondolatokat, illetve észrevételeket a témával kapcsolatban papírra vetni.

Az írás szerint „lényeges kérdésként merült fel az utóbbi néhány évben tapasztalható jelentős szarvaslétszám- és teríték-visszaesés, valamint a feljegyzett erdei vadkár nagymértékű csökkenése tükrében a magyar gímszarvas minőségének változása.” A változást egyedül a gímszarvas bika agancsállapot vizsgálatával bizonyította a szerző, 170 ezer darab trófea adatainak feldolgozásával. Summázottan megállapítja, hogy *romlott a magyarországi gímszarvasállomány minősége*, azaz a magyar gímszarvas trófeaminősége jelentősen leromlott, a bikák lelövési kora csökkent, a hibás lelővések aránya megnőtt és azokra az új erdőterületekre, ahol korábban szarvas nem élt, a bevándorlás megindult. A megállapításokkal nem kívánok vitatkozni, nem is tudok, mert nem áll rendelkezésemre akkora adathalmaz, mint amit a szerző többedmagával feldolgozott. Csak néhány, feltétlenül ehhez tartozó, tényezőre szeretném a figyelmet felhívni.

1. A szarvaslétszám-visszaesés – és esetleg a terítékesökkenés –, valamint a feljegyzett erdei vadkár-csökkenés között természetesen van ok-okozati összefüggés, de a két fenti tényező és a magyar gímszarvas minőségének változása között ok-okozati, szakmai és természetes összefüggés nem lehetséges. Amennyiben csökken a gímszarvasállomány, a károsítás is mérséklődik.

A gímszarvasállomány minőségi változását – többek között – két fontos tényező befolyásolja. Egyik a mennyiségváltozás növekedése, a másik pedig a selejtezés szakmai követelményeinek be- vagy be nem tartása. Biológiai tény, hogy a földön élő hármelyik állatfaj túlszaporodása a faj gyengülését, míg a szakszerűen végrehajtott selejtezés, állományapaszítás egyúttal a női és hím egyedekre vonatkoztatva, a minőség javulását eredményezi.

Egyszerű tény, ha a közismert selejtezés biológiai szabályai szerint, illetve az betartva, a továbbtenyésztésre nem alkalmas egyedeket lövik ki az állományból, az igéretes, kiváló egyedeket – tehenet, bikát, szaporulatot egyaránt – meghagyják az állományban, a fennmaradó állomány minősége máris javul. Sőt, jó tulajdonságait örököve – mindkét nembeli – akár jelentős is lehet a javulás. A vizsgálati anyag tanúsága szerint a gímszarvasbikák kilövésénél mintha ezt nem tartották volna be. Idézet: „...1973-tól 1994-ig a hibás kilövések aránya rohamosan megnőtt”. Ezt a tényt nem lehet az erdei vadkára fogni. Kérdés: vajon a tehen, tünd esetében nem az a selejt, amelyik „beáll”?

A vizsgálat nem közli az adott időszakra vonatkozó gímszarvasállomány becslött mennyiségének és a gímszarvas lelövési (befogás, elhullás) adatainak alakulását, ami viszonyítási adatként szükséges lenne az értékeléshez, miután a gímszarvasállomány csökkentése is szakmai feladatként jelentkezik a vadgazdálkodásban, éppen az erdőállományban keletkezett, keletkező károsítások mérséklése érdekében.

Néhány adat a következők:

Év	Becsült szarvas mennyiség, db	Teríték-adat (db) (elhullás + befogás)	Erdei vadkár mértéke (ha)	
			Mennyiségi	Minőségi
1992	53 813	32 788	664	10 196
1993	54 313	32 214	575	9 267
1994	51 689	26 015	445	7 169
1995	50 063	terv: kb. 30 000	-	-

Megjegyzés:

- a/ erdei vadkár nem csak a gímszarvas okoz,
b/ a becslött gímszarvasállomány létszámcsökkenése nem is jelentős,
c/ a becslött gímszarvasállományból elméletileg a teríték-adat nem „hozható ki”,
d/ az 1994. évi terítékadatról hiányzik az orrvadászati „eredmény”.*

2. Az átlagosan 54-55 dkg súlycsökkenés okának az anyag az elejtett bikák életkorának csökkenését (egy évvel csökkent 1976-tól), valamint a hibás kilövések nagymértékű növekedését határozza meg. Ezen nincs is mit módítani, Tényszerű. Indokolt azonban az is meghatározni, hogy az 1975-ös évtől kezdve rohamásszerűen megnövekedett a gímszarvasállomány (nagytablás mezőgazdasági termelési tevékenységhez igen jól alkalmazkodott, az erdei élőhelyét már teljesen befedte, telítette stb.). Táplálékát, búvóhelyét, nyugalma stb. nem találta, élőhelyét már túlzottan terhelve, törvényszerűvé vált, hogy a nagy mennyiséget a növényzet nehezebben tartotta el és így a viszonylagos táplálékhiány következtében csökkent a testtömeg és a trófeasúly is.

3. Az írásban olvasható, hogy „a nagyarányú lelövési feltételezi a gímszarvasállomány nagyfokú zavarását, ezért elképzelhető, hogy új élőhelyet keres...”. Azokban az új erdőterületekben, ahol korábban gímszarvas nem élt, a bevándorlás nem a bikák lelövési korának csökkenése, a hibás kilövések arányának növekedése miatt indult meg, hanem a nagy létszámú gímszarvasállomány egy része táplálék, búvóhely, nyugalom hiánya miatt kénytelen volt vándorolni, új élőhelyet keresni. Napjainkban nem jellemző a gímszarvas új élőhely keresése, inkább az, hogy visszahúzódik az eredeti élőhelyére, az összefüggő magasabb régiókban fekvő erdőterületekre. Az ideai bögési időszak tapasztalatait ez igazolja.

„Vád és védelem”

Dr. Szélessy Miklós: Az erdő és a nagyvadállomány-szabályozás hasonlósága, Erdészeti Lapok CXXXI. évfolyam p. 18-22. cikket jónak tartom, alapjaiban egyetérték vele. Amivel nem, azért meg nem érdemes írogatni, hanem majd alkalomatán megbeszéljük. Hasonló elveket írtam le „Az erdő- és vadgazdálkodás szakmai szabályozási rendszerének fejlesztési lehetőségei. Erdészeti Lapok CXXIX. évf. 6. sz. p. 188-189” cikkemben.

Sajnos elhangzott a 20. oldalon egy olyan vád, amit ha szó nélkül hagyok, a sár **dr. Fatalin Gyulára, dr. Fodor Tamásra, Szidnai Lászlóra** és rám csapódik. A továbbiakban csak a magam nevében beszélhetek. Az első vád az, hogy **dr. Szélessy Miklós** szerint az Élőhely és trófeavizsgálat számítógéppel c. könyvben az agancstermésről és agancsnövekedéssel kapcsolatban óriási lehetőségek maradtak kihasználatlanul – bekezdés lezárva. Ez ellen nem tudok védekezni, pusztán nagyon rossz érzéseim vannak, mert nem azt támadja ami a könyvben le van írva, hanem ami szerinte nincs, de nem írja, hogy mi az pontosan, valamint egy általam egyébként igen tisztelt olyasvalaki állítja ezt, aki hasonló munkát tudommal nem tett le a szakirodalomban. (Kérdőjellel – lehet, hogy ez a jelenség az utóbbi években magyar átok?)

A második vád szerint agancstermési osztályokat kellett volna elkülöníteni, valamint az agancstermés és az agancsnövekedék agancstermési osztályokként lehetett volna kimutatni, megtoldva tájankénti feldolgozással. Védekezésem elől kívánom adni, miszerint annyira lehetett volna, hogy két évtizede a feldolgozás jelentős részében így is történt. Gímzarvasnál összesen és 200 nemzetközi pontszám feletti országos és táji (pl. zalai) megbontásban, öznél összesen és táji feldolgozással. Mindezek mellett persze kihasználtam a matematikai függvények adatai lehetőségeit és a kor függvényében adom meg az agancstermési állapotjelzők értékeit, sőt a növekedést is. A szemléltetés kedvéért táblázatokat is előállítottam a helyettesítési értékekből. Szemléltetésben ennél sokkal többre tartom, hogy az őz és szarvas trófeatermését az élőhely állapotjellemzőinek függvényében állítottam elő s ezáltal bármilyen táji agancstermés megállapítható. Ezt a megoldási módot továbbfejleszti az általam kidolgozott PMSB matematikai algoritmus (Mathematical Exploration of the Environment. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1995. p. 116. könyvben ismertetett eljárás), alkalmazása kis gondolkodással elképzelhető hogyan lehetséges. Fokozza a nehézséget, hogy szerintem Magyarországon eleve a nagyobb testű ún. szürke vagy óriás gímzarvas, a kis testű fekete hátú vagy törpe gímzarvas és keverékei élnek, mint ahogy azt többször kifejtettem már.

„Csodaszarvas avagy a magyar őz és szarvas világhírnevének titka. Monteditio Kiadó, Budapest, 1991” könyvből és cikkeimből viszont kitűnik, hogy *nem vagyok a trófeakultus híve*. Hazánkban az őz és a gímzarvas része történelmünknek, kultúránknak s azt hiszem némi ősi tisztelettel tekintünk közös múltunk megtestesítőire. Szerintem az agancsnál sokkal fontosabb az egészséges és elegendő nagyságú őz- és gímzarvasállomány fenntartása és minőségének javítása. Ennek csak egy része a trófeához kapcsolódó tevékenység.

Végezetül, miután évfolyamtársak voltunk, és szeretett egyetemünknek Te hivatásos – én címzetes oktatói vagyunk, remélem, hogy a tollcsérite nem ingatja meg normális kapcsolatunkat s a „sértett fél” jogán hadd ajánljak egy fogadást, miszerint bármilyen munkámban eggyel több hiányt tudok mondani (főleg, amit nem tartalmaz). Sőr vagy kékfrankos, akár pezsgő tét, korlátozott mértékben, előnyben.

Baráti erdőszüdvözléssel

Dr. Bán István

4. A vizsgálati anyag, illetve téma az erdei ökoszisztéma bonyolult rendszeréből kiragad egyetlen tényezőt, sőt a gímzarvasból is csak a bikát és annak trófeaminőségét vizsgálta. Az erdő többi tényezőjét (növényzetalakulás, állománykárosítás, egyéb erdei mellékhaszon-bevételek, élőhelyromlás éppen a gímzarvasállomány *saját* hatására stb.) ezzel összefüggésben nem – vagy csak a legkedvezőbb élőhelyet meghatározva – vizsgálja. Így az anyag – és megállapításai – kissé egyoldalúnak tűnik.

5. Szívesen olvastunk volna az igen értékes és hasznos anyagban és megállapításokban módszertani ismertetőt, javaslatot arra nézve, hogy miként kellene vagy kell a gímzarvasállományt szakszerűen, a selejtezés szakmai követelményeinek szigorú betartásával körültekintően, hosszú távon stb. kezelni, amelyben az élőhely fenntartása is fontos tényezőként szerepelne. A szerző a cikk végén felhívja a figyelmet, kérve az erdész kollégákat és vadásztársait, hogy a legszakosított bírálat után csak a valóban kilövendőket ejtsék el etikus körülmények között. Szükség van erre a figyelmeztetésre és korábban is szükség volt rá, mert a vizsgálati anyagban és a megállapításokban közölt negatív „eredmény”, jelenséget és problémát az egyoldalú szemlélettel végrehajtott vadászat, illetve az abban résztvevők produkálták, miután ők lövték vagy lövették ki az értékelés alapul szolgáló 170 000 db gímzarvasbikát, a minuszokat...

Tették ezt a pénzügyi gondok enyhítésére, vagy egyéni siker érdekében, de ez egyik sem lehet indok a szakszerűtlen hasznosításra, állomány szabályozásra. Az állománycsökkenést szakszerű selejtezéssel, etikus vadászati magatartással és formában is végre lehet hajtani. Ezt sem lehet az erdei és mezőgazdasági vadkárra fogni, mert a selejtegyedek kilövése is csökkenti az állományt, a károsító egyedek számát.

Ezek után, az anyag hasznosításával kapcsolatban már csak javaslatokkal szolgálhatok.

a/ Az Országos és Megyei Trófea Bíráló Bizottságok munkáját az értékelés segítheti. Bírálatok során az értékelés megállapításait, aggodalmát stb. felhasználhatják.

b/ A vadásztársaságok érdekképviseleti szervezetein keresztül az érintett nagyvadász vadásztársaságok figyelmét fel lehetne hívni arra, hogy szakszerűen végezzék a gímzika-selejtést.

c/ Az erdőgazdasági részvénytársaságok is érdekeltek a témában. Talán nem lenne haszontalan számukra is eljuttatni, ha másnak nem, szakmai tapasztalatgyűjtésnek, a vizsgálati anyagot.

d/ Valószínűsíthető, hogy a megállapítások egy része igazolja a minusz (-3; -2; -1) minősítéstől kilövésnek rendelti és törvényi szabályozásának, meghatározásának és szankcionálásának szükségességét.

e/ Célszerű lenne az értékelést a szaksajtóban teljes terjedelmében, vagy a gyakorlatban leginkább hasznosítható gondolatokat közzétenni, éppen a ténylegesen vadászatot, vadásztatást folytató vadászok tájékoztatására, figyelmének felkeltésére.

Jogos lehet az olvasó kérdése, hogy ez az írás miért nem a vadászati szaksajtóban jelent meg. Nyilván a válasz is érthető, mert az eredeti írás az Erdészeti Lapokban jelent meg és elsősorban a vadászatot űző erdészeknek szólt, valamint a fenti gondolatok is erdész-vadász szemlélettel fródtak.

DR. MOLNÁR SÁNDOR – FEHÉR SÁNDOR

A csülkösvad okozta hántáskár és a faanyagminőség összefüggései**Bevezetés**

A szarvas (és a többi csülkös vad is) az erdei ökoszisztéma része. Így alapvető táplálékát az erdői növényzet adja. E táplálék sajátos formája a fák kérge, hánca, amelyet első metszőfogaival hánt le a vad.

Kéreg sérülést (hántást) okozhatnak: a szarvas, a dám, a mullon és az őz. A seb magassága, nagysága, alakja alapján jól elkülöníthetők a különböző vadfajok károsításai. Komoly jelentősége a szarvashántásnak van.

A szarvashántás körüli viták (a téves nézetek és a valós problémák) okai a következők:

– A hántáskárról részletes felvételek nincsenek: a 10 éven te történt üzemtervezés erről nem adhat pontos információt, az erdőfelügyelőségek kárbebecslései általában csak a műszaki átadásig terjednek

– A kárfelvételre nem alakult ki egységes metodika. A sebzésekre a különböző fafajok eltérően reagálnak. Kárlánco lat (korhadással) elsősorban a lucfenyőnél és az ezüst hársnál alakul ki. Tehát az eseti kárfelvételek a legjobb esetben sem adhatnak objektív képet a minőségi kárról.

– A legnagyobb gond az együttgondolkodás és az együttműködés hiánya az erdészek-gazdászok-vadászok között.

A folyamatban lévő hároméves kutatómunka előkészítésekor 1993-ban kérdőívet küldtünk szét az erdőgazdaságoknak a hántáskár 1993. évi és általános megítélésére. Annak alapján választottuk ki a két legexponáltabbnak tűnő erdészetet, a Somogyi EFAG zselici erdészetét és a Kisalföldi EFAG jánosomorjai erdészetét.

Sajnos 2-3 erdőgazdaság nem küldte meg a válaszát, de röviden a következők szerint összegezhetjük a 13 erdőgazdaság tapasztalatait.

– Jelentősebb kárról 1993. évben 6 erdőgazdaság adott számot. A többi 7 válaszoló a szarvaslétszám csökkenésével összefüggésben a hántáskárt már elvisehelhetőnek tekintette.

– A károsításnak leginkább a lombos fafajok közül a hárs, bükk, gyertyán, nyár, fűz, kőris, a fenyők közül pedig a lucfenyő van kitéve.

– Az erdőgazdaságok közül konkrét kárbebecslés csak 3 egységnél történt. Egy gazdaságnál a dám okozott jelentős hántáskárt.

Szakmai előzmények

A vadkárnak és így a hántáskárnak egyaránt igen gazdag, szinte „könyvtárrnyi” szakirodalma. *Reimoser* osztrák kutató közel 3000 cikkből szakirodalmi gyűjteményt állított össze. Különbösen Németországban foglalkoztak kiemelten a hántáskár problémájával. E külföldi kutatások igen alaposan tisztázták a kárfelvétel módszereit (e területen *Kató Ferenc* göttingeni professzor munkássága kiemelkedő). Sajnos azonban a nagy kiterjedésű legtöbbször elgyeetlen lucfenyvesekben egyes erdőtulajdonosok a gímszarvast tekintették az első számú közellenségnek. Így Németország, Svájc és Ausztria több tartományából sikerült a szarvast likvidálni! A jelenlegi iszonyatos mértékű „szükárok”, a 4-5 évvel ezelőtti példáulan viharkárok azonban rá kell, hogy döbentsék a német szakembereket arra, hogy ezek a lucfenyő monokultúrák nagyon

sérülékenyek és nem a szarvas az egyedüli ellenségük.

A hazai kutatások közül a teljesség igénye nélkül ki kell emelnünk *Páll Miklós* munkásságát, aki a zalai fenyvesekben a közelmúltban végzett átfogó, igényes munkát. Mintegy 573 erdőrészletet vizsgált, és becsülése szerint a hántáskárok együttes értéke 50 millió Ft-ot meghaladó.

Az Erdészeti Tudományos Intézet *Bondor A.* vezetésével átfogó kutatómunkát végzett az erdő-vad kapcsolatának tisztázására. A hántáskár zselici felmérésében pedig *Hajdú G.* irányításával folyt értékes, ma még publikálásra váró, munka.

Az EFE Vadgazdálkodási Tanszékén már az 1970-es évek közepétől intenzív kutatómunka folyt *Bencez I.*, professzor irányításával az erdei vadkár problémakörének feltárására. Itt kell megemlékeznünk fiatalon elhunyt kollégánk, *Nagy Gy. Cs.* munkásságáról, aki a soproni és a lillafüredi lucfenyőállományokban vizsgálta a hántáskár mérésének módszereit. Az erdei vadkárók felvétele, megelőzése tekintetében ma is jelentős tudományos munka folyik a tanszéken (*Kőshalmi T.* és *Walterné dr. Illés V.* vezetésével).

A hántáskárral összefüggő kutatások általában nem terjedtek ki a faanatómiai, fafizikai és egyéb faanyag-minőségi kérdésekre. A különböző mechanikai sérülésekre vonatkozóan az ERTI-ben *Keresztes Gy.* vezetésével folyt figyelemre méltó kutatás. A mechanikai sebzések által kiváltott reakciók anatómiai kutatása az elmúlt évtizedben bontakozott ki a hamburgi egyetem fabiológiai intézetének (*Liese, W.*) kezdeményezésére. Az itt folyó munkához csatlakozott az 1992. évben az EFE Faanyag-ismeretani Tanszéke az ezüst hárs sebzési reakcióinak vizsgálatával (*Molnár S., Schmitt U.*).

A kutatómunka módszere, néhány tapasztalata és részeredménye

A kutatás első évében a kiválasztott két erdészetnél összesen hat károsodott mintaterületet jelöltünk ki. A legalább 100-100 törzset tartalmazó mintaterületeken részletes fatömeg- és kárfelvételt végeztünk. A károsodási folyamat megfelelő modellezése céljából különböző méretű mesterséges sebzéseket is készítettünk.

E mintaterületek vizsgálatával arra keressük a választ, hogy a különböző méretű sebzésekre, illetve az ismétlődő sebzésekre hogyan reagál a fatest. Milyen védőzónák, hegyszövetek alakulnak ki, és mikor keletkezik fertőzési kapu a gombáknak, rovaroknak.

Fontos feladatnak tekintettük azt is, hogy összehasonlító vizsgálatok keretében feltárjuk az egészséges és a sebzési reakciók által elváltozott – de még nem fertőzött – fatest fizikai, mechanikai sajátosságait. Fűrészüzemi körülmények között vizsgáltuk a feltehetően hántáskárosított faállományból kikerülő rönkök belső tulajdonságait. Így mintegy 10-10 m³ nemesnyár- (1214) és ezüsthárs-törönköket fűrészeltünk fel. A nemesnyár anyagban összesen két rönknél tapasztaltunk szarvashántásra utaló kéregbenyést. Ez arra utal, hogy a károsodott anyagot döntő részben eltávolították a nevelővágások folyamán. Az ezüst hárs esetében egy erősen károsodott erdőrésztől vágunk ki törzseket. Az ezüsthárs-rönkök felvágása után keletkező fűrészmű vizsgálatának jellemzői:

Rönk	A károsodott úrészáru %-os aránya	Károsodás típusa
1	0	kéregsérülés
2	25,5	korhadás
3	0	kéregsérülés
4	0	kéregsérülés
5	0	kéregsérülés
6	20,0	kéregsérülés
7	38,0	korhadás és rovarrágás
8	11,5	korhadás
9	0	kéregbenövés
10	50,0	korhadás
11	15,0	korhadás
12	6,1	korhadás és rovarrágás
13	31,2	korhadás

Tehát a rönkök 61%-a korhadt és/vagy rovarrágott volt. Így igen jelentős mennyiségi és minőségi kár keletkezett. A nyár és a hárs közötti különbség a sebzési reakciók és a biológiai ellenálló képességek közötti – további vizsgálatokat igénylő – különbségekre is utalnak.

A folyamatban lévő kutatómunka utolsó évében a két erdőszetnél – a modellkísérletek tapasztalatai alapján – részletes, átfogó kárfelvételt tervezünk. A hántáskárnak kitett lombos fajokra vonatkozóan pedig részletesen értékelni kívánjuk a sebzés okozta anatómiai, kórtani és fizikai elváltozásokat. A munka fontos részének tekintjük a kutatási ered-

Erősen hántott ezüsthárs a Zselicben

Fotó: dr. Molnár Sándor

mények és a szakirodalmi feldolgozás alapján egy javaslat kidolgozását a hántáskárok egységes rendszerű felvételére.

Zárógondolatok, következtetések

Befejezésül engedtessek meg tapasztalataim alapján néhány gondolat megfogalmazása arra vonatkozóan, hogy

- *miért hánt a szarvas és*
- *hogyan mérsékelhetjük a károkat?*

Miért hánt a szarvas

– A tél végi, kora tavaszi erős, nagy kiterjedésű hántás alapvető oka az *éhség*. A hántás különösen akkor drasztikus, ha februárban, márciusban tartósan havazik. A téli időszakra esik a szarvas intenzív vadászata, ugyanezen időszakban folyik az intenzív fakitermelés is. A vadat folyamatosan űzik, hajtják, feléli a tartalékait. A lédús takarmányoknak pedig már február-márciusban se híre se hamva (tisztelet a kivételnek)...

– Egyes kutatók szerint a hántás összefügg a kéreg *Ca-* és *P-* tartalmával is, mivel a hántás egybeesik a tehének vemhességével, a bikák agancsváltásával és a vedléssel.

– A szarvasbikák ritkábban előforduló nyári hántását pedig az agancsfejlődéssel, az ahhoz szükséges nyomelemekkel hozzák összefüggésbe (Berendes G.).

A hántáskárt befolyásoló tényezők

– A nagy kiterjedésű hántáskárok mindig összefüggésbe hozhatók a vadlétszámmal, de itt kell arra rámutatnunk, hogy sok esetben nem az általánosan nagy szarvaslétszámról van szó, hanem a vadállomány koncentrációjáról. Ez összefügg lehet az erdőállomány-szerkezettel (az állandó zavarás miatt a vad keresi a rudas korú sűrűket), a vadfődek és az etetőhelyek szakszerűtlen kialakításával, az egyidejűleg túl sok helyen folyó fakitermeléssel stb.

Mi a teendő, hogyan mérsékelhetők a károk?

E problémakör számos makro- és mikrogazdasági kérdést, szabályozási gondot is felvet. Hiszen a szarvas mozgása nem szűkíthető a 10 évente üzemtervezésre kerülő erdőrészekbe. Tehát a vadgazdálkodási és erdőszeti terveket táji szinten együtt lenne célszerű készíteni. E kérdések azonban már nem tartoznak szorosan az előadás tárgykörébe. Így a saját tapasztalataink alapján fogalmazunk meg néhány javaslatot:

– A nemesnyár-ültetvényekben feltétlenül célszerű I 58/57 típusú szürkenyár-klónt (Villa Franca) elegyíteni. Ezt sokkal jobban szereti a szarvas. Ugyanez vonatkozik a bükkösök elegyítésére hárrsal stb.

– A hántófák egy részét döntjük ki. A fekvő törzseket, ágakat sokkal szívesebben hántja a vad, mint az állókat.

– Egyes fafajoknál (pl. a gyorsan növekvő nyárok, fűzek) kellő védelmet nyújtana a jó minőségben kivitelezett, tartós, magas kerítés. A kerítések túlzottan nagy területe azonban szintén lokális szarvaskoncentrációt eredményez. A lassú növekedésű fafajoknál a javafák egyedi védelme javasolható.

– A fatermesztés céljára kedvezőtlen termőhelyeken lényegesen nagyobb mennyiségben kellene elsődlegesen *vadgazdálkodási rendeltetésű* erdőket kijelölni, fenntartani.

Zárógondolat

Az erdő és a vad egyensúlya megvolt és ma is megteremtető. Ehhez szükséges a táji szinten való együttgondolkodás, a megfelelő vadlétszám-szabályozás, és a vadkárelhárítás költségeinek, a költségviselés feltételeinek jogi tisztázása.

SZENDRŐDI LÁSZLÓ

Az erdőgazdálkodás legfontosabb környezetvédelmi feladatai

A környezetkárosítás lokális és globális veszélyeinek felismerése minden szakterületet kötelez arra, hogy környezettudományi szempontok szerint értékelje – és ha szükséges, átértékelje – elméletét és gyakorlatát.

Régen az erdőt úgy tartották nyilván, mint anyagi javak forrását, amely főként ipari feldolgozásra alkalmas faanyagot és tűzifát ad. Az erdőgazdálkodás alapvető célja az erdők produktivitásának növelése és a faanyag minőségének javítása volt. Bár szakfrók már korábban felismerték, de világszerte csak a hetvenes években kaptak nagyobb hangsúlyt az erdők nem anyagi jellegű értékei és immateriális haszna. Ez alatt elsősorban a települések – főleg nagyvárosok – közelében lévő erdők turisztikai és üdülési (rekreációs) szolgáltatásait értették, és az ezzel kapcsolatos feladatokat a „jóléti erdőgazdálkodás” fogalomkörébe sorolták. Az utóbbi években a globális környezeti problémák felismerése kapcsán azonban egyre jobban körvonalazódnak az erdők és az erdőgazdálkodás olyan *környezetvédelmi* feladatai, amelyek már nem férnek bele a korábbi kategóriákba.

A környezetkárosítás lokális és globális veszélyeinek felismerése minden szakterületet kötelez arra, hogy környezettudományi szempontok szerint értékelje – és ha szükséges, átértékelje – elméletét és gyakorlatát. Ha mi erdészek nem tesszük ezt meg, akkor megteszik mások, akik nem érdekeltek abban, hogy az erdőgazdálkodás pozitív hatásait is számbavegyék. Így lehetséges, hogy „*egy környezetorientált gazdaságfejlesztési program indítékai és körvonalai*” alcímmel – az OTKA által szponzorált kutatásra alapozva az MTA Világgazdasági Kutató Intézetének munkacsoportja nevében – kiadott könyvben ilyen vélemény jelenjen meg – *már nyomtatásban is* – az erdőgazdálkodásról:

„Az erdőgazdaságok a hazai erdőállományban rendkívül nagy károkat okoztak, egyes erdeinkben már kimerítették a rablógazdálkodás kritériumait. Az erdőket felszabdalták utakkal, öko-

lógiai rendszereket pusztítva, és a környezetszennyezést elősegítve.” [Kiss K. (1994): *Ezredvégi Kertnagyorország. V-kiadó, Budapest, 37. oldal*]

A könyv egyébként szemléletében alapvetően jószándékú, az ún. „*ökoszociális piacgazdaság*” stratégiájának *közgazdasági és társadalmi alapjait próbálja körvonalazni. Az erdőgazdálkodás ilyen somnás elítélésén túlmenően számomra a megdöbbentő mégis inkább az, hogy a szerző a többi súlyos globális környezeti problémát – légszennyezés, vizek szennyezése, talajpusztulás, diverzitás csökkenése stb. – mint egyszerű tényeket említi, és nem teszi hasonló szenvedélyességgel ezekért felelőssé például az urbanizációt, a bányászatot, az ipari termelést, a közlekedést-szállítást vagy a mezőgazdálkodást, hogy csak a legfontosabb környezetszennyező, környezetromboló tevékenységeket említsen. Ez a szemlélet annyira egyoldalú és sekélyes megközelítése az erdőgazdálkodásnak, hogy vitatkozni sem érdemes vele – legutóbbis az Erdészeti Lapok hasábjain nem –, de mindenképpen le kell vonnunk azt a következtetést, hogy szakterületünk társadalmi megítélése rohamosan romlik.*

Ennek a képnek a kialakulásában legalább ötven százalékban mi – erdészek – is felelősek vagyunk. Kezd megmutatkozni, hogy milyen hatása van annak, ha egy szakma erősen megosztottá válik. Ilyenkor a hiányosságok vagy gyengeségek felértékelődnek, az értékek elsikkadnak, sőt, néha még az ér-

nyek is bűnné válnak. A kárpótlástól a természetvédelmi kérdésekig, az erdőprivatizációtól a vadászati jog körüli vitáig, a létszámleépítésektől az átszervezésekig sok-sok olyan részben – vagy egészében – káros hatás érte szakterületünket, amely a mai megosztottságot okozta. Ezek többsége olyan külső társadalmi-politikai hatás volt, amelyeket megváltoztatni, elhárítani nem tudunk, de az már rajtunk is múlik, hogy ezekre a kihívásokra milyen választ adunk. Ha szakmánk továbbra is ilyen megosztott marad, mint napjainkban, és nem tud egységesen kiállni a szakterületünk maradó értékeit jelentő tudományos ismeretek és a környezetet nem károsító – vagyis szakterületünknek kevésbé károsító, de nem ritkán a leromlott környezetállapotot javító – erdőgazdálkodási gyakorlat eredményei mellett, akkor hosszabb távon esetleg a kihalt szakmák sorsára is juthatunk.

Nem a vészharangot kívánom kongatni, és arra sem akarom serkenteni szaktársainkat, hogy a hibáinkból próbáljunk erényt kovácsolni. Szakmánk becsületének visszaszerzéséért sok csatát kell megvívniunk másokkal és önmagunkkal is. Nem szabad a pillanatnyilag előnyösebb pozíciók eléréséért igaztalan, vagy hosszú távon tarthatatlan érvekkel vitába szállniunk szakterületünk bírálóival. Erre tulajdonképpen nincs is szükségünk, hiszen rengeteg támadhatatlan érvünk van szakmánk védelmében, őszkehonliva más emberi tevékenységekkel. De annyira elbizakodottak sem lehetünk, hogy azt higgyük: hivatásunk már önmagában is annyira „zöld”, „természetvédő” sőt „környezetbarát”, hogy semmi változtatni, fejleszteni való nincs benne.

Ha valakinek, akkor nekünk, erdészeknek tudnunk kell, hogy az európai erdők tulajdonképpen az európai kultúra kezdetei óta állandóan veszélyeztetve voltak. A görög városállamok kialakulása, a Római Birodalom fejlődése, a Velencei Köztársaság igénye hatalmas oszlopfélékre eredményezte például az

Felhívás!

Szegeden, az 1955/56-os tanévben végzett erdésztechnikusok 40 éves találkozója május 26-án lesz Szegeden. Jelentkezést várja a IV/A. osztályból Kozma Károly (4561 Baktalorántháza, Zöldfa u. 2. sz.)

IV/B. osztályból Agh Miklós (4243 Téglás, Ligeti erdészház)

erdők kivágását a Földközi-tenger medencéjében már az ókortól kezdve. Napjainkban fehér sziklák láthatók mindent a korábbi cédruserdők helyén. Sok millió hektár erdőt vágta ki és égettek fel a középkorban Európa-szerte a mezőgazdaság extenzív fejlődése miatt. Az elmúlt században a bányászat és az ipar fejlődése támasztott kielégíthetetlen keresletet a faanyag iránt. A fellépő fahiány miatt a legtöbb közép-európai országban már a múlt század elejétől törvényekkel és a tudomány segítségével védtek az erdőket. Középtőkú és felsőkőkú tanintézetekben erdészeti szakembereket képeztek ki, hogy az erdőknek professzionális kezelői legyenek.

Azóta lényeges különbség van az „erdész” és a „favágó” között. Az erdészek és erdőmérnökök nemcsak kivágták az erdőket, hanem hosszú időszakon keresztül gondját is viselték. Megfigyelték és mérték adatait, amit ma divatos idegen szóval „monitoring”-nak is nevezhetünk. Hosszú lejárati terveket készítették az erdők produktivitásának megőrzése érdekében. Az átlagosan mintegy 80-100 éves természeti ciklus miatt meg kellett őrizniük az erdők önszabályozó folyamatainak működőképességét is.

A rendkívül hosszú ciklusú gazdálkodással kapcsolatos ismereteket és feladatokat a „*tartamos erdőgazdálkodás*” fogalomkörébe sorolták, amely már sok-sok évezede alapvető célja volt az európai erdőgazdálkodásnak. Ezzel gyakorlatilag megvalósították a „fenntartható gazdálkodást”, amely sok szakterületen ma még újdonságszámba megy. Ezt az is bizonyítja, hogy Európában ma már nemcsak az erdők területe növekszik ismét, hanem az erdők produktivitása is fokozódik.

A tartamos – fenntartható – gazdálkodás fogalom alatt azért ma még mi – erdészek – is szinte kizárólag a produktivitás megőrzését értjük. Sok erdőgazdálkodási eljárást és módszert illetnek jogos bírálattal a környezetvédők és természetvédők, habár a legintenzívebb erdőgazdálkodási technológiák is sokkal közelebb állnak a természethez, mint az „infrastruktúra-fejlesztés, urbanizálás, energiatermelés, ipari termelés vagy akár a mezőgazdálkodás.

Ez azonban nem ment fel bennünk – erdészeket – a felelősség alól, hogy

tevékenységünk esetlegesen környezetet vagy természetet károsító elemeit felülvizsgáljuk, és a lehetséges minimumra csökkentjük.

Az erdők számos környezeti haszna közismert, a legtöbb társadalom mégsem veszi számításba az erdőket és az erdészeti technológiákat mint a környezetvédelmőnek és fejlesztésének eszközeit. A társadalmi fejlődéssel az utóbbi évtizedekben inkább az erdőket károsító emberi hatások erősödtek fel világszerte.

Ezeket a károkat nem az erdészek gerjesztik, de ezekkel a hatásokkal az erdőgazdálkodásban egyre jobban számolni kell. A *környezeti erdőgazdálkodás* a produktivitás megőrzése mellett az erdők megfelelő egészségi állapotának, valamint az erdei ökoszisztéma működőképességének hosszú távú megőrzését is jelenti. Ezért a környezeti erdőgazdálkodás témakörében, véleményem szerint, alapvetően a következő három diszciplinát kell továbbfejlesztetni:

1. az erdőket fenyegető környezeti veszélyek felmérése, és a várható károk mérséklése (1. táblázat);

2. az erdőgazdálkodásban alkalmazott technológiák és eljárások áttekintése, és ezek továbbfejlesztése környezet-tudományi irányelvek alapján (2. táblázat);

3. a környezetvédelem, környezetfejlesztés és környezetgazdálkodás számára hasznos erdészeti módszerek és eljárások számbavétele, továbbfejlesztése és elterjesztése (3. táblázat).

A felsorolás közel sem teljes, és területi korlátok miatt ezeket a témacsoportokat sem tárgyalhatom itt most részletesen. Úgy tervezem, hogy egy cikkben megpróbálom majd összefoglalni az 1-3. táblázatokban felsorolt témákhoz tartozó hazai és külföldi ismereteket. Kollégáinkat is arra szeretném buzdítani, hogy cikkekben írják meg a *környezeti erdőgazdálkodással* kapcsolatos véleményüket, tapasztalataikat, gondolataikat – *netán kutatási eredményeiket*.

Ezzel nemcsak egyesületünk tagjainak szolgáltatnánk muníciót szakmánk, hivatásunk védelméhez, hanem tudományterületünk és a szakmai gyakorlat elődázhatatlan fejlesztését is szolgálják.

1. táblázat
Az erdőket fenyegető környezeti veszélyek

- Az erdőpusztítás (anyaghiányi érdekek és létfenntartás is)
- A levegőszennyezés (a svas esők is)
- Esetleges globális felmelegedés (egyres térségekben)
- erdőtüzek (természetes tüzek, gyújtogatás)
- Járványos megbetegedések (epidémiák)
- Természeti károk (aszály, hőtörés, fagyrepedés stb.)
- Az ökológiai rendszerek működésének zavarai (vadkár stb.)

2. táblázat
Az erdőgazdálkodással okozható károk

- túlzott fakitermelés (túlhasználát, „rablógazdálkodás”)
- Felújítások elmaradása
- Termőhelynek nem megfelelő fajmegválasztás
- Nemesített fajták túlzott elterjesztése (génerezó)
- Tájidegen (és exota) fajok kiterjedt telepítése
- Szakszerűtlen erdőnevelés
- Nagy méretű gépek alkalmazása gyérítésekben
- Hosszúfás fakitermelés
- Nagy kiterjedésű tarvágások erőltetése (gazdaságosság?)

3. táblázat
Környezetbarát erdőgazdálkodási módszerek

- Természetszerű (természetközeli) erdőgazdálkodás
- Biológiai rekultiváció erdőtelepítéssel
- Leromlott talajok meliorációja erdőtelepítéssel
- Levegőtisztítás (karbon ciklus, bioenergia ültetvények is)
- Vízisztítás (szennyvíztisztító faültetvények is)
- Mezőgazdasági köztesművelés (Agro-Forestry Systems)
- Mezővédő erdősáv rendszerek
- Véderdők (talajvédő, vízmosáskötő, partvédő stb.)
- Védőfásítások (útfasítás, vasútfasítás, telepítésvédelem is)
- Városi erdők (Urban Forestry) és parkerdők

GAZDAFÓRUM

A Független Ökológiai Központ szervezésében immár harmadszor szerveztek Gazdafórumot a Dörögdi Medencében. A fórum célja a helybéli gazdák, lakosok természetbarát munkálkodásának, a biogazdálkodás lehetőségeinek megismerése. Most a svájci résztvevőkkel sikerült egy kicsit nemzetközivé tenni a rendezvényt.

E mozgalom létrehozásában, mely nem csak az öt község (Kapolcs, Öcs, Pula, Taliándörögd, Vigántpetend) lakosait érinti, az Erdészeti Lapok szerkesztősege is szerepet vállalt. Vásárhelyi Judit, a mozgalom fő szervezője ez alkalommal meghívta dr. Kárpáthy Lászlót is (Fertő-Hanság Nemzeti Park) előadást tartani.

„Végzetlenül örülök, hogy erre a rendezvényre ennyi embert meg lehetett mozgatni. Különösen most, amikor az országban a teljes lelki és szellemi leépülés idejét éljük. Ez mégiscsak azt jelenti, hogy van remény. Mert ezek a rendezvények elsősorban a kisközösségek, az Önök érdekeit hivatottak szolgálni.

Az ország nyugati térségéből jöttem, a Fertő-Hanság Nemzeti Park képviselőjeként. Arról a tájról, ahol az ország nemzeti jóvédelmének majd egyharmadát termelik meg. Ahová a nyugati befektetők termelési bázisukat igykeznek telepíteni. Ennek valószínű a viszonylagos fejlett infrastruktúra és a viszonylagosan olcsó munkaerő az oka. Mintegy 100 000 hektár védett területen gazdálkodunk. Ebből a Hansági Nemzeti Park területe 30 000 hektár. Hozzánk tartoznak értelemszerűen a tájvédelmi körzetek is, mint a Sopron, Kőszeg, Órség, Szentgyörgyvölgy, Ság-hegy térségei. Röviden szeretném a megjelentek előtt ismertetni, hogy az egyes fogalmak alatt mit is kell érteni.

A **környezetvédelem** elsősorban műszaki, hatósági, jogi tevékenység, mely az emberek egészségesebb környezetben való élését hivatottak szolgálni.

A **természetvédelem** központjában a természet, az öröktől való világ van, ami az emberektől függetlenül alakult, ám az emberi tevékenység teszi tönkre.

Környezetvédelem nélkül nem fogunk tudni élni, míg a természetvédelem nélkül egy darabig elvegeztélhatunk. Önök itt még kiválóan élhetnek attól, hogy a Fertő tavon kipusztult a nagy kőcsag, ám egészséges víz nélkül bajosan.

Itt, Közép-Európában lelki és kulturális kényszer kell, hogy legyen a természet megóvása.

Természetvédelmi területet kijelölhet egy önkormányzat vagy a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium. Valószínű, hogy az önk térségében is lenne ilyen hely.

A tájvédelmi körzetek, melyek több ezer hektáros területeket jelentenek, céljuk a táj képének, eredetiségének megtartása. Természetesen itt feltétel, hogy a tájromboló ipar, az emberi tevékenységnek természetátalakító hatása ne legyen jelen. Nyilván nem lehet egy ilyen területen a főzfői Nitrogénia gyártelepe. Itt a közelben a Káli-medence térsége védett. A nemzetközileg is érdekes és értékes területeken alakulnak meg a nemzeti parkok.

A hetvenes években indult védetté nyilvánítási országos programból valahogy kimaradt a Dunántúl térsége. Pedig itt is van nem egy olyan érték, amely megérdemelné ezt a szintű védeltséget. Ám az emberi beavatkozások miatt egyre nehezebb a nemzeti parkok területének kijelölése.

A természetvédelem korlátozásokkal jár. S mivel minden korlátozás valahol pénzbe kerül, nem olyan egyszerű nálunk a helyzet. Szegények vagyunk. Pedig a nemzeti parkok létkérdése a lakossággal való együttélés. Ezért nem szerencsés hatalmi szóval kijelölni az ilyen célra szánt területeket. Mert valamilyen formában érdekelték kell tenni a helybélieket, hogy a védelem érvényesüljön. Svájcban – s most azért mondom ilyen példát, mert itt ülnek svájci barátaink – 1914 óta bérel például az állam a tulajdonostól egy havasi pásztorkunyhót, mert azóta védett terület. De ez szerte a világhon így van. Vagy hérlomeny, vagy megvásárlás, ám ehhez igen sok pénz kell. Általában azok a területek védettek – legalábbis nálunk –, amelyek már nem jők „semmire”. Szikések, ná-

dasok, gyenge termőhelyen lévő erdők stb. Így viszonylag érintetlenül maradtak az emberi beavatkozástól. De az is nyilvánvaló, hogy az ilyen helyen élő lakosság is szegény. És ezeket az embereket valahogy támogatni kell. Csak így tudjuk megnyerni őket az ügynek.

Mint említettem, a Dunántúlon valahogy elmaradt a nemzeti parkok létrehozása. Valószínű, hogy politikai oka is volt, hogy az első e térségben a Fertő tavi lett. 1990 után – mivel a földalaton és nálunk is már védve volt jelentős terület – szimbolikus értéke is volt a kapcsolódásnak. De bizonyára azt is tudják önök, hogy a Fertő tó a legnagyobb sztyepp tó. Ahogy mi szoktuk nevezni, a mongol nyíl nyugati hegye. Ugyanis itt kezdődik az a klíma, mely Ázsiáig jellemző. A kontinentális éghajlat. Természetesen e klíma alatt jellegzetes növények és állatok élnek. Ezeket védeni kell. A hatalmas füves pusztákon az örökös legeltetés miatt kialakult egy tipikus vegetáció, amit csak a további legeltetéssel tarthatunk fenn. Nekünk e célra van szürkemarha-gulyánk, és a mintegy 100 darabból álló állomány elvégzi a szükséges táj- és élőhelyfenntartó feladatot. S mivel a magyar szürke szarvasmarha is kipusztulóban van, így különösen hasznos és tevékenység. Meg kell tehát találni azokat a pontokat, ahol munkát tudunk adni a helybélieknek. Olyan munkát, mely elősegíti természetvédelmi céljainkat.

Ám a védett sztyep tájak látványa mai világunkban valahol piacképes is. Egyre inkább általános lesz a felismerés, hogy természeti értékeinket be kell mutatni, a kíváncsiságod turistákat pedig szabályozott keretek között kell fogadni. A Fertő tó környékén, csak a nemzeti parkban a magyar oldalon 1994-ben hozzávetőleg 30 000 turista járt gyalog vagy kerékpáron. Az autóbuzson, gépkocsival stb. érkezők száma elérte a 250 000-t. Sokan napokig, hetekig itt időznek. Egyre több szállásigény merül fel, ami azt jelenti, hogy a nemzeti park környéki települések lakosai közül e turistaforgalomból – betartva a védeltséggel járó korlátozásokat – egyre többen, tisztességesen megélhetnek.

Védjék önök is természeti értékeiket, mert az van itt is szép számmal – s kívánom, hogy a Balaton Nemzeti Park létrejötte a helyi lakosság megélhetését is biztosítsa majd.”

PÁPAI GÁBOR – ORMOS BALÁZS

Tanulmányút Kanadában

4. rész

Nem messze a még gépkocsival járható úttól, alkalmunk volt egy húszhektáros őserdő megtekinteni. Beszámolónk második részében már említettük a Brit Columbia fenyveseire jellemző fejlődési fázisokat, ám *Tolnai István* itt a helyszínen szemléletesen magyarázta mindazt, ami az őserdőben az utóbbi pár száz évben történt. A 100 évenkénti legőz erdőkhöz képest itt a tűz 250 éve megkímélte az állományt. Jellegetes „őserdei” látvány fogadta a csoportot. Szanaszét heverő kidőlő, mohafedte törzsek, a koronaszintben kiszáradt fenyők meredeztek az ég felé. Eredetileg *Pinus contorta*-állomány volt. A tobozok – mint már említettük – évekig

Abies lasiocarpa

Fotó: Ormos Balázs

Gyomnélküli csemetekert

Fotó: dr. Szikra Dezső

nem nyílnak ki. Várnak a tűzre, hogy azután kipattanva a terület hektáronként 20-30 000 csemetével újuljon fel. A contorta-állomány mintegy 100 évig él, miközben fokozatosan megjelenik a lucfenyő, majd az *Abies lasiocarpa* tűhegyes habitusával, ékként tör utat az állományban. Háromszintű erdő alakul ki. Az alaposan felkészült és a helyi adottságokat is kiválóan ismerő *Tolnai István* erdőmérnök derűltséggel kísért kijelentése: „elhatároztam, hogy itt vörösfenyő volt” elgondolkoztató. Bizonyára igazra volt, hogy mindezen „érvek” után 100-120 db/ha vörösfenyő-csemetét ültetett ki a területre.

Dél felé járt az idő, mikor vendéglátónk kis kartoncsomagokba készített harapnivalóval segítette a látottak megemésztését. Saját főliházában nevelt méregérs paprika keltett néhányunkban honvágyat.

Tíz éve termelnek csemetét. Addig az állomány adta, de nem mindig volt elég. Márpedig a véghasználat után azonnal fel kell újítani a területet, mert egy év késés igen komoly hátrányt jelent a minőségre törekedő erdőgazdálkodónak.

A 220 hektáros csemetekertben a plantázs magtermő ültetvényt és a hideghágyas termelést láthattuk. Lényeges eltérést mutatott az otthoni eljárásokhoz képest a talajfertőtlenítés. Méter vastag termőközegben nevelik a szaporítóanyagot. A teljes talajfertőtlenítéssel a gyommagvakat is hatástalanítják, így feltűnően tiszta csemetegyásokat láthattunk. Nyilvánvaló, hogy az évenként mintegy 7-10 millió csemetét kibocsátó kert így üzemelhet a legolcsóbban, és bizonyára jelentős munkabért takaríthatnak meg. A tárolószínbén látott számtalan gondosan kezelt célgép is ezt bizonyította. Ottjártunkkor három kutató állította be a gázzal fertőtlenítő szerkentyűt. Ez a gép óránként 100 méteres talajcskot fertőtleníti.

A csemetekertben 10 állandó munkás dolgozik. Nem nagy dolog, de mindenesetre elgondolkoztató volt látni egy kifüggesztett tábat, melyen jelezték, hogy hány napja nem volt baleset a kertben. Ottjártunkkor a 2075-ös számot olvashattuk. Nyilvánvaló, hogy amikor dolgoznak, tudat alatt ott motoszkál az agyukban, hogy jó lenne a rekordot tovább növelni. Hát ilyen egyszerű ez. Az említett létszám természetesen a kiemelések idején nem elegendő. Akkor 250 fő dolgozik. A 10 millió csemetével így is hat éle alatt végeznek. Noha fenyőcsemetéről van szó, a kiemelések ősszel történnek. Hatalmas hűtőtárolóban -2°C-on tárolják a tavaszi felhasználásig. A plantázsültetvény – amely most mindössze két kiló magot terem évente – szépen gyarapodik. Az új, kiültetett anyafák mindegyikét csepegtető öntözéssel látták el. A felnövő törzseket a csetcsajtások kuratálásával gyötrik, hogy minél alacsonyabb maradjon a fa (4-6 m). S ha már a csemetetermelést említjük, szólni kell az intenzív, üvegházban termelt szaporítóanyagokról is. Mert ilyen is láttunk. A mintegy ötmillió csemetét itt kommersz magból állítják elő. Amit a termelés folyamán szabályozni tudnak, az a hő, víz, fény, és bizonyos mértékig a tápanyag mennyisége. Itt 6 fő dolgozik állandóan, 15 dolláros órabérért. A csemetétet gazdaságosan 15 centért tudják adni. Jobbára saját maguknak termelnek. Ha olcsóbban megvehetik másától, akkor keállítják a termelést. Kamlopost elhagyva továbbhaladtunk Vancouver felé. Letértünk az 1-es főútvonalról és Merritben keresztül egy nemrégien átadott autópályán folytattuk utunkat. Hogy itt sem gyerekkéntek utakat építeni, a költségek jelzik. Volt olyan útszakasz, ahol egy kilométer 3,5 milliárd dollárba került. Természetesen ragyogó minőségben. Erről az útról tértünk le egy erdei feltárolóúton, és szemléltőtünk

Őserdei idill

Fotó: Ormos Balázs

egy tó partján. A P. contorta-állomány olyan sűrű volt, hogy szinte nem lehetett járni benne. Természetesen ennek következtében arasznyi átmérőnél nemigen volt vastagabb törzs. (Itt úgy is hívják é fát, hogy a „pálcikafák”, utalva a kínai evőpálcákra.) Mint a terület bérleje elmondta, hogy a 120 éves Pinus contorta-állományból csak a 15 cm feletti anyag használható fel – ez mintegy 500 db hektáronként –, a többi ottmarad a vágásterén.

A tocsogós, lápos terület főleg a jávorszarvas éltere. Sajnos nem láttunk még hírdőndőt sem. A városiak által kedvelt tóparton láttunk egy 300 év körüli duglaszfenyőt szabad állásban. A mintegy 45 méter magas törzset 15 cm vastag kéreg borítja, mely a tűz ellen nyújt kiváló védelmet.

Harmincötökös meleg fogadott, mikor autóbuszunk begördült Hope városába. A város a Fraser folyó partján fekszik. Ott ahol a víz iszonyatos erővel vágódik a partnak, hogy azután derékszögű kanyarral folytassa útját a Csendes-óceán felé. A várost elhagyva a távolban – már az USA-ban – havas sapkáját mutogatta 3285 méter magasból a Mount Baker. A völgyben, melyben haladtunk, intenzív mezőgazdasági tevékenység folyik. A végláthatatlan komló- és a földiák alatti ginszenggyökér-ültetvények is ezt bizonyították. Mindenütt öntöznek. A termelésre jótékonyan hat az Államok közelsége. Ez a fapiacra is igaz, hiszen a feldolgozott fa felét külhonba szállítják, és elsősorban az USA-ba.

Vancouver városa kora délután hatalmas csúcsforgalommal fogadott. Miközben a Fraser felett átvélő hidakon cammogtunk, volt időnk látni, hogy a fa meghatározó a város életében. Mindenhol úsztatott fa baráncolt a folyóparton. Am nem csak az 1,6 milliós város – melynek 25%-a kínai –, hanem maga a tartomány is sokat köszönhet a fának, hiszen bevételeinek 30%-át adja. 1420 kilométert autóztunk Calgarytól. Jól esett az éjszakai pihenő.

Vancouverből kora hajnalban indultunk a kikötő felé, ahol pillanatok alatt elnyelt buszostul, mindenestől a Langdale felé induló komphajó. A napfelkelte már az öbölben

érte az utazókat. Tom Wright erdőtulajdonos fiával és ragyogóan verőfényes reggelgel fogadott a terepen. Miután valamennyien elhelyezkedtünk – ügyelve, hogy a hajnali harmattól átázott fűtől megkíméljük lábainkat –, élvezettel hallgattuk a térség ismertetőjét. A tulajdonos a sajátjához még bérel is erdőt, mely az 1900-ban letermelt – akkor 500 éves állomány – helyén van. Az őriástuskók is az erdőnek kedvező termőhelyet jeleztek, függetlenül attól, hogy néhány kilométeren belül a tengerparton 1500, a hegyekben 3000 milliméter az évi csapadék. Ilyen körülmények között nyilván biztonságosan erde a jó méteres, konténerben előnevelt duglaszfenyő-csemete, mellyel az állomány értékét javítják. De megtalálható az erdőfésztésben a *Tsuga heterophylla* és a *Thuja plicata* is. A szárad elejétől a területen sokasodó tuskókból ma is kiváló zsindelet készítenek. Tom mutatott egy *Tsuga heterophylla* törzsből leszelt korongot. A fa 173 évig senyvedhetett az állományban, küzdve életéért. Aztán a valamilyen okból felszabadult növéttérrel még 92 évig élt. Am az égyürrűkből mérhető, hogy míg 173 év alatt mindössze 12 cm átmérőt produkált, a vágáskor 60 centiméterre hizott. Egy szél-döntéssel érintett erdőrészből 920 köbméter szállították ki hektáronként a tulajdonos által épített feltáróúton. Nem kellett sokat cipelni a faanyagot, mert közvetlenül az erdőrésztől van a Terminál fűrésztelep osztályozója. Nézze el a kedves olvasó, hogy nem írjuk le részletesen azt, amit itt láttunk, mert az minden képzeletet felülmúlt. *Ezen a rakodón évi 1 millió köbméter faanyag fordul meg.* Még Alaszkából is eljut ide néhány ezer. Két műszakban 25-25 ember végzi ennek az irdatlan faanyagának az osztályozását, minősítését. Igaz, segít nekik jónéhány gép is, melyek közül néhány első látásra fantasztikus filmekben látott szörnyekre hasonlított, de kiderült, nem a szépség a fontos. A tíz-tizenöt különböző nagyságú, feladatu és gyorsaságú szerkesztő úgy mozog a rakodón, mintha sinen, távirányítással vezérelnék őket. A vízen apró motoros végzett akrobatikus mutatványokat, miközben a kiemelő monstrum felé terelgetett vagy húz

köbméter rönköket. Odafönt a lezúduló csuromvizes kusza összevisszaságának rögtön nekiesett egy homlokvillás targonca és terítette a rönköket az örökké nedves betonon, hogy az ugrásra kész hosszolók mérjek, osztályozzák különféle hieroglifákkal jeltelve a fákra. Am a láncfalpas markoló kezelője előtt tökéletesen ismert a jelrendszer, és mint a fogpiszkálókat rakosgatta szét az anyagot. Amit fűrészrel kell kozmetikázni, az pillanatok alatt felveszi a kívánt formát, mert egy két ördögös motorfűrész-kezelő vágja le a korhadat végeket, a kiálló ágcsonkokat vagy a károsítótól képződött golyvaszerű dudorokat. A többnyire 80 cm hosszú vágófalpas fűrészekkel úgy mozognak, mint afféle földi kardhalak. Őriási az iram. Visszont az öböl részén nem ajánlatos a tengiserben fürdeni, de még kezet mosni sem. Esetleg, ha van kéznél olajoldó szer.

(Folytatjuk)

173 év alatt arasznyi törzsvastagság

30 köbméter egy fogásra

Ormos Balázs

Méreték...

Fotó: dr. Szikra Dezső

Tanulmányút a Természetvédelem Éve alkalmából

Az Európa Tanács 25 évvel ezelőtt, 1970-ben szervezte meg az első természetvédelmi kampányt, ráirányítva a kontinens lakóinak figyelmét a természeti környezet megóvásának szükségességére. Az Atlanti-óceántól az Ural hegységig, a Lappföldtől a Mediterráneumig a természeti értékek veszélyeztetettsége nagymértékben megnövekedett, ezért a védelmi kezdeményezéseket egész Európára átfogóan ki kell terjeszteni.

A Természetvédelem Éve '95 hazai rendezvénysorozatában sokféle program megszervezése kapott helyet. Ehhez csatlakozott az Országos Erdészeti Egyesület is, amely – a határainkon belül zajló események mellett – szakmai tanulmányutat szervezett Szlovénia és az Isztriai-félsziget természeti értékeinek és az ott folyó erdőgazdálkodási tevékenység megismerésére.

A tanulmányúton az erdőgazdálkodásban, erdőtervezésben, erdőfelügyeletben és a természetvédelemben dolgozó kollégák vettek részt. A részletekre kiterjedő beszámoló helyett most az élményekben és tapasztalatokban bővelkedő tanulmányút néhány helyszínével ismerkedhet meg az olvasó.

Utunk első két napján a Triglav Nemzeti Park területén folyó erdészeti és természetvédelmi munkákba nyerhettünk bepillantást. A Nemzeti Park a Keleti-Alpok, a Karavankák és a Júliai-Alpok találkozásában, a névadó „háromfejű” hegyesűs környékén helyezkedik el 54 000 hektáron. Itt az erdőgazdálkodás és a természetvédelem szorosan összekapcsolódva biztosítja a Nemzeti Park kezelését, az értékek fenntartását.

Triglav Nemzeti Park, Tözezláp (1200 m)

Fotó: dr. Szikra Dezső

Különös élményt jelentett a *Pokljuka-fennsík*, ahol a havasi virágok színes kavalkádját csodálhattuk. Az *encidánok* szőnyege, a *szellőrőzsák*, *kökörcsinek*, a természetes *zergéboglárók* tömege ámulathatóan juttat mindenkiket. Érdekes volt a nagy értékű lucosban tartott ismertetés a hangszerfa-termelésről és a lucos ún. „kis csoportos” felújítási módja.

Rövid időre megálltunk a Nemzeti Park egyik fellépőjénél is. A terület botanikai értékeinek – *gyapjúsások*, *orchideák*, *mohafélék* – fennmaradását a terjeszkedő *törpefenyő* már-már veszélyezteti. Ez különleges kezelési problémát jelent.

Másnap a *Vrsic-hágón* keresztül – ahol természetesen még hó is volt – ereszkedtünk le az *Isonzó-folyó* völgyébe. Kobaridnál az I. világháború itteni harcainak bemutató kiállítását tekintettük meg, fejet hajtva a háborúban elesett katonák emléke előtt.

Kobaridot elhagyván nemskóra gyökeresen megváltozott a táj, jellegzetes karsztos vidékre érkezünk. A szlovén-karsztvidék is híres barlangjairól. Csoportunk a Világörökség részét képező, hatalmas méreteiről, csodálatos formakincseiről, a világ legnagyobb föld alatti folyójáról nevezetes *Skocjan-barlangot* nézte meg.

Aznap este szállásunk Lipicán volt, így érthető, hogy reggel – mielőtt tovább indultunk volna – a híres istálló „lakóit” is szemügyre vettük.

Pár nappal a Triglav havas csúcsai után merőben más táj fogadott bennünket az Isztriai-félszigeten. Az utat kísérő növényzetben egyre gyakrabban tűntek fel a Mediterráneumra jellemző örökzöldek és lágy szárú növények. Az időjárás is melege fordult, s kifejezetten jólesett a tenger lehelete Medulinál.

Törpe fenyes a Vrsic-hágónál

Fotó: Szépe Attila

Persze Isztria is bővelkedett látnivalókkal.

A *Brióni-szigetcsoport* sokáig zárva volt az idegenforgalom előtt. Ma Nemzeti Park és a 14 szigetből a legnagyobb, középső sziget nyitva áll a turisták előtt. Idegenvezetővel, szervezett módon, aszfaltot vezetett úton gördül a „kisvonat”, melyből az alapvető információk és benyomások megszerzhetők. A mindössze 736 hektáros Nemzeti Park területén 680 honos és exóta növényfaj, valamint 150 madárfaj jelenlétét regisztrálták. Kultúrtörténeti értékei közül a római kori település maradványai és a bizánci castrum romjai említhetők meg.

Tanulságos volt a félsziget déli csúcsán lévő, sűrű, bozotos cserjések (maquis) megtekintése, ahol nagy erőfeszítések árán próbálkoznak újraerdősítéssel. A bozotosok és alleppói fenyesek közötti pusztagyepfoltokban különleges orchideafélék virágzásában gyönyörködhettünk.

Isztria egyik gazdasági, közigazgatási és kulturális központja Pula. Értékes római kori műemlékei főként az óvárosban találhatóak. A város legmonumentálisabb építménye az amfiteátrum, melyet Augustus és Vespasianus császár uralkodása alatt emeltek. Az óvárosba vezető utcáskán átívelő I. századi diadalív is viszonylag jó állapotban van és szép látványt nyújt.

Úgy gondolom, hogy a tanulmányút valamennyi résztvevője színes programok, sok-sok élmény részese lehetett, amelyekért e helyről is köszönetet illeti a szervezőknek.

Külön kiemelendő szakavatott kísérőnk *Franz Cafnik* úr és *Szőnyi Laci* bácsi, aki végig fáradhatatlan idegenvezetőnk és tolmácsunk volt.

Füri András

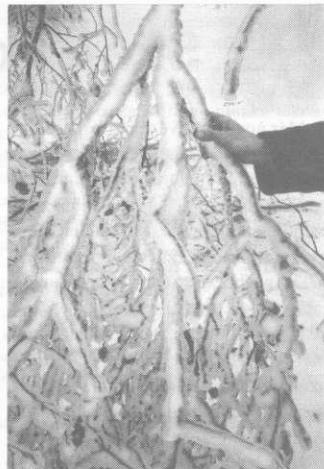
Hódöntés, jégtörés, erdőkár

Amundsen érezte úgy magát néhány száz méterre a Déli Sarktól, mint az az erdészcsoport, aki február közepén gépkocsival akarta megközelíteni a Magastax (Börzsöny) környékén összetört vörösfenyvest. Nem is jutottunk oda. Süvöltött a szél, hordta a -10 fokra

fagyott havat, mely folyamatosan esett, növelve az amúgyis félméteres hótakarót. Mindennek a cudar időnek a királyréti erdészetnél még nyoma sem volt. Itt gyülekezett az az „expedíció”, mely az idei jégkárt szemlélni indult az Ipoly Erdő Rt. invitálására. *Korbonski Kazimierz* vezérigazgató helyettes, *Schindler László* erdészetvezető, *Barton Zsolt* műszaki vezető házigazdák, valamint *dr. Szikra Dezső*, a budapesti Természetvédelmi Igazgatóság igazgatóhelyettese, a Nógrád megyei Hírlap és az Erdészeti Lapok munkatársai. Indulás előtt megtudtuk, hogy országosan mintegy 150 000 köbméter élőfa károsodott. *Elsősorban bükk, tölgy, gyertyán és fenyő* állományok. Am mindez hozzávetőleges adat, hiszen a kárfelmérések még tartanak, s a tél sem úgy néz ki, hogy befejezte volna „működését”. Mindenesetre a legnagyobb kárt az Ipoly Erdő Rt. szenvedte, hiszen területén mintegy 36 000 köbméter faanyag károsodott. (Hasonló mértékű kárról van hír a somogyi és a balatonfelvidéki erdőkből is. A Pilis erdeiben mintegy 8000 köbméter a ledöntött faanyag.) Az ágakat öt centiméter átmérőjű jégpáncél terhelte. Ez egyedenként több mázsá túlsúlyt jelentett, ami már túl sok volt és egymás után rántotta a rudaskorú vagy felújító vágás előtt álló bükkösöket. Mint a marokkó-játék kezdésekor összedöntögetett pálcikák, úgy heverték egymáson keresztül-kasul a törzsek. A károsítással érintett terület csak az Ipoly Erdő Rt.-nél 4000 hektár (35-50 millió forint). Minden fahasználó tudja, hogy mit jelent 36 000 köbméter faanyagot

Királyréti kár

Fotó: Barton Zsolt

Többmázsás súly sanyargatja a fákat, eszerjéket

Fotó: Barton Zsolt

A Magyar Agrártudományi Egyesület Oktatási és Közművelődési Szakosztálya felkarolta az oktatási intézmények részéről érkezett azon kezdeményezést, hogy a tanüzemek és tangazdaságok problémáinak megoldására szakmai érdekképviseleti szövetséget hozzanak létre.

A gondolatot támogatta a Magyar Élelmészisipari Tudományos Egyesület, az Országos Erdészeti Egyesület és az FM Műszaki Fejlesztési, Kutatási és Oktatási Főosztálya is. 1996. január 24-én megalakult a „Magyar Tangazdaságok és Tanüzemek Szövetsége”. Az alakuló ülésen megvitaták a Szövetség alapszabályát, és megválasztották az elnökséget.

Az ÖEE Elnöksége a szövetségi tagságról később dönt, viszont az 1996. február 6-i ülésén úgy határozott, hogy az „Oktatási Bizottság” működését újraindítja. A szervezéssel *Csóka Péter* főtitkárhelyettes és *Bús Mária* elnökségi tagot bízta meg.

feldolgozni még akkor is, ha rendben megy a döntés, szállítás. Ám ezekből a „szalmakazalokból” nehezen lesz rend, különösen ilyen zimankós időben. Külön gond, hogy a vállalkozókat is elriasztja a feladat látványa. Kintjártunkkor a hóvihár ellenére két területen is dolgoztak. *Mekli Imre* kerületvezető elszántságát látva minden bizonytalrend lesz a kerületében, mire a bükk anyag fülledni kezdene. S hogy valami jó is legyen a rosszban, a kidőlt törzsek körül megszaporodtak az őz és szarvasnyomok. A rügyet kedvelőknek terített asztalt jelent a jég kegyetlen „munkája”.

(Pontos és végleges kárjelentést a felmérések után közlünk.)

Pápai Gábor

ERFA-TOURS UTAZÁSI AJÁNLAT

Szakmai tanulmányutak erdészek-faipari szakemberek részére:

április	11-14.	Velence
	15-19.	Szlovénia
	30 – május 10.	Emirátusok
május	6-12.	Benelux
	12-19.	Izrael
	20-22.	Szlovákia
Június	3-9.	Svájc
	8-16.	Olaszország
	17-19.	Szlovákia
	17-24.	Franciaország

Érdeklődni: ERFA-TOURS Kft. 1074 Budapest, Csengery u. 11.

Telefon: 322-7605/31, 32 mellék

Szép volt fiúk!

Már november végén értesítést kaptam a szegedi Kiss Ferenc erdészeti szakiskolától, hogy jegyezzem be a tendőim közé, hogy február elején ismét baráti összejövetel lesz Szegeden. Bejegyeztem. Tettem ezt nagy örömmel annál is inkább, mert magam is itt koptattam az iskola padjait.

Mint megtudtam, negyedik alkalommal rendezték meg az eseményt mindazok számára, akik az iskolát valamilyen módon segítették az elmúlt évben. A déli harangszó után nem sokkal érkezőket már remek hangulat fogadta. Minden túlzás nélkül a karácsony jutott eszembe. Valahogy érződött a meglepenteken, hogy nem kötelességszerűen jöttek el.

Nádaskay Gábor igazgató ismertette a délután programját. Ebéd után a tornateremben az ötletszerűen kialakított csapatok mérkőztek kosár- és foci villámmeccseken. *Sódar Pál*, a KEFAG Rt. igazgatója vadonatúj labdát ajándékozott az alkalomra. A csapatok derekasan küzdöttek, és óriási meglepetésre az ötvenen felüliek az előkelő második helyezést szerezték meg a kosárlabdatornán. Igaz, az Old Boys csapatban olyan nevek szerepeltek, mint *Kisteleki Péter*, *Schmotzer András*, *Balsay Miklós* a legendás hatvanas évek SMAFC-osai. A teremfoci csontzenéje előtt két csapat

ragyogóan csinos táncoslábú lány jött be, és szórakoztatta az egybegyűlteket. A mazsorett táncsoportot *Lázár György* tanította be. Gólgazdag mérkőzésen végül is a tanárok csapata várhatja a jövő évi visszavágóra a kihívást. Este a kollégiumban rövid időre komolyra fordult a szó. Az igazgató úr felhívta a figyelmet az iskola szorult helyzetére, amit csak fokoz az a tény, hogy a városi önkormányzat egyre inkább nem érzi magáénak a térség igényét kielégítő erdészeti szakoktatást. Mint megtudtuk, *a jelenség a többi erdészeti középfokú oktatási intézménynél is hasonló. A részvénytársaságok igazgatói lehetőségeikhez képest támogatásukról biztosították az iskola vezetését. (Szégyen, hogy a kétezeredik év küszöbén, a jövő szakembereinek oktatásáért felelős igazgatónak ennyire kiszolgáltatottan kell gondoskodnia az oktatás zavartalanlásáért.)*

Este négyes csoportokat alkotva folytatódott a küzdelem. Voltak akik – eléggé el nem ítélt módon – kalapban ücsörögtek, várva a szerencsésebb lapjárását.

A többiek pedig az étkezőben beszélgettek felszabadultan, igaz barátságosan, szakmai, családi gondokról, örömeikről. Szép volt fiúk!

Pápai Gábor

ICOHTEC '96

Nemzetközi Technikatörténeti Konferencia
1996. augusztus 7-11. Budapest

További részletes információval szolgálunk:
Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület
Schmidt György ügyvezető igazgató
1027 Budapest, Fő utca 68.
Levelezési cím:
H-1371 Budapest, Pf. 433.
Telefon: 201-7337, 201-2011/192.
Telefax: 201-7337

Elmosta az ár

A Nyíregyházi erdészetének 1996-os fakitermelési terve több mint 25 ezer köbméter. Illetve ennyi volt; a tervet egyelőre elmosta a decemberi víz. Az erdészet erdeinek igen nagy része ugyanis a Tisza hullámtérében található, ahol a kitermelhetőség időszak, lévén ez természetvédelmi terület, korlátozás alá esik. Az árvíz után sok helyen visszamaradt a víz, az erdőket, az utakat jég borította. Ennek az a következménye, hogy az erdészet 3200 köbméter faanyagot nem tud kitermelni. Tegyük hozzá, maga az áradás is sok kárt okozott, megszenvedte a nagy és hideg vizet a vadállomány is. A Nyíregyházi erdészeti igazgatóság munkatársai most két irányban ténykednek: igyekeznek helyreállítani a károkat, és ezzel egy időben átcsoportosítják a kitermelési helyeket, hiszen a védett hullámtéri erdőkben ez a megengedett időn kívül nem lehetséges.

Rekviem egy akácerdőért

Akácerdőt szinte mindenütt látni, és elesett, szegény, fázós embert is sajnós egyre többet e hazában.

Kettejük egymásra találása az örízetlenül hagyott privatizált erdőkben soha nem látott falopásokhoz vezetett, és még nem látni az alagút végét.

Dűltől reszkető, újdonsült erdőtulajdonosok állnak a kilopott akácok közepén, és nemigen értik azt a fogalmat, hogy az erdeik még nem vágásérettek, ezért ők nem vágthatják ki a még megmaradt fákat – legfeljebb, ha szintúgy éjszaka jönnének előzetes favágatási terv és engedély nélkül...

Egy éjszaka kihívnak erdészemlére a közeli erdőbe. Terepjárón megyünk, szép hó van és telihold. Az erdészeli keresztútján lovaskocsi jön velünk szemben fával rakottan, két hatalmas kutya és öt derék nagybajszú alkalmi favágó kíséretében. Illedően köszönnek, és mi is viszonzunk az üdvözlést, azután ki-ki megy tovább a maga útján – mert nem tudunk egymással kezdeni (szinte) semmit.

Fotó és kép: dr. Czerny Károly

MTESZ értékelés

A MTESZ Szövetségi Tanácsa 1996. január 19-én ülést tartott, melyen tárgyalta a MTESZ Alapszabályának és a Vezető Testületek Szervezeti és Működési Szabályzatának végleges szövegét, melyet kisebb módosításokkal elfogadott.

Nem fogadta el a „Szövetségi Vagyonkezelési Szabályzat”-át, melyet az áprilisi ülésén újból tárgyalni fog.

Részletesen ismertetésre került a MTESZ tagegyesületei műszaki és tudományos szaklapjairól készített felmérés, melyből csak néhány fontosabb megállapítást emelünk ki:

„A lapok egy része szerkesztési célkitűzései közé iktatta a határon kívüli magyar szerzők közleményeinek megjelenését, ... ami dicséretes célkitűzés.” (Az „Erdészeti Lapok” is.)

„Több lapnál megjelent a magazin-jelleg, ami még akkor sem hat zavarólag, ha azt keretben, szakkikkekben tördelik. (Erdészeti Lapok)”

„Jó példa az „Erdészeti Lapok”, ahol a gazdasági rendszerváltással olyan közlemények megjelenését tervezik, amely az egyre nagyobb számú magánerdő-tulajdonos képzését segítené elő.”

„A szaklapok érdeke a minél szélesebb körű nyilvánosság, hozzáférhetőség biztosítása.”

„A MTESZ szaklapok nemcsak magyar nyelvű publikációs fórumok, szakmai információs források, hanem szakmai gyakorlati műhelyek is.”

„A MTESZ szaklapok növekvő fontosságát és anyagi támogatásukat az alábbiak indokolják:

„...magyar nyelvű műszaki tudományok ismeretterjesztés...”

„...A nemzetgazdaság fejlesztéspolitikájának változása (követő stratégia) felértékeli az információszolgáltatások szerepét.”

„...A szaklapok innovációs műhelyek...”

„...A szaklapok az egyesületeken belül folyó munka tükrét mutatják be az olvasónak.”

Ez utóbbi megállapításra szeretnénk felhívni tagtársaink figyelmét azzal, hogy küldjenek az „Egyesületi hírek” számára a helyi csoportokban, szaksztyálokban folyó munkáról beszámolókat. A legutóbbi elnökségi ülés határozata szerint az elnökség tagjai is több tájékoztatást fognak adni az „Egyesületi hírek” keretein belül is.

Sajnálatos tény, hogy 1987-ben „Az Erdő” 6600 példányban jelent meg, jelenleg az „Erdészeti Lapok” csak 4000 példányban kerül nyomtatásra. Az ok mindnyájunk előtt ismert, de *jeleníós eredmény*, hogy jogi tagvállalataink hathatós segítségével és a pályázatok eredményessége révén rendszeresen megjelenhetett szaklapunk.

1995. évben pályázatok alapján az alábbi támogatásokat nyertük el:

FM Mezőgazdasági és Erdészeti Alap:	1 200 000 Ft
Költségvetési támogatás:	400 000 Ft
MTESZ támogatás:	300 000 Ft
Pro Cultura Hungariae:	100 000 Ft

Ezúttal ismételten köszönjük támogatóinknak a jelentős segítséget.

Dr. Marjai Zoltánné

Maderspach Viktor

MEDVE!

Idősebb erdész, vadász kollegák bizonyára örömmel és ismerősérettel veszik kezükbe az 1945 után politikai okokból száműzött *Maderspach Viktor* vadászati témájú, a Cégér Könyvkiadó által megjelentetésre tervezett könyveinek első kötetét, a *Medvét*.

Fiataltalab kollegák viszont ismeretlenül, talán bizalmatlankodva nézgetik ezt az „új” vadászkönyvet, mondván, kicsoda-micsoda az úr, milyen vadászakalandok leírásával igyekszik felcsigánzni az érdeklődésünket.

Maderspach Viktor az elmúlt évtizedekben tudatosan elfeledtetett, legkiemelkedőbb nagy magyar vadászaink sorába tartozó karakterisztikus egyéniség, vadászati irodalmunk sajátos színelője.

1875-ben az erdélyi Del-Kárpátokban lévő Petroszény melletti kis faluban, Iszkronyban született. Régi erdélyi nemesi család tagja. A magyar és román lakosság tisztelt és megbecsült tagja volt, melyet bizonyít, hogy vadászatan és gazdálkodásban legbizalmasabb emberei közé tartozott többek között a román Györgye a saját nevelésű hű vadőr, Sandru a sok vihart átélt öreg tehénész.

A legközvetlenebb barátai, ismerősei a selmechányai Akadémian végzett erdő-, bányá-, kohómérnökök voltak. Ennek ellenére a család nagy meglepetésére a Bécsi Műegyetemen útleptető mérnöki diplomát szerzett.

Katonai tevékenysége miatt a Trianon után elcsatolt Erdélyből 1921-ben kalandos körülmények között menekülnie kellett a mai Magyarország területére. Ezután ismerkedett meg és alakított ki mély baráti kapcsolatot *Kittenberger Kálmánnal*, *Csató Kálmánnal*, és *Fekete Istvánnal*. A Kittenberger által vezetett Nimród vadászújság szerkesztésében is részt vett, melyben sok írása is megjelent. Vadászélményeit elbeszélő három könyve is ebben a két világháború közötti időben jelent meg (*Medve!*, *Páreng Relyezőt*, *Havas vadászataim*.)

1941-ben autóbaleset következtében kialakult rákban hunyt el.

Írásából élesszámú, jó megfigyelőképességű, rendkívül szíves és kintartó, a szó nemes értelmében volt profi sportvadászt ismerhetünk meg.

Erdélyi vadjai közül számára a legkedvesebb, ahogy írja „az ősvadon koronázatlan királya”, a medve volt.

Ez a könyve tartalmazza a legtöbb medvével kapcsolatos rendkívül izgalmas vadászakalandjait és megfigyeléseit, melyeknek sava-borsa az ember és állatot rettegésben tartó vérméde puszkavégre kerítésé.

Vadászati irodalmunkban szinte egyedülálló amennyit és amilyen szakmai alaposággal ír a téli alnált alvó medve helyének és viselkedésének a megfigyeléséről. Erre vonatkozóan a következőket írja:

„Hogy a tavaszi medvebarlang téli átteledése és a felfedezett barlang téli átkutatása mennyi járással és fáradsággal volt összekötve, azt csak kevés ember tudja elképzelni.

Cseppet sem túlzok, midőn azt állítom, hogy azon utak összegével, melyeket huszonöt év alatt bejártam, amíg harmincnyolc barlangot felkutattam és azokból négy medvét zsákmányoltam, a földeteket az egyenlítő mentén majdnem körül lehetne járni.”

Ez az írása azonban nemcsak a medvékről szól. Részletes morfológiai és etológiai leírás ad a Kárpátokban található zergékről. Ez azért is érdekes, mivel az előhelyből adódóan a kárpáti zerge megjelenése, viselkedése eltér a „klasszikus” alpesi zergétől, így vadászata is más módszereket kíván. Ezzel kapcsolatban igen tanulságos történetet ír le egy alpesi zergevadász viselkedéséről.

További vonzereje lehet a könyvnek, hogy olvasás közben elénk tárul az érintetlen erdélyi zord ősvadon, az I. világháború előtti paraszti világ mindennapjai.

Olvasás közben felcsigázott érdeklődésünket az is növeli, hogy a történetek szereplői nemegyszer esnek a fehér halál, a hő fogságába, igazi életveszélyes helyzetekbe kerülve. A legkeményebb amerikai kiképző tábork tananyagaként is szerepelhetnének ezen leírások, hogy a szerző, ez a szívós és kemény ember, milyen módszerekkel menti meg saját és társai életét.

Összefoglalva ajánlom ezt a könyvet minden erdésznek, vadásznak és természet iránt érdeklődőnek, hiszen igazi csemegét, kuriózumot fog kezében tartani a kedves olvasó.

Iványi Gábor

ROVATVEZETŐ: DR. SZIKRA DEZSŐ

A HELYI CSOPORTOK
MUNKATERVEI

Balassagyarmati Helyi Csoport

Központi előadás: 1996. március 21. *Kondor Endre:* Élménybeszámoló az 1995. évi kanadai tanulmányútról. *Haraszti Gyula-Szabó Bárdor:* Erdélyi barangolások. 1996. május 23.: Előadó és téma később megjelölve. 1996. október 17.: Előadó és téma később megjelölve.

Vezetőségi ülés: 1996. február 15.: Az elmúlt év munkájának kiértékelése, felkészülés az 1996-os programokra, az 1997. évi vándorgyűlés szervezésének megkezdése.

Tanulmányi, szakmai bemutató: 1996. szeptember 19.: A természetvédelem alatt álló erdők kezelése a Borszönyben.

Egyéb egyesületi munka: Továbbra is kísérletezünk az „Erdők Napja” rendezvényeink megszervezésével.

Zorvan Györgyné

Debreceni Helyi Csoport

1996. január: Vezetőségi ülés. Az éves munkaterv megbeszélése.

1996. március: Szakmai előadás. Somogyi Zoltán előadása a kanadai erdőgazdálkodásról.

1996. május: A Bihar-megyei Erdőgazdaságtól érkező kollégák számára Hajdú-Bihar megyei szakmai, turisztikai program szervezése, lebonyolítása.

1996. május: Millecentenárium alkalmából a MTESZ rendezésében bemutatkozó előadás, az OEE története, a helyi csoport munkája, az alföldi erdőgazdálkodás.

1996. szeptember: Tanulmányút, magashegységi erdőgazdálkodás Bihar megyében. Látogatás a Bihar megyei erdőgazdasághoz.

1996. november: Közös rendezvény a Hajdú-Bihar megyei Magánérdő Tulajdonosok Egyesületével, a magánérdő gazdálkodás aktuális problémáiról.

Szemerédi Miklós

Egri Helyi Csoport

Május: Erdész szakmai verseny szervezése az Egri Erdészetről.

Június: Nyugdíjas találkozó az Ózdi Erdészetről. A Balassagyarmati Helyi Csoport fogadása mátrai tanulmányúton.

Július: Kárpátjai tanulmányút.

November: Egész napos szakmai nap – Beszámoló külföldi tanulmányutakról.

A fenti rendezvényeken felül erdészeteink és társintézményeink kisebb egyesületi rendezvényeiket, tanulmányútjait segítségünkkel önállóan szervezik.

Garamszegi István

Gödöllői Helyi Csoport

Március: Dr. Pekli József: Barangolások Brazília őserdeiben (előadás).

Május: Dr. Rakonczay Zoltán: Környezetvédelem időszéri kérdései (előadás).

Szeptember: Egy erdőgazdaság meglátogatása (tanulmányút).

December: Erdő és vadgazdálkodás időszéri kérdései (előadás).

Dr. Somogyvári Vilmos

Győri Helyi Csoport

Az 1996. évi programjait a Millecentenárium jegyében szervezik. Március második felében „A kislalföldi erdők területének, florisztikai összetételének változásai a Milleniumtól a Millecentenáriumig” és „A Pannonhalmi Apátság ravazdi erdőbirtokán folyó erdőgazdálkodás és vadgazdálkodás története” Pannonhalmán-Ravazon.

Az ankét keretében indítjuk el „A kislalföld erdei” című vándorkiállítás, amelyen az erdőgazdasági tájegységeinket színes fotókon, archív fotókon, régi térképeken, értékes történeti dokumentumokkal mutatjuk be. A kiállítással a megye városait keressük fel.

Májusban „A kislalföldi erdők a köz szolgálatában” címen ankétot tartunk, melyen az erdei turisztika, kerékpárturizmus, autópihenők, kirándulóhelyek, az erdő közéletű rendeltetése kerül megvitatásra.

Szeptemberben a Ravazdi Erdészeti területén lesz rendezvényünk „A természetes felújítás lehetőségei a Kislalföldi Erdőgazdaság Rt. területén” címmel.

A második félévben, az erdő-vadászati-természetvédelmi törvények megalakítása esetén a témákkal kapcsolatos rendezvényt tervezünk.

A lengyel, román, burgenlandi erdészekkel, erdőgazdaságokkal kialakított kapcsolat továbbra is ápoljuk.

Részvételünk az OEE vándorgyűlésén, a szakosztályok munkájában, a választmányi üléseken.

Látogatást tervezünk a Jaspowa vadászati kiállításra.

Tervezzük egy társerdőgazdaság meglátogatását, támogatjuk a kisebb csoportok kölcsönös tanulmányútjait, tapasztalatszerét.

Február 16-án megrendezzük a hagyományos erdészbált Győrben.

Továbbra is készséggel teszünk eleget a társerdőgazdaságok, szakmai érdeklődők tanulmányútjainak.

Szeretnénk, ha „A kislalföldi erdőkért” pályázaton minél több tagtársunk venne részt.

Év végén megtartjuk a hagyományos zárór rendezvényünket az Erdőgazdaság győri központjában.

Balsay Endre

Kiskunsági Helyi Csoport

Január: 1995. évi beszámoló és 1996. évi munkaterv megbeszélése, vezetőségi ülés (Kecskemét).

Február: Régió megbeszélés Bács-Békés-Csongrád megye helyi csoportjainak együttműködéséről.

Március: Erdőgazdálkodás – vízgazdálkodás – előadások vízügyi szakemberek és gyakorló erdész szakemberek meghívásával (Bugac).

Április: Erdészeti Fórum szervezése aktuális erdőszertpolitikai kérdésekről, tárgykéző az FM EH. előadóink megbízásával (Kecskemét).

Május: OEE Vándorgyűlés a millecentenárium jegyében, Szeged-Ópusztaszer. Külföldi tanulmányút szervezése, nyugdíjas és aktív kollégáink részére Erdélybe. Tervezett időtartam: 5 nap.

Június-Július: Erdészetek gyakorló szakemberei tájékoztatják egymást munkájukról rövid előadások formájában (Bugac).

Szeptember: Hagományos nyugdíjastalálkozó megszervezése (helyszín később kerül eldöntésre). Részvétel az 1996. évi II. erdészeti világkongresszus 60. évfordulója tiszteletére rendezett tudományos ülésen.

Október: Két napos tanulmányút megszervezése a Zalai Helyi Csoport területére.

November: A MTESZ Bács-Kiskun Megyei Szervezete 1995. novemberében rendezte fennállásának 30. évfordulója tiszteletére ünnepi emlékülését. Az emlékülésen és a hozzákapcsolódó tudományos konferencián helyi csoportunk egy poszteres bemutatkozással és tudományos előadással vett részt.

Fórum az erdőgazdálkodás aktuális kérdéseiről a rendszerváltozás tükrében témakörben Kecskeméten a Juniperus Parkererdészetről 80 fő részvételével.

A felsoroltakon kívül fogadtuk és szerveztük a hozzánk érkező szakmai csoportok programjait. 1995-ben mintegy 20 külföldi és hazai csoportot fogadhattunk és kísérthettünk. Kiemelkedik a bajor erdészek, a francia és holland főiskolások, az eperjesi és marosvásárhelyi kollégák, illetve a gödöllői nyugdíjas csoport programja.

Bognár Gábor

Keszthelyi Helyi Csoport

Január: Lombos állományokban alkalmazott gépek, ezek paramétereit. Előadás az Osztrák Államerdészeti vezetői részéről.

Február: Forwarders közelítési technológia. Terepi bemutató és konzultáció, a Veszprémi FM Csoporttal közösen.

Március: Közéleti technológiák meredek területen. Terepi bemutató és konzultáció.

Június: Kerületvezető erdészek vetélkedője.

Augusztus: Kiscsoportos Budavideki tanulmányút.

Augusztus: Folyamatos és befejezett erdősítések ápolása. Terepi bemutató és konzultáció.

Szeptember: Nagycsoportos tanulmányút.

Október: Kiscsoportos tanulmányút Lengyelországba csere alapon.

November: Erdészeti politika, gazdálkodási környezet. Konzultáció.

A napi aktualitások függvényében az egyes programok témája és időpontja változhat.

Horváth Iván

Miskolci Helyi Csoport

Február: Tájékoztató az új erdőtulajdonosok részére az akácusok sarjaztatásáról, annak technológiájáról és „szabadföldi fatermesztéséről” – Kapusi Imre tud.munkat. ERTI (1995-ről elmaradt program).

Május: Lucfenyő állomány felújításának problémái a Zempléni (a Sárospataki Helyi Csoport szervezésében közös rendezvény).

Augusztus: A borsodi dombvidék erdőfelújítási gondoljai és a hegyvidéki bükk-gazdálkodás a Keletbükk Erdészeti Igazgatóság területén (a Miskolci Helyi Csoport szervezésében közös rendezvény a Sárospataki Helyi Csoporttal).

Szeptember: Szakmai tanulmányút a Sárospataki Helyi Csoporttal közösen a Nyírtórdó Rt. területére.

Bak Júlia

Nagykanizsai Helyi Csoport

Február: Erdőművelési szakmai nap. Az erdőművelési tevékenység tervezésének és nyilvántartásának számítógépes megvalósítása.

Március: Erdőművelési szakmai nap. Bükk és tölgy állományok erdőnevelése, gyérítések kijelölése.

Március: A megye országgyűlési képviselővel megbeszélés az erdészeti törvényről és a vadászati törvényről.

Április: Vadgazdálkodás Mongóliában. Dr. Köhalmi Tamás előadása.

Május: Pannónia '96 – Szombathelyi Erdészeti Rt.
Május 26-28. Vándorgyűlés. Délalföldi Erdészeti Rt. Szeged, Ópusztaszer.

Augusztus: Tanulmányút, később pontosítandó helyre.
Oktober: Erdőművelési szakmai nap. Fenyő állományok erdőnevelése, gyérítések kijelölése. Vadkár elleni védekezés.

November: Erdészeti Törvény, Vadászati Törvény megismertetése tagságunkkal.

December: Évzárás, következő évi munkaterv összeállítás.
Tihanyi Gyula

Baranya megyei Helyi Csoport

Az országos rendezvényekhez kapcsolódóan az egyesület alapításának 130. és a II. erdészeti világkongresszus 60. évfordulójának megyei szintű megünneplése, különös tekintettel a világkongresszus akkori baranyai rendezvényeire.

95 éves az Almamellék-Sas réti vasút, az Erdei Vasutak Szakosztály kihelyezett ülése május közepén.

Tanulmányút Szlovéniába.
Aktuális szakmai előadások.

Sznyi János

Sárospataki Helyi Csoport

Elsőfélév: Lucfenyő állományok felújításának problémái a Hegyaljai Erdészeti Igazgatóság területén. Előadó: Szaniszló Gábor erdészeti igazgató. Felkért hozzászóló: Kelemen Zoltán termelési osztályvezető főmérnök. **Időpont:** 1996. május második hete. **Helye:** Újhatui Udúlő. (Közös rendezvény a Miskolci Helyi Csoporttal).

Második félév: Az állami tulajdonú (kincstári) erdők kezelésének műltja és jövője a Zempléni hegységben. **Előadó:** Dr. Járási Lőrinc ny. erdőfelügyelőségi igazgató. **Felkért hozzászóló:** Cserép János, az Északerdő Rt. vezérigazgatója. **Időpont:** 1996. augusztus. **Helye:** Hegyközi Erdészeti Igazgatóság, Rostalfői Türistaház.

Nyugdíjas erdészek találkozója a Sárospataki Igazgatóság szervezésében. **Időpont:** 1996. november vége. **Helye:** Sárospataki Erdészeti Igazgatóság tanácskozóterme.

Szakmai tanulmányút a Miskolci Csoporttal közös rendezvényként. **Helye:** Felsőúszai Erdőgazdasági Rt. területre. **Időpont:** 1996. szeptember.

Pálmai István

Soproni Helyi Csoport

Január: Útbeszámoló a kanadai szakmai tanulmányútról.
Január-február: Hidegvízvízválogató szálalóerdő faketermelési munkái.
Január: Szakmai törvények vitafóruma (országos rendezvény).
Február: Erdészeti képzés Gyöngyösön; Erdészeti Múzeum megtekintése.

Március: Erdészeti oktatás, ahogy a hallgatók látják II.
Március: Majer Antal emlékülés (országos rendezvény).
Április: Tájékoztató erdőművelés alapjairól.

Április: Gyakorlati oktatás a Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szak-középiskolában.

Április: Millecentenárium és emlékerdő létesítése.

Május: Parlamenti látogatás; Csillagvölgyi könyvtár megtekintése; Látogatás az egyik társasportnál.

Május: Vándorgyűlés.

Június: Erdészek-vadászok-természetbarátok júnijása.

Szeptember: Emlékülés a IUFRO közgyűlés és az Erdészeti Világ-találkozó 60. évfordulója alkalmából.

Oktober: Egyetemi kísérleti területek bemutatása.
Ormos Balázs

Csongrád megyei Helyi Csoport

Január: Közgyűlés a Technika Házban (beszámoló, munkaterv elfogadása).

Március: Vezetőségi ülés („Kiss Ferenc” napi részvétel, Vándorgyűlés szervezése).

Március: Nyugdíjas klub.

Április: Kiss Ferenc nap az Erdészeti Szakközépiskolában.

Május: SZKT verseny a Bedő Albot Szakmunkásképző Intézetben.

Május: Vándorgyűlés.

Június: Vezetőségi ülés (Napi feladatok).

Június: Nyugdíjasklub.

Szeptember: Vezetőségi ülés (Tanulmányút előkészítése).

Szeptember: Nyugdíjasaink kirándulása az Ásotthalmi Erdészet területén.

Szeptember: Tudományos ülésen való részvétel (II. Erdészeti Világkongresszus 60. évfordulója).

Oktober: Tanulmányút (Örség-Göcsej).

November: Emlékülésen való részvétel (130 éve alapított OEE méltatása).

December: Vezetőségi ülés (1996. évi beszámoló előkészítése és 1997. évi munkaterv megvitatása).

Sere Ferenc

Vértesi Helyi Csoport

Január: A Bad Mergentheimi erdészeti küldöttség a Vértesi Erdő Rt. területén).

Május: Helyi csoport rendezvénye (Erdőművelési eredmények megvitatása a Kishévi Erdészetnél).

Szeptember: Külföldi tanulmányút (Az osztrák erdőgazdálkodás – Salzburg).

December: Előadás (Az erdőgazdálkodás és a természetvédelem – Vértesi Erdő Rt. központja, Tatabánya).

FM Veszprém

Január: Dr. Péli Miklós – Gábor Miklós: A hozamszabályozás aktuális kérdései; Szabó Odón: Türek a Capatini hegységben.

Február: Kíméletes közelítési technológiák. Bemutató a BEFAG Rt. területén (közös szervezésben a BEFAG csoporttal).

Április: Helyszíni tapasztalatcsere a Kislődi Erdőbirtokosságnál.

Május: Részvétel az OEE Vándorgyűlés nyílt napján, tanulmányút a pusztaszeri emlékparkban.

Augusztus: Részvétel a Bakonybéli Erdészet és Természetvédelmi Múzeum avatásán.

Oktober: Régio találkozó az erdészeti információáramlás témájában (Mégthívott előadó: Pápai Gábor) – közös rendezésben a BEFAG csoporttal.

November: Nagyobb létszámú részvétel a 130 éves OEE emlékülésen.

November: Zárórarendezvény (titkári beszámoló, 1997. évi munkaterv).

Pilis Helyi Csoport

Február: Előadás aktuális erdészeti politikai kérdésekről.
Április: Madarak és Fák napja családi rendezvény (Rendező: Természetvédelmi Okt. Központ).

Május: Jelölő verseny (Rendező: Budapesti Erdészet).

Június-július: Tanulmányút: Felvidék – Dél-Lengyelország.

Augusztus: Erdészek-vadászok-művezetők napja (Rendező: Pilismaróti Erdészet).

Oktober: Nyugdíjas találkozók (Rendező: Visegrádi Erdészet).

December: Évzárás vezetőségi ülés.

Mizik András

Zalaegerszegi Helyi Csoport

Február: Útíbeszámolók külföldi tanulmányutakról.
Március: Konzultáció a magánerdőgazdálkodás szakirányítási feladatairól.
Április: Akácgazdálkodás problémái.
Május: Külföldi (Lengyelország v. Szlovénia) tapasztalatcseré.
Május: Vándorgyűlés.
November: Ágazatpolitika a törvénybelépések után.

Bp. – FFÜ

Január: Videóképes vetítés a kanadai tanulmányútról (Előadó: dr. Franciscy Pál Vilmos).
Március: Erdélyi erdész szemmel – videóvetítés (Előadó: dr. Franciscy Pál Vilmos).
Április: A kincstári erdőgazdálkodással kapcsolatos teendők megvitatása.
Május: Részvétel az OEE szegedi vándorgyűlésén.
Augusztus: Szakmai tanulmányút.
November: A magánerdőgazdálkodással kapcsolatos problémák és feladatok megbeszélése.

Rajkai József

ERDÉRT

Február: Az erdőgazdálkodás időszerezési kérdéseiről (Erdért Rt. – Lombos Kft.).
Szeptember: A fakereskedelem alakulása az átmeneti gazdaságban (Erdért Rt. – Lombos Kft.).

Erdőrendezési Helyi Csoport

Január: Erdőgazda üzletterve. COST program – előadás, tájékoztató Budapestben.
Április: Roth-féle átomány szerkezeti kísérletek nyomában – szakmai tanulmányút. Farkasgyepű.
Június-Július: Erdőrendezési Napok – Szakmai rendezvény Szegeden.
Október: Parkerdőgazdálkodás üzenettermelési sajátosságai – Visegrádi Fűvészkert, előadás, szakmai tanulmányút.

FM. Csoport

Az OEE Információs Központjában szervezzük 1996. március 22-én azt a tanácskozást, mely az erdőgazdálkodással összefüggő agrárturizmus-gazdaság aktuális lehetőségeit hivatott bemutatni, megvitatni.
 A Balatonfelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Rt.-hez kívánunk 1996. május 3-án, illetve 4-én ellátogatni, ahol a cég kalauzolásával, szervezésében ismertetnénk a gazdálkodó közjóléti-, védelmi- és termelési feladataival, sikereivel és esetleges problémáival.
 Küldötteink képviselővel szeretnénk résztvenni a millicentenáriumi jegyében rendezésre kerülő szegedi vándorgyűlésen is.
Október 14-én a kincstári erdőgazdálkodásról kérnénk ki pár érintett szervezet (PM, ÁPV Rt., KVI, FM, EH, KTM) álláspontját. A rendezvényt az FM valamelyik tanácstermében hívjuk össze.

Virágh János

Bp. HM Eg. Rt.

Február: Régió megbeszélés Sütősn – Dr. Czerny Károly elnökségi tag szervezésében a helyi csoportok titkárai részére tervezünk szakmai bemutatót és értekezletet.
Május: Helyi csoportunk tagságának szakmai látogatása Táborfalván.
Téma: az alföldi erdőgazdálkodás eredményessége.

Pálháni János

Pest m. Magánerdőgazd. HCS

Március: Szakosztály ülésen való részvétel – Magán és Társult Erdészeti Szakosztály eddigi tevékenységének értékelése. Iglyütes ülés az OEE Erdőrendezési Helyi Csoportjával.
Április: Csoport megbeszélés és taggyűlés – A magánerdőgazdálkodás Pest megyei helyzete, szakemberek foglalkoztatottsága. Az 1996. évi munkaterv és költségvetés megtárgyalása, ebből adódó feladatok meghatározása.
Május: Fórum, tanácskozás (esetleg helyszíni bemutató keretében Hernádon) – Magánerdőgazdálkodás, szövetkezeti-, társult erdőgazdálkodás. Az erdő és erdővel való védelemről szóló tervezet (vagy törvény) megbeszélése. Egyesületi ülés.
Május: Fásítási nap (helyszíni bemutatóval) – Erdők napja, fásítási ankét, az 1100 fát ültessünk, millicentenáriumi fásítások jegyében.

ben. Helyszíni bemutató, magánerdőkben fásításban, erdőfésítésben. A helyszínt később jelöljük ki.

Augusztus: Helyszíni bemutató a Pilis Parkerdő Rt. területén – Jóléti és környezetvédelmi funkciók tevékenység tanulmányozása.

Október: Helyszíni bemutató és tanácskozás – Fahasználati munkák és fafeldolgozás, erdőgazdálkodás, magánerdőkben, erdőzsvétkezetben, állami gazdasági gt-ben (Albertirsa, Cegléd).

November: Csoport taggyűlés – Egyesületi és időszeri szakmai témák megbeszélése. Az 1997. évi munkaterv és költségvetés jóváhagyása. Vadászati és természetvédelmi törvény (vagy tervezet) megbeszélése.

Részvétel az OEE Magán és Társult Erdészeti Szakosztály rendezvényein (tagság és vezetőség). Részvétel a régió üléseken és rendezvényeken (vezetőség és meghívottak).

Dr. Balázs István

Kaszói Helyi Csoport

Január: Megbeszélő ülés – Az éves program megbeszélése, összeállítás.

Április: Tanulmányút valamelyik hegyvidéki erdőgazdaság területére – Hegyvidéki gazdálkodás tanulmányozása, természetes feltöltések.

Május: Erdőművelési nap Kaszón – Az erdőfésítési szeczon tapasztalatai, baráti találkozó.

Május: Erdővédelmi szakmai nap – Cserebogár elleni védekezés.
Május: Részvétel az Országos Vándorgyűlésen.

Július: Fahasználati nap Kaszón – Baráti találkozó, a fahasználati munkák értékelése.

Szeptember: Kaszói Erdésznap – Erdészeti, vadászati vetélkedő, erdőszál.

December: Év végi megbeszélés – Az elmúlt év eredményei, jövő évi tervek.

A saját rendezvények mellett képviselők útján részt veszünk a központi rendezvényeken, valamint az erdőművelési, fahasználati, erdőművelési, gépesítési és gazdasági szakosztályok munkájában.

Máté Zoltán

SZAKOSZTÁLYOK MUNKATERVEI

Erdőfeltárási Szakosztály

Február: Szakosztályülés – Az erdőfeltárás 1996. évi támogatási rendszerének ismertetése (Budapest).

II. negyedév: Szakosztályülés – Az erdőfeltárás helyzete hegyvidéken (Később meghatározott erdőgazdaságnál).

III. negyedév: Szakosztályülés – Az erdőfeltárás síkvidéki feladatai (Később meghatározott erdőgazdaságnál).

Dr. Koszika Miklós

Erdőhasználati Szakosztály

Január: Pilis – Pilis hosszúfás alsórakodói felkészítési technológia.

Február: Sopron – Hidegvízvízálgyi szálalóerdőgazdálkodás (közös rendezvény az Erdőművelési Szakosztállyal).

Május: Németország – KWF Tagung és Nemzetközi Fakitermelő Verseny.

Szeptember: Szolnok – Akác hasznosítás.
Október: Kaszói – Síkvidéki természetstreni erdőgazdálkodás fahasználati módszerei.

Gólya János

Erdőrendezési Szakosztály

Január: Budapest – előadások; Magánerdők erdőtervezése.
Május: Észak-Magyarország – Tanulmányút holland szakemberek részére; ölgly-, búkk-, akác gazdálkodás.

Június: Szeged – Erdőrendezési Napok (nemzetközi); az erdőrendezés aktuális kérdései.

Szeptember: Kelet-Hollandia – Tanulmányút Hollandiában; erdőgazdálkodás, erdőtervezés, erdőtelepítés.

November: Budapest – előadás; tervezés, gazdálkodás, felügyelet kapcsolata.

Halász Gábor

Erdővédelmi Szakosztály

Május: Gyakorlati bemutató: A gyapjaslepke (L. dispar) és a cserebogarak elleni üzemi védekezés – egy napos rendezvény a Dunántúlon.

Július: Szakmai tanulmányút a Felvidéken. 3 napos út a Környöci hg.-ben és az Alacsony-Tátrában.

A szakosztály tagjai előadóként vesznek részt a szaktechnikus képzésben, a szakmérnökök időszakosan kötelező továbbképzésében, a GATE és a Növényvédő Állomások által szervezett előadás-sorozaton (az erdészeti szekció gazdája a szakosztály).

Dr. Tóth József

Erdők a Küzjéért Szakosztály

Nyitó szakosztályülés 1996. február hónap. A helyszín Budapest, várhatóan valamely fővárosi kulturális létesítmény megtekintésével egybekötve. Az 1995. évi tanulmányúton – Kanada – részt vett tagtársak előadásának meghallgatása és a videofilm megtekintése.

Tavaszi kihelyezett szakosztályülés április végén. Helyszíne az Őrség, a tulajdonosváltás és az erdőgazdálkodás a közjóléti tevékenység területén. Tárcai Csaba és Bejczy Péter a program összeállítója.

Őszi kihelyezett szakosztályülés szeptemberben a Nyírségben. Szervező Oláh Tibor.

Külföldi tanulmányutat ismét a Pilisi Helyi Csoport programjához csatlakozva tervezünk. Június második fele, július eleje a várható időpont. Helyszín: Felvidék-Dél-Lengyelország.

Az év végi záró szakosztályülés december elején lesz, ismét valamely kulturális intézmény megtekintésével és előadással egybekötve.

A szakosztály folytatja azt az elképzelést, hogy a „zöldekkel” igyekszik kiépíteni a megfelelő együttműködés szolgáltató kapcsolatát. Ennek érdekében a szakosztályúlések meghívottai között szerepelnek a helyi zöld szervezetek.

Előadás-tervezet az eddig beérkezett javaslatok alapján: dr. Tarján Lászlóné – Nemzetközi Zöldkereset mozgalom tevékenységének ismertetése.

Ember Sándor vitett képes előadása a Világtengerek élővilága búvárszemmel címmel.

Erdészportrék videofilm megtekintése.

Baranyi Katalin

Erdészettörténeti Szakosztály

Február: Vadászattörténeti kiegészítések Kittenberger Kálmán előléhez; A Dráva-ánél erdőgazdálkodásának története.

Március: A Kárpát-medence honfoglaláskori erdészeti viszonyai (Millécentenáriumi megemlékezés).

Május: A Szombathelyi Csoporttal közös szervezésben a Stájer Ház Erdészeti Múzeuma a Kőszegi hegységben.

Sopron-Őrszel: Megemlékezés az 1936. évben rendezett II. Erdészeti Világkongresszusról.

A tervezett programokban szervezési problémák esetén változás lehetséges.

Béni Kornél

Erdői Vasút Szakosztály

Az OEE Erdői Vasút Szakosztálya 1996. évre az alábbi programszorozatot állította össze egyeztetve a Magyar Közlekedési Közművelődési Alapítvánnyal közösen:

Április 20.: Almamelléki ÁÉV napja;

Április 22.: Mátrai ÁÉV napja;

Május 1.: Mesztelnyői ÁÉV napja;

Május 4.: Börzsönyi ÁÉV napja;

Május 11.: Lillafüredi ÁÉV napja;

Május 18.: Kaszói ÁÉV napja;

Június 1.: Felsőárkányi ÁÉV napja;

Június 29.: Csömödéri ÁÉV napja;

Augusztus 17.: Pálházi ÁÉV napja;

Augusztus 20.: Mecseki ÁÉV napja;

Szeptember 21.: Gemenci ÁÉV napja;

Október 12.: Szilvásváradt ÁÉV napja.

Ezt a programot a szakosztály tagjai is megkapják kibővítvé a nem erdői vasutak programjával egyetemben.

Varga Gellért

Gazdaságtani Szakosztály

Február: Kincstári vagyonekezelés problémáinak a megvitatása – Meghívott: KVI Kincstári Erdők Osztálya.

Április-Május: Egy erdészeti rt. közgazdasági munkájának megvitatása. Számviteli, pénzügyi, adózási ismeretek, tapasztalatcsere – két napos.

Az OEE Elnökség által igényelt témák megvitatása.

Szeptember-Október: Erdőfenntartás, finanszírozás, keresztfinanszírozás témakör megvitatása.

A fentiekben túl az OEE rendezvényein való részvétel.

Zachar Miklós

Gépesítési Szakosztály

Január: MTA Agrár-Műszaki Bizottság kutatási és fejlesztési tanácskozás Gödöllőn – részvétel a tudományos ülésen (fakultatív).

Február: Szakosztályülés Kaposváron – Az Erdőgép Kft. erdészeti gépfejlesztő-, gyártó és javító tevékenységének tanulmányozása.

Április: Tanulmányút Szlovéniában – Ismerkedés az erdőgazdasági gépezet szlovéniai helyzetével.

Május 26-28.: OEE Vándorgyűlés, Szeged – részvétel a vándorgyűlésen (fakultatív).

Június 12-13.: Szakosztályülés Győrön – Az erdőművelés gépezeti helyzetének tanulmányozása a Kisalföldi Erdészeti Rt. területén

Július: Farm-Show, Szolnok – a Szolnoki Mezőgép Rt. gépkiallításának megtekintése (fakultatív).

Augusztus 29.: Szakosztályülés Sopronban – Részvétel a Wood-Techhez kötődő tudományos ülésen. A gépkiallítás megtekintése.

Szeptember: Bálolnai Gazdanapok. Bálolna – a gépkiallítás és gépbenutató megtekintése (fakultatív).

Október 30-31.: Szakosztályülés Nyíregyházán – a gépjávitás-, karbantartás és a fahasználat gépezeti helyzetének tanulmányozása a Nyírerőd Rt. területén.

Dr. Horváth Béla

Fakereskedelmi Szakosztály

Március: Vajszló – Szűkebb vezetői megbeszélés az aktuális feladatokról (fuvár, vám, növényegészségügyi vizsgálati díjak, árak alakulásáról).

Május: A Zalaerdő Rt.-nél szakosztály összejövetel.

Szeptember v. Október: Az Északerdő Rt.-nél szakosztály összejövetel.

Szalkay György

E havi számunk szerzői

Csontos István	KAEO Rt.	Győr
Balázs István	FM	Budapest
Bán István	FMERSZ	Budapest
Czerny Károly	erdőmérnök	Ráczekeve
Genesi Zoltán	HNP	Debrecen
Horváth Béla	EFFE	Sopron
Fehér Sándor	EFFE	Sopron
Fűrri András	Tejm. Véd. Ig.	Budapest
Király Pál	erdőmérnök	Budapest
Lehoczky Ervin	EFFE	Sopron
Majtényi László	gépészmérnök	Jánosomorja
Marjai Zoltánné	OEE	Budapest
Mátyás Csaba	EFFE	Sopron
Menyhárt Pál	NEFAG Rt.	Szolnok
Molnár Sándor	EFFE	Sopron
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Rákosi József	KEFAG Rt.	Kecskemét
Spingár Péter	EFFE	Sopron
Szabó József	Nyírerőd Rt.	Nyíregyháza
Szendrői László	EFFE	Sopron

○

A lapban aláírás nélkül megjelenő fotókat Pápai Gábor készítette.

Cikkeink a szerzők személyes véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőség véleményével.

A felkérés nélkül beküldött kéziratokat és fotókat a szerkesztőség lehetőség szerint gondozza és közli.

Kérjük a szerzőket, hogy pontos lakcímeiket és a személyi számukat is megadják szíveskedjenek.

Magán- és Társult Erd. Szakosztály

Március: Szakosztály ülés – Magán- és Társult Erdészeti Szakosztály eddigi tevékenységének értékelése. Együttműködés az OEE Erdőrendezési Helyi Csoporttal. Egyesületi ügyek. **Meghívottak:** OEE Vadgazdálkodási Szakosztály, OEE Erdészeti Kereskedelmi Szakosztály, OEE Pest megyei Magánerdőgazdálkodási Helyi Csoport.

Április: Helyszíni bemutató és tanácskozás Monoron – Magán-társult erdőgazdálkodási tevékenység szolgáltató szövetkezeti rendszerben. Egyesületi ügyek.

Június: Szakmai fórum és tanácskozás: Magánerdőgazdálkodás érdekképviseleti szerveinek tevékenysége. **Meghívottak:** OEE magánerdőgazdálkodási helyi csoportok, országos szerveződéssel ma-gánerdőgazdálkodási érdekképviseleti szervezetek.

Szeptember: Bemutató és tanácskozás Veszprém megyében – Fahasználati munkák, fafeldolgozás, erdőgazdálkodás társult erdőgazdálkodási szervezetben.

December: Szakosztályi ülés – Szakosztályi témák megbeszélése. Az 1997. évi munkaterv és költségvetés megtárgyalása. Időszzerű szakmai témák megbeszélése.

Dr. Balázs István

Tájéлезtesítési és Környezetgazdálkodási Szakosztály

Február: A szakosztály időszéri gyakorlati feladata, történeti kitekintéssel – Budapest (a szakosztály szakértői közreműködésével támogatja a millenniumi jegyében kezdeményezett önkormányzati és más szerveződések tájéleztesítési, fásítási, környezetgazdálkodási tevékenységét).

Április: „Az erdő- és vadgazdálkodási, illetve természetvédelmi tervek érvényesülési feltételei, szakszolgáltatás összefüggései” c. téma vitája. Kihelyezett ülés az Erdőrendezési Szakosztállyal és a helyi csoporttal.

Október: „A Nyírederdő gazdálkodási és berendezettségi viszonyai, fejlesztés lehetőségei” c. témában közös kihelyezett rendezvény a Közjóléti Szakosztállyal és a helyi csoporttal Nyíregyházán.

December: „Alföld program” tájéleztesítési elvei téma kiértékelése, további prioritások. Zárórarendezés: Budapest.

Dr. S. Nagy László

Vadgazdálkodási Szakosztály

Március: A Mecseki Erdészeti Rt.-nél „Baranyai szarvasgazdálkodás, vadlétszám meghatározási módszerek”.

Március: Vadászati törvénytervezettel kapcsolatos vélemények.

Október: Intenzív apróvadgazdálkodás lehetőségei, tapasztalatai a Kiskunsági EFAG Bugaci Erdészetiénel.

Október: Vadászati törvény hatása az erdőgazdasági részvény-társaságokra.

Szeniorok Tanácsa

– Az FM Csoporttal közösen kétnapos szakmai utat szervezünk a Balatonfelvidéki Erdészeti és Fajpári Rt. területén. A tanulmányozandó téma a Balaton környéki erdők megtartásával összefüggő kérdések megismerése és megvitatása.

– Az 1996. évi folyamán felmerülő erdőészeti ágazati szakmai problémák függvényében szűkebb körű vagy kibővített létszámú megbeszéléseket szervezünk.

– Képviselejük az erdőészeti ágazatot a MTE SZ Szociális Bizottságának havonként megtartandó ülésén.

– Részt veszünk a Bánya-, Kohó- és Erdőmérnök Veteránissimusk Körének hétéfőnkénti összejövetelein.

– Decemberben ismét megrendezzük a bányász, kohász és erdész nyugdíjasok immár hagyományossá vált baráti találkozóját.

Dr. Szász Tibor

Ellenőrző Bizottság

1996-ban az EB vizsgálja a szokásos tevékenységén túl a Díjbizottság és a Szerkesztő Bizottság munkáját. Beindítja az egyesületi könyvtár és az erdőészeti archívum ellenőrzését. Közreműködik az alapszabály-módosítási munkálatok beindításában és segíti a szakház ügyének napirenden tartását.

Az ülések programja:

Május: – Az 1995. évi gazdálkodás értékelése, a 96-os terv véleményezése;

– A Díjbizottság munkájának értékelése;

A nyilvántartási, pénzkihelyezési, könyvelési munka minősítése.

December: – Az 1996. évi gazdálkodás előzetes értékelése és az 1997-es terv véleményezése;

– A Szerkesztő Bizottság munkájának értékelése;

A könyvtár-ellenőrzés beindítása.

Dr. Anda István

Nem küldött munkatervet:

Helyi Csoport: Baja; Győri Magán- és Társult; Gyula; Kaposvár; Kaszópuszta; Mátrafüred; Nyíregyháza; Székesfehérvár; Szolnok; Szombathely; Tamási; Veszprém.

Szakosztály: Erdőművelési; Informatikai.

Az Informatikai Szakosztály az elmúlt év végén tartotta legutóbbi ülését Budapesten, mintegy 40 fő részvételével. Az összejövetelen szóba került a szakosztály következő évi programterveze, és a résztvevők előadást hallgattak meg az informatikai erdőészeti alkalmazásának történetéről, majd egy programbemutatót is megtekintettek. A prezentációt *Halasy Gyula* kolléga tartotta, aki jelenleg a TOP-SOFT Rendszerház Kft. munkatársa. A bemutatott ügyviteli szoftver igen rugalmasnak tűnt. Az összejövetel végén kialakult kötetlen beszélgetés során kitűnt, hogy a programrendszer igen jól használható lenne az erdőészeti gyakorlatban is, hiszen képes az erdőészlet szintű készletnyilvántartásra, és az egyes tételeket egy időben többféle mértékegységben is tárolni lehet.

A Vadgazdálkodási Szakosztály 1995. decemberében tartotta ülését a Pílisi Parkerdő Rt. Gödöllői Erdészeténél.

A rendezvény napirendje:

1. Az éppen aktuális vadászati törvénytervezet megvitatása;
2. A vadbiológiai állomás és a Pílisi Parkerdő Rt. vadgazdálkodásának bemutatása volt.

Az első napirenddel kapcsolatban a jelenlévő 21 fő az alábbiak közlését tartotta fontosnak az OEE Elnöksége felé:

1. A tisztelt elnökség vadászattal, vadgazdálkodással kapcsolatos ügyekben minden esetben kérje a szakosztály véleményét, mert egyébként működésünk értelmetlen. A szakosztály vezetésének gondja legyen az, hogy az általában rendelkezésre álló rövid idő alatt a véleményt elkészítse.

2. A társaság egyhangúan aggódva figyeli a törvényalkotás során kialakult helyzetet, úgy érezzük, a törvénytervezet a jelenleginél is sokkal hátrányosabb helyzetet teremt az állami erdőmben gazdálkodók számára. Ezért a szakosztály felkéri az elnökséget, hogy minden lehetséges eszközt latba vetve harcoljon azért, hogy az erdőgazdálkodást és annak szerves részét képező vadgazdálkodást az általunk kezelt erdőkben mesterségesen ne vállassák szét! Az erdőt a tulajdonos komplexen (összes hasznával és terhével) adja kezelésbe az Erdő Rt.-k számára.

Fenti alapelv mellett a következők megváltoztatását tartjuk elengedhetetlennek a tervezetben:

- A vadászterület minimális nagysága ne haladjon meg az egy magántulajdonos által elérhető maximális birtoknagysággal (300 ha);
- a 14. § (3) bekezdésében az Agrárkamara által megbízott személy (B változat) jogosultságát „kezelhetőség” ítélik;
- A törvény egésze túlszabályozott, nagy szerepet szán a hatóságoknak, ugyanakkor a piac szabályozó szerepét igyekszik teljesen kizárni. Ez egy demokratikusnak működő társadalomban működésképtelen.
- A fentiek értelmében vadászati hatóság tervezett nagyságrendben történő képtelése fölültes további terhekkel növelné a vadgazdálkodást. Hamis a kép, hogy az ágazat képes eltartani ezt a szervezetet a saját érdekében! Olyan törvényt kell alkotni, hogy a jogosultnak érdeke legyen a vad védelme, a szakszerű gazdálkodás, ne pedig egy túldimenzionált hatóság kívánja azt megvalósítani.

A végrehajtási utasítás szövegébenél sem hiányozhat a szakma véleménye, hogy elkerülhető legyen a legutóbbi esetben – a vadkárok gyorsított eljárással történő rendezése ügyében – előforduló diszkriminatív megkülönböztetés.

Összegezve az „erdész lobby” sem fáradhat el a törvényalkotás finisében, hogy ne a magyar erdők és benne a magyar vad, és nem utolsósorban az erdőkben dolgozók számára legkedvezőbb megoldás jöjjön létre. Mivel a döntés már a képviselők kezében van, minden lehetséges eszközzel az ő meggyőzéseiket tartjuk a legfontosabbnak.

Csontos István